

**PRŮVODCE PO ARCHIVNÍCH FONDECH A SBÍRKÁCH
ARCHIVU TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU
NÁRODNÍHO MUZEA**

(aktualizovaná verze k 11. 11. 2011)

Dějiny Archivu tělesné výchovy a sportu

Základy archivu tělesné výchovy a sportu byly položeny díky Sokolu již na sklonku 19. století, kdy proběhly velké výstavy, na kterých měla expozice sokolských památek i významných písemností značný úspěch.

Po roce 1908 se začalo uvažovat o zřízení samostatného sokolského archivu. První vážná myšlenka na uspořádání všesokolského archivu a muzea se objevila na ustavující schůzi výstavního výboru pro jubilejní sokolskou výstavu v r. 1912.

V té době byly z nepotřebné registratury České obce sokolské, určené ke zničení, vyňaty a převzaty do archivu všechny důležitější spisy, které se týkaly vývoje sokolské organizace. Po roce 1918 k fondu přibyly další fascikly ilustrující popřevratovou činnost nově uspořádané Československé obce sokolské a spisy zaměřené na VII. a VIII. slet.

V letech nacistické okupace a po násilném rozpuštění Sokola byla část archivu vystěhována z prostor Sokolského muzea do skladiště. Zbytek archivu a registratura do r. 1941 byly buď zničeny, nebo rozneseny mimo Tyršův dům. Po válce se však některé části znovu našly.

Po roce 1948 byla československá tělovýchova sjednocena v jediné organizaci – Sokolu a pro archiv to znamenalo nové velké přírůstky – archivy a registratury zaniklých tělovýchovných a sportovních svazů. Do r. 1951 byl však převzat pouze archiv Svazu dělnických tělovýchovných jednot československých, část archivu Československé obce turistické a některé archiválie týkající se těžké atletiky a boxu.

V roce 1953 vzniklo po dlouhých přípravách Muzeum tělesné výchovy a sportu, jehož částí bylo tzv. dokumentární oddělení, nynější archiv. Důležitou roli při tom sehrálo nejen sjednocení československé tělovýchovy v rámci nově vytvořeného systému přímého státního řízení tělovýchovy a sportu, ale především významné úspěchy našich sportovců, které tak mohly být uchovány i pro budoucnost. „V červnu 1951 bylo vypracováno první čtení statutu Státního musea a archivu čs. tělesné výchovy a sportu v Praze. Dne 9. prosince 1953 byl schůzí vedoucích pracovníků Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport schválen /.../ prozatímní statut, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1954 a kterým bylo MVTVS určeno shromažďovat, spravovat a zpřístupňovat veřejnosti i pro vědecké bádání památky, které mají vztah k dějinám a vývoji čs. tělesné výchovy a sportu. K plnění úkolu je muzeum rozděleno na dvě oddělení: musejní a dokumentární. /.../ dokumentární oddělení sbírá a zpracovává listinný materiál...“ (Propagační leták 1955). V muzeu se soustředily materiály tělovýchovných organizací a klubů, Československého olympijského výboru, sportovních svazů i pozůstalosti významných osobností české a československé tělovýchovy. Umístěno bylo do prostor Tyršova domu na Malé Straně, kde sídlilo až do roku 2005. Od samého počátku své existence začalo muzeum budovat svou sbírkovou základnu také vlastní akviziční činností. Sbírkový fond byl během své existence obohacen nákupy a dary od soukromých majitelů, převody a dary od sportovních a tělovýchovných organizací i dary z ciziny.

V archivu nového muzea nastalo další zachraňování a soustřeďování archivních dokumentů z oblasti tělovýchovy. Znamenalo to rozmnožení fondů o velmi vzácné dokumenty k počátkům tělovýchovného hnutí, které patřily hlavně Sokolu Pražskému, a osobní pozůstalosti významných sportovců, olympioniků a činovníků tělesné výchovy a sportu. Vedle toho byla také velkým přínosem pro archiv vlastní sbírková činnost. V roce 1955 se začaly zpracovávat a zpřístupňovat jednotlivé fondy. Tak byl původní archiv v průběhu let obohacen nejen kvantitativně, ale také kvalitativně. V letech 1959–1960 se archiv značně zmenšil, když bylo tehdejší vedení muzea donuceno odevzdat většinu archivních fondů centrální povahy do dnešního Národního archivu. V roce 1972 bylo celé Muzeum sportu přičleněno k Národnímu muzeu a stalo se jeho součástí. V r. 1993 bylo přejmenováno na Tyršovo muzeum tělesné výchovy a sportu. Od r. 2005 se muzeum nazývalo Oddělení dějin tělesné výchovy a sportu Národního muzea, od r. 2010 bylo oddělení sportu sloučeno s Oddělením novodobých českých dějin. Od r. 2010 je Archiv tělesné výchovy a sportu součástí Oddělení novodobých českých dějin.

Literatura o archivu:

Čechová Gabriela – Martínková Alena, Archiv Muzea tělesné výchovy a sportu v Praze, in: Archivní časopis 1967, s. 102–105.

Pojednání o fondech a sbírkách

V současnosti se ve sportovním archivu nachází bezmála 250 fondů a sbírek. Největší část tvoří úřední fondy (registratury a zlomky registratur sportovních a tělovýchovných organizací), v první řadě historický sokolský archiv.

Shromážděné osobní fondy se týkají významných postav československé i české tělovýchovy a sportu a to jak z celostátního, tak i z regionálního hlediska. Z původního sokolského archivu byly v průběhu jeho existence vyčleněny složky s písemnostmi týkající se jednotlivých Sokolů, které byl zahrnuty mezi tzv. Drobné sokolské pozůstalosti. Pro lepší orientaci jsou seřazeny alfabetycky v rámci seznamu osobních fondů.

Další součástí archivu představují méně či více rozsáhlé sbírky zaměřené na nejrůznější sportovní odvětví. Tvořeny jsou zejména dokumenty propagačního a biografického charakteru, stanovami spolků a klubů, výročními zprávami a tisky, novinovými výstřižky, statistikami, ale rovněž nepatrnými registraturními zlomky sportovních klubů a organizací.

Do archivu jsou také včleněny sbírka plakátů (plakáty vrcholných sportovních soutěží, spartakiád, plakáty turistické, propagační, náborové a sbírka plakátů z vlastní výstavní činnosti), sbírka diplomů (historická sbírka tělovýchovných sportovních diplomů) a sbírka map (mapy Klubu českých turistů, Vojenského kartografického ústavu a jiné).

Fondy

Osobní fondy

AKSAMIT Karel (1897 Košťany – 1944 Toužetín), tělovýchovný pracovník 1926–1944

Narodil se 11. dubna 1897. Pracoval jako sklářský dělník, později horník a komunistický funkcionář. Nejprve pracoval v DTJ, od r. 1921 působil jako cvičitel, vychovatel a organizátor FDTJ. V roce 1923 se stal tajemníkem Komunistického svazu mládeže. V roce 1931 spoluorganizátor mezinárodní spartakiády „Rudé sportovní internacionály“ v Berlíně, r. 1934 Mezinárodního svazu protifašistických sportovců v Paříži. Za okupace členem I. ilegálního ÚV KSČ, při zatýkání 21. června 1944 se zastřelil.

Fond obsahuje průkazy a legitimace a rukopisné poznámky k politické situaci.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 20.

ALEXANDER Jindřich Václav (1867 Praha – 1941 Praha), redaktor 1888–1923

Narodil se 17. ledna 1867. Učitel v Praze, sokolský a vojenský spisovatel, redaktor a vydavatel, překladatel z ruštiny a polštiny. Zakladatel a dlouholetý redaktor časopisu ruského Sokola Zvěsti v Československu.

Ve fondu se nalézají tisky a korespondence se slovanskou tělocvičnou jednotou Sokol vídeňský.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracována a opatřena prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 21

AMBROŽ Ludvík dr. (1866 Praha –?), Sokol 1911–1955

Narodil se 15. srpna 1866. Učitel, rada a přednosta úctárny elektrických podniků hl. m. Prahy. V letech 1911–1919 člen předsednictva ČOS, aktivní v národním pomocném sdružení České srdce a v Československém červeném kříži.

Fond obsahuje písemnosti ze sokolské činnosti původce.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je nezpracován. NAD č. 221.

ANTOŠ Václav (1905–1978), plavec 20.–30. léta 20. st.

Narodil se 19. ledna 1905. Získal bronz v závodě na 400 metrů volným způsobem na mistrovství Evropy 1927, účastník olympijských her 1924, 1928, mistrovství Evropy 1926, vedl výpravu sportovců Federace proletářské tělovýchovy na barcelonskou dělnickou olympiádu v roce 1936.

Písemnosti ve fondu dokumentují účast původce na sportovních závodech.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 22.

BALŠAN Václav (1914–1972), chodec 1932–1972

Narodil se 18. listopadu 1914. V letech 1932–1949 patřil ke světové špičce. Začínal v AC Praha. Mistr republiky na 10 000 m (1932–33, 1935, 1939–40, 1942–46, 1948–49). Držitel pěti českých rekordů. Reprezentoval ČSR ve čtyřech mezistátních utkáních 1936–47. Účastník mistrovství Evropy v roce 1946. Závodil do r. 1958. Zemřel 18. listopadu 1972.

Fond obsahuje diplomy, album s novinovými výstřižky, plakáty sportovních akcí a časopisy zaměstnanců firmy JAWA ze čtyřicátých let 20. století

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 23.

BEČVÁŘ Václav (?-?), vzpěrač

1930–1968

Dlouholetý člen AFK Stráže bezpečnosti. Mnohonásobný mistr republiky a československý rekordman v těžké váze. Mistr Evropy z roku 1933, třetí na mistrovství světa ve Filadelfii v roce 1947.

Ve fondu se nachází hlavně materiály ze sportovní činnosti původce.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 24.

BEINHAUEROVÁ Růžena (1912 Ostrava – 1968 Brno), lyžařka

1929–1968

Narodila se 23. září 1912 v Ostravě. Jejím prvním sportem bylo bruslení, brzy však začala s lyžováním. V roce 1926 se zúčastnila prvních závodů v běhu na lyžích, na přelomu dvacátých a třicátých let zkoušela také sjezd a stala se nejúspěšnější československou sjezdačkou třicátých let. V letech 1937–46 byla osmkrát mistryní republiky (šestkrát ve sjezdu, dvakrát v běhu na lyžích). Zúčastnila se olympiády 1936 v Garmisch-Partenkirchenu. Na mistrovství světa ve švýcarském Engelbergu získala deváté místo ve slalomu. Po ukončení závodní činnosti se věnovala lyžařské výchově studentů na pedagogické fakultě, vedení lyžařského oddílu VŠ Brno, cvičitelské a trenérské práci. Během války, když se nedalo závodně lyžovat, hrála basketbal a i v tomto sportu patřila ke špičce. Později se věnovala veslování (získala v něm čtyřiaadvacet mistrovských titulů). Začala pracovat jako trenérka a stala se členkou sekce veslování. Zemřela 16. května 1968.

Fond obsahuje osobní doklady, legitimace a tisky a programy ze sportovní kariéry Růženy Beinhauerové.

Fond má rozsah 1 karton a album (110 inv. č.). V letech 2007 a 2011 fond zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 202.

BENDA Antonín (1892 Praha – 1942 Osvětim), Sokol

1910–1942

Aktivní sokolský pracovník, profesor tělocviku na pražských gymnáziích. Od roku 1921 byl ředitelem Tyršova ústavu, člen náčelnictva ČOS, župní vedoucí žáků a místonáčelník Scheinerovy župy. V roce 1931 byl zvolen náčelníkem Sokola pražského, v roce 1936 odstoupil. Pracoval v redakci časopisu Sokol. V roce 1941 byl zatčen a v březnu 1944 v Osvětimi zemřel.

Kromě korespondence obsahuje fond rukopisné práce původce.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 25.

BERÁNEK František (1867–1937), architekt, Sokol

1867–1946

Člen Sokola Smíchov, od r. 1895 v jeho výboru. Od roku 1897 župním náčelníkem, člen předsednictva ČOS. Podílel se na přestavbě Tyršova domu. Od r. 1919 starostou jednoty Sokol I. Smíchov. Za první světové války byl společně s dalšími sokolskými pracovníky souzen za velezradu.

Fond obsahuje hlavně korespondenci.

Fond má 2 kartony. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 26.

BÍLEK Rudolf (1867–1947), cvičitel, náčelník Sokola Vyšehrad

1867–1946

Po vzniku Československé obce sokolské se stal prvním místonáčetníkem. Po roce 1918 byl jmenován plukovníkem I. pluku Stráže svobody a s plukem působil na Slovensku.

Ve fondu jsou uloženy hlavně rukopisy týkající se roku 1918.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 27

BÍNA Antonín (1865–1956), zápasník 1891–1952

Spoluzakladatel Žižkovského těžkoatletického kroužku (1895–1897 AK Žižkov), v r. 1897 spoluzakládal Klub atletů Žižka. Člen Sokola, náčelník Sokola Žižkov. Od r. 1905 I. místopředseda České amatérské atletické unie. Ve dvacátých letech předseda Československého svazu těžké atletiky.

Velkou část fondu tvoří korespondence, většinou gratulace k životním jubileím. Nacházejí se v něm také písemnosti klubu KA Žižka, jehož byl původce zakladatelem a předsedou.

Fond má rozsah 1 karton (94 inv. č.). V roce 2007 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 207.

BOCAN Jan (? –?) 1939–1946

Úředník na ministerstvu školství a osvěty, propagátor turistiky a horolezectví. Člen Klub českých alpinistů v Brně, autor článku s horolezeckou tématikou.

Fond obsahuje korespondenci, materiály z kurzů a rekreací z let 1945–1946, nedatované rukopisné vzpomínky, písemnosti ministerstva školství a osvěty, sektor C (1946) a články a referáty původce. Další písemnosti ve fondu se týkají horolezectví.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 28.

BŘEZINA František (? –?), úředník 1868–1918

Revizor účtů vídeňského Sokola, člen výboru vídeňského Sokola.

Fond obsahuje korespondenci s vídeňským Sokolem a tisky.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 29.

BUKOVSKÝ Stanislav MUDr. (1889 Vyškov – 1942 Osvětim), lékař 1907–1959

Narodil se 2. května 1889. Válečný lékař za první světové války. Od r. 1921 v náčelnictvu mužů ČOS, od 1932 starosta ČOS, v r. 1935 zvolen předsedou Svazu slovanského sokolstva. Zemřel v Osvětimi 14. srpna 1942.

Fond obsahuje písemnosti ze sokolské činnosti původce, hlavně jeho cestu do Jugoslávie a vzpomínky na něj.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je nezpracován. NAD č. 222.

ČERNÍK Arnošt JUDr. (1926–1970), spisovatel, horolezec 1949–1969

Narodil se 25. srpna 1926. Horolezec, publicista, překladatel, autor třinácti knih. Vystudoval práva. Pracoval na Ministerstvu zahraničního obchodu až do roku 1960, kdy byl z ministerstva donucen odejít. Poté zůstal doma s dcerou a věnoval se psaní článků a později i dráze spisovatele a cestovatele. Přispíval do mnoha časopisů a napsal několik cestopisů. Vedl horolezeckou výpravu do Peru (Huascarán), kde při zemětřesení 31. května 1970 celá výprava zahynula.

Fond obsahuje bohatou korespondenci, dokumentaci ke knihám a k expedicím na Kavkaz a Matterhorn a řadu novinových článků s horolezeckou tematikou z šedesátých let 20. století.

Fond má rozsah 6 kartonů (342 inv. č.). V roce 2007 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 30.

ČERNÝ Tomáš (1840 Nymburk – 1909 Praha) advokát, politik 1861–1924

Narodil se 16. srpna 1840. Vystudoval právnickou fakultu na univerzitě v Praze. V roce 1862 stál při založení pražského Sokola. V roce 1872 byl zvolen starostou jednoty. Patřil mezi iniciátory I. všesokolského sletu v roce 1882. V roce 1882 byl zvolen starostou Prahy, v jejímž zastupitelstvu zasedal již od roku 1871. Ve funkci starosty působil až do roku 1885. Byl také zemským poslancem a od r. 1902 členem panské sněmovny. Zemřel 22. února 1909.

Ve fondu se nacházející písemnosti dokumentující původcův vztah k Sokolu.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 31.

Rodinný archiv je uložen v Archivu Národního muzea.

ČEŠPIVA Josef (1913 Praha – 1984), volejbalový hráč a trenér 1921–1984

Narodil se 14. listopadu 1913 v Praze. Vystudovaný právník, v l. 1939–1950 pracoval pro firmu Phillips, od r. 1950 Vítkovické železárny. Atlet (1938 rekord ČSR ve skoku vysokém), hrál volejbal, košíkovou, fotbal, reprezentant ČSR. V letech 1958–1960 trenér národního družstva volejbalu žen, trenér TJ Spartak (ČKD) Praha. Působil jako člen ústřední trenérské rady volejbalové sekce (1967–1969 člen sekce volejbalu ČSTV). V šedesátých letech krátkodobě působil jako trenér v Dánsku (1962) a ve Švédsku (1964). Zemřel 28. září 1984.

Fond obsahuje osobní doklady a písemnosti z činnosti původce (velkou část tvoří písemnosti z tzv. Atletických veteraniád).

Fond má rozsah 2 kartony (163 inv. č.). V roce 2006 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 191.

ČINČERA Jan (1891 Praha – 1942 Osvětim), osvětový pracovník, Sokol 1932–1941

Narodil se 27. července 1891. Zaměstnanec osvětového odboru hl. města Prahy, tajemník pražských živnostenských škol. Člen Sokola Karlín, autor řady tělocvičných skladeb. Byl členem náčelnictva mužů ČOS a předsedou dorostového odboru. Od r. 1940 redaktor Sokolských besed. Zabýval se myšlenkou zestátnění a sjednocení tělovýchovných organizací. V říjnu 1941 byl zatčen Gestapem, dne 27. května 1942 zahynul v Osvětimi.

Ve fondu nalezneme písemnosti vztahující se k redakční práci původce.

Fond obsahuje 2 kartony. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 32.

DANĚK Ludvík (1937 Hořice u Blanska – 1998), diskař 1954–1999

Narodil se 6. ledna 1937. Začínal jako skokan a běžec na lyžích, s atletikou ve Spartaku ČKD Blansko (poté Spartak Brno ZJŠ a Sparta Praha). Reprezentoval Československo ve 49 mezistátních utkáních (1962–1978). Olympijský vítěz 1972, mistr Evropy 1971, držitel stříbrné medaile z olympijských her 1964 a bronzové medaile z olympiády 1968. Stříbrný na mistrovství Evropy 1974. Držitel dvou světových rekordů. V letech 1963–1976

patřil k nejlepším diskařům světa. V devadesátých letech se věnoval práci v Českém klubu olympioniků, byl zvolen jeho předsedou a zástupcem ve VV ČOV. Zemřel 15. listopadu 1998.

Vedle životopisného materiálu obsahuje fond písemnosti organizačních špiček českého sportu (ČAS, ČOV). Z působení v ČOV jsou to materiály z valných hromad, z ČAS zápisy z valných hromad a korespondence ad. Fond má rozsah 5 kartonů (25 inv. č.). Je zpracován. Inventář v roce 2000 vyhotovila Miroslava Fůrová. NAD č. 33.

DĚKANOVÁ Vlasta (1909–1974), gymnastka 1930–1957

Narodila se 9. září 1909. Mistryně světa v soutěži jednotlivkyň i družstev 1934, 1938 a členka stříbrného týmu na olympijských hrách v roce 1936. Trenérka a vedoucí vítězného družstva československých gymnastek na olympijských hrách 1948.

Ve fondu se nalézají osobní doklady a korespondence.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 34.

DOMORÁZEK Karel (1875 Tábor – 1943 Praha), sokolský činovník a výtvarný kritik 1895–1939

Narodil se 28. ledna 1895. Po 1918 vrchní rada na zemském finančním ředitelství, podílel se na nové organizaci finanční správy v ČSR. Prezident zemských finančních ředitelství v Košicích, Užhorodě a v Praze. V letech 1905–1908 umělecký referent Národní politiky (K. D. Mráz). Studium dějin umění se dostal k Tyršovi a Sokolu. V r. 1908 vstoupil do Sokola Vinohrady, 1910 členem předsednictva ČOS a redakce Sokolského věstníku (Ruch). Vytvořil literární podklad některých sletových scén. Místostarosta Svazu Junáků - skautů republiky Československé. Zemřel 27. června 1943.

Fond obsahuje korespondenci a rukopisy prací.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 35.

DOUDA František Ing. (1908–1990), atlet (1913) 1926–1987

Narodil se 23. října 1908. Občanským povoláním poštovní úředník, člen SK Slavie, koulař a diskař. Od r. 1928 do konce třicátých let mistr republiky, držitel světových rekordů 1931 a 1932. Účastník olympiád v Amsterdamu, Los Angeles (bronz) a Berlíně. V roce 1934 účastník prvního mistrovství Evropy v atletice v Turíně (bronz). Po konci své kariéry v r. 1941 se stal trenérem mladých vrhačů ve Slavii. Propagátor atletické všestrannosti. Vystudoval Elektrotechnickou fakultu ČVUT v Praze. Zemřel 15. ledna 1990.

Ve fondu se nalézají písemnosti ze sportovní kariéry původce, fotografie a novinové výstřižky.

Fond má rozsah 1 karton a 1 album s výstřižky a fotografiemi (174 inv. č.). V roce 2007 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 208.

DRYÁK Alois (1872–1932), architekt 1897–1932

Od 1918 člen stavebního odboru Sokola. Pro Sokol upravoval mimo jiné hlavně cvičiště pro VI.–VIII. slet.

Fond obsahuje poděkování za přání k šedesátinám, soupis prací původce a vzpomínkový projev na A. Dryáka.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 36.

FIKL Josef (1881–1960), činovník a novinář 1908–1956

Fotbalový a atletický funkcionář. Ředitel vodárenského odboru hl. města Prahy. V letech 1906–1907 redaktor časopisu Sportovní list. V roce 1900 založil SK Smíchov, za který byl zvolen v letech 1920 a 1921 předsedou Československé amatérské atletické unie, znovu zvolen 1924 a 1926–1928, 1934, 1935 a 1937. Později člen SK Slavia.

Většina fondu se týká ČsAAU a fotbalu.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 37.

FIŠER Václav (? –?), Sokol 1928–1936

Člen pražského Sokola.

Fond tvoří pouze torzo sokolské korespondence.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 38.

FRIŠTENSKÝ Gustav (1897 Křečhoř – 1957 Litovel), zápasník 1906–1956

Narodil se 18. května 1897. Začal vzpírat a zápasit v brněnském Hellasu. V r. 1900 se stal mistrem Čech, r. 1902 mistrem Rakousko-Uherska, 1903 mistrem Evropy. Po návratu se stal profesionálním zápasníkem. Zvítězil v mnoha mezinárodních turnajích. Za okupace byl vězněn, ale již v r. 1946 znovu zápasil v různých profesionálních turnajích. Závodní kariéru skončil až v roce 1948. Zemřel 6. dubna 1957.

Kromě rozsáhlé korespondence nalezneme ve fondu plakáty a tisky z jednotlivých zápasů, a vzpomínky G. Frištenského a jeho okolí.

Fond má rozsah 11 kartonů. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 39.

FÜGNER Jindřich (1822 Praha – 1865 Praha), obchodník, zakladatel Sokola 1923–1951

Narodil se 10. září 1822. Povoláním obchodník. Člen Obchodní komory, ředitel České průmyslové a plodinové tržnice, jeden z organizátorů Hypotéční banky a pojišťovny Bohemie. Pracoval v řadě kulturních a vlasteneckých spolků, na které také finančně přispíval. Podílel se na tvorbě programu a organizaci spolku Sokol a stal se jeho prvním starostou. Zemřel 15. listopadu 1865.

Pozůstalost J. Fügnera byla součástí archivu Sokola pražského, který vznikl v r. 1886 sloučením tzv. všesokolského archivu a spolkové knihovny. Jako první fond uspořádala Fügnerova dcera Renáta Tyršová, další částečné uspořádání bylo provedeno při přejímání pozůstalosti Státním muzeem čs. tělovýchovy a sportu. Fond byl později rozšířen o další materiály: tisky, výstřižky a reprodukce týkající se osoby původce.

Fond má rozsah 6 kartonů. Zpracováno 5 kartonů (190 inv. č.), 1 karton přírůstků je nezpracován. Inventář v roce 1980 vyhotovil M. Ninger. NAD č. 40.

FÜGNEROVÁ Kateřina, roz. Turecká (1834–1906 Velká Buková) 1853–1909

Manželka Jindřicha Fügnera. Jedna ze zakladatelek Tělocvičného spolku paní a dívek. Zemřela 29. srpna 1906.

Fond obsahuje hlavně korespondenci.

Fond má rozsah 2 kartony. Je nezpracován. NAD č. 41.

FÜRST Ladislav Doc. (1898–?), funkcionář Bruslařského svazu 1935–1949

Narodil se 1. září 1898. Od dvacátých do čtyřicátých let 20. století patřil k předním funkcionářům vrcholných orgánů československého krasobruslení. V roce 1926 byl zvolen předsedou Bruslařského svazu RČS. Stal se také předsedou v r. 1934 vytvořené Bruslařské unie ČSR, sdružující Bruslařský svaz RČS a německý Eislaufverband v Opavě. Po vytvoření Československého bruslařského svazu v r. 1946 byl jeho předsedou. Jako první Čechoslovák se začátkem třicátých let stal členem výboru International Skating Unie, do r. 1948 byl jejím viceprezidentem. Ve dvacátých a počátkem třicátých let byl zaměstnancem Ministerstva národní obrany, jako štábní kapitán pracoval v generálním štábu. Poté se stal ředitelem Báňské a hutní společnosti. V letech 1945–1948 byl ředitelem Československých závodů pro papír a celulózu.

Fond obsahuje hlavně materiály z let 1945–1948. Programy a výsledkové protokoly mistrovství světa, Evropy a ČSR byly zařazeny do sbírky bruslení.

Fond má rozsah 1 karton (62 inv. č.). Je zpracován. Inventář v roce 1975 vyhotovili Alena Martínková a Miroslav Klír. NAD č. 42.

GETREUER František (? –?), plavec 1929–1936

Člen židovského plaveckého klubu Hagibor. Několikanásobný mistr Čech ve volném způsobu.

Fond tvoří diplom z III. mistrovského slovanského plavání světové organizace Makabi a sešit s novinovými výstřižky dokumentující činnost Makabi a Hagiboru, pozdravná adresa pro dárců finanční hotovosti na zřízení sportovního zařízení pro židovskou mládež v Praze a fotografie z plaveckých závodů.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 8.

GRUBER Oldřich (1898–1949), sokolský funkcionář 1915–1948

Náčelník Sokola v Turčianském Sv. Martině. Zemřel 19. července 1949.

Většinu fondu tvoří písemnosti týkající se Sokola Martin.

Fond má rozsah 2 kartony. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 43.

GRUSS Josef (1884 Praha – 1968 Praha), lékař, sportovní funkcionář 1901–1957

Narodil se 8. července 1884. Gynekolog a porodník, profesor Karlovy Univerzity, přednosta gynekologického odd. nemocnice Na Bulovce v Praze. Všestranný sportovec. Jako šermíř se zúčastnil mistrovství světa v Bruselu r. 1910 a 1919 spojeneckých her v Paříži. Jako tenista byl r. 1908 kapitánem českého družstva na olympijských hrách v Londýně. Patřil rovněž k průkopníkům ledního hokeje. V r. 1909 byl brankářem prvního českého národního družstva, startujícího na mezinárodním turnaji v Chamonix. Pěstoval také atletiku, fotbal a lyžoval. Byl fotbalovým, hokejovým a atletickým rozhodčím. Přispíval do sportovních časopisů (Sport a hry). Přeložil a vydal pravidla hokeje a fotbalu. V pozdějších letech patřil k významným sportovním funkcionářům (předseda Čs. sportovní obce, Československé amatérské atletické unie a Šermířského svazu). V letech 1929–1952 předseda Československého olympijského výboru. V roce 1946 se stal členem Mezinárodního olympijského výboru. Zemřel 28. května 1968.

Největší část fondu tvoří korespondence a písemnosti institucí, ve kterých původce působil.

Fond má rozsah 7 kartonů. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 44.

GUTH-JARKOVSKÝ Jiří Stanislav PhDr. (1861 Heřmanův Městec – 1943 Náchod) 1887–1943 (1947)

Narodil se 23. ledna 1861. Středoškolský profesor, pracovník v olympijském hnutí, odborový přednosta KPR a ceremoniář prezidenta republiky. Působil jako vychovatel princů Schaumburg-Lippe v Náchodě, často cestoval, psal cestopisné práce, překládal z němčiny a francouzštiny. V r. 1892 se v Paříži seznámil s baronem Coubertinem, který jej v r. 1894 povolal do nově se tvořícího Olympijského výboru. Na podzim 1899 založil Guth-Jarkovský Český výbor pro olympijské hry, jehož předsedou byl až do r. 1929. Dosáhl toho, že již za Rakousko-Uherska vystupovali čeští sportovci pod národní vlajkou. Pracoval v Klubu českých turistů, jehož byl v letech 1915–1925 předsedou. Byl také jednatelem spolku českých spisovatelů Svatobor. Zemřel 8. ledna 1943.

Fond tvoří z největší části korespondence původce, dále zde můžeme nalézt legitimace, propagační materiály různých sportovních událostí, písemnosti týkající se olympismu, rukopisy článku i knih aj.

Fond má rozsah 9 kartonů (355 inv. č.). Inventář v letech 2008 s 2011 vyhotovili Michal Továrek a Lucie Swierczeková. NAD č. 45.

Část pozůstalosti je uložena v Literárním archivu PNP.

HAINZ Jaroslav JUDr. (1910 Praha – 1970 Nový Bydžov), bruslař (1908) 1929–1968

Syn propagátora krasobruslení Jaroslava Hainze. V mládí se věnoval závodnímu krasobruslení. Byl členem BK VS Praha. Později působil jako rozhodčí a jako funkcionář vedoucích orgánů čs. krasobruslařského sportu. Napsal mnoho metodických statí o krasobruslení. Byl také autorem práce *100 let organizovaného krasobruslení 1868–1968*, která však nebyla vydána (rukopis se nachází ve fondu).

V Hainzově pozůstalosti je uložena také rukopisná práce Galáta a Jarolímka *Bruslení* z let 1908–1910, která je pravděpodobně nejstarší českou prací o krasobruslení.

Fond má rozsah 1 karton (17 inv. č.). Je zpracován. Inventář v roce 1975 vyhotovili Alena Martínková a Miroslav Klír. NAD č. 46.

HÁJEK Jindřich (?–?), zápasník 1905–1949

Amatérský mistr Čech v zápase. Člen KA Libeň, ČAK Vinohrady, KA Žižka, AFK Vršovice. Později profesionál a ve třicátých letech 20. století majitel zápasnické a boxerské arény.

Ve fondu najdeme knihu zápisů a potvrzení Hájkových vystoupení pro sovětské vojáky v r. 1945 a dvě knihy potvrzení o darech na sportovní a sociální účely.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 47

HAUPTMAN Ladislav Ing. (1895 Praha – 1971 Praha), funkcionář 1928–1971

Narodil se 10. června 1895. Pracoval jako stavební inženýr v Praze. Patřil mezi nejvýznamnější pracovníky a organizátory českého a mezinárodního plaveckého sportu. Spoluzakladatel Českého plaveckého klubu v Praze, v roce 1919 i první samostatné plavecké federace v ČSR – Československého amatérského plaveckého svazu, v němž působil ve funkcích předsedy a mezinárodního pracovníka. Čelný činovník v mezinárodní plavecké organizaci a později i v evropské plavecké lize, jejíž byl zakládajícím funkcionářem. Zemřel 6. listopadu 1971.

Ve fondu nalezneme identifikační karty z olympijských her v roce 1928 a 1948, korespondenci a *The Golden Book of the International Swimming Sport* (dějiny prvních padesáti let FINA, jejichž autorem je původce fondu).

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 9.

HAVEL Bohuslav (1871 Břasy – 1946 Praha), úředník, sokolský pracovník 1917–1946

Narodil se 8. prosince 1871. Pracoval jako úředník hl. města Prahy. V roce 1893 povolán do předsednictva cvičitelského sboru sokolské župy Podbělohorské a roku 1894 do technického úřadu jednoty na Starém Městě. V technickém odboru ČOS a později v náčelnictvu zasedal v letech 1895–1941 (do rozpuštění Sokola). Od roku 1911 byl členem soudcovského sboru mezinárodních závodů. Od roku 1919 vrchním ředitelem skupiny tělesné a mravní výchovy V. oddělení hl. štábu ministerstva národní obrany.

Fond obsahuje rukopis vzpomínek a soubor úmrtních oznámení.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 48.

HEINZ-HENRY Vilém (1876– 1946 Praha), novinář 1881–1946

Narodil se 3. července 1876. Od roku 1893 byl členem fotbalového klubu Kickers, který pomáhal založit (po zrušení klubu hraje fotbal ještě ve fotbalovém odboru Českého Sculling Clubu). Sportovní novinář, propagátor motorismu, hokeje, letectví a veslování. Vilém Heinz byl prvním českým sportovním žurnalistou nejen osobním zájmem, ale také povoláním. Tvůrce sportovního názvosloví v mnoha odvětvích sportu. Pracoval v redakcích Národních listů, Cyklisty, Sportu, Sportu a her. Dlouholetý činovník Autoklubu Republiky Československé, ČÚJV, SK Slavia, ČOV. Zastupoval československý sport na mnoha mezinárodních kongresech a setkáních. Společně s Václavem Klementem napsal rozsáhlou práci *Z dějin automobilu*. Zemřel 8. prosince 1946 v Praze.

Fond obsahuje osobní deníky, kalendáře, doklady ke studiu i legitimace a průkazy, korespondenci. Velkou část fondu tvoří přípravné materiály ke knize *Z dějin automobilu*. Fond se prolíná s pozůstalostí sportovního redaktora Jaroslava Kalvy, který byl blízkým přítelem V. Heinze. Další část pozůstalosti Viléma Heinze se nachází v Archivu Národního technického muzea

Fond má rozsah 10 kantonů (509 inv. č.). V roce 2010 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 49.

HEKŠ Oskar (1908–1944), atlet, běžec 1929–1939

Člen Pedestriánského klubu, později ŽSK Hagibor, AC Sparta. Několikanásobný mistr republiky v maratonském běhu (1929 a 1930). Účastník OH v Los Angeles, kde se umístil na osmém místě. Angažoval se v boji proti pořádání OH 1936 v nacistickém Německu. V r. 1943 deportován do Terezína, o rok později zahynul v Osvětimi.

Ve fondu se nachází album s novinovými výstřihy, průkazy, dopisy a diplomy.

Fond má rozsah 1 kanton a album. Je nezpracován. NAD č. 244.

HILLER Jan (1878 Litomyšl – 1927 Praha), středoškolský profesor 1919–1930

Narodil se 15. května 1878. V letech 1919–1923 zpravodaj pro tělesnou výchovu ministerstva školství. Od roku 1924 ředitel gymnázia v Křemencově ulici. Aktivní člen sokolských jednot, vedl Sokolskou hlídku Lidových novin. V Praze členem předsednictva ČOS, od 1921 vzdělavatel. Zemřel 25. února 1927.

Většinu fondu tvoří korespondence.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 50.

HINŠT Antonín (? –?), sokolský funkcionář 1913

Náčelník Chelčického župy v Bučovicích.

Fond tvoří torzo korespondence.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je nezpracován. NAD č. 223.

HOFBAUER Alexandr (1896–1953), funkcionář plaveckého svazu 1914–1953

Funkcionář Československého amateurského plaveckého svazu, mezinárodní rozhodčí v plaveckých disciplínách.

Největší část fondu tvoří legitimace a diplomy.

Fond má rozsah 1 karton (44 inv. č.). Je zpracován. Inventář v roce 1981 vyhotovil M. Ninger. NAD č. 51.

HOLÝ Václav (1887 Černošice – 1956), všestranný sportovec 1887–1956 (1988)

Narodil se 24. února 1887. Občanským povoláním stavební inženýr. Aktivní sportovec: závodně plaval, hrál fotbal za SK Slavii. Největších úspěchů dosáhl ve veslování. Před první světovou válkou se několikrát stal mistrem Čech ve skiffu. Na Pershingových hrách získal v této disciplíně stříbro. Po roce 1919 žil ve Spišské Nové Vsi, kde inicioval založení atletického klubu, jehož byl předsedou. Za klub hrál závodně hokej, stal se mistrem města v tenisu. Později žil v Liptovském Mikuláši, kde také založil sportovní klub. Po roce 1948 zastával místo předsedy Městského národního výboru v Liptovském Mikuláši.

Fond obsahuje stručný životopis V. Holého, kopii křestního listu, domovský list, úmrtní list a předávací dopis dárce, syna V. Holého.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 10.

HOŠEK Václav (1925–?) 1969–1974

Sportovní nadšenec a dobrodruh, který na přelomu šedesátých a sedmdesátých let. 20. století podnikl na své koloběžce několik výprav po Evropě i dalších kontinentech. Pracoval jako hotelový číšník v Praze.

Fond obsahuje obrázky a fotografie z cest po světě.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 216.

HOYER Fridolín (1868 Žižkov –1941), zápasník 1896–1941

Narodil se 23. prosince 1868. Zakladatel české těžké atletiky. Na počátku devadesátých let. 19. století si jako první u nás osvojil pravidla řeckořímského zápasu a jako první Čech (spolu s J. Balejem) vystupoval ve veřejných siláckých produkcích. Ve stejné době se seznámil také s boxem. V r. 1895 spoluzakladatel Klubu atletů Žižkov (společně s A. Bínou). V r. 1908 otevřel tělocvičný ústav „První Hoyerovu tělocvičnou školu“, jejímž ředitelem byl až do své smrti. Zemřel 11. června 1941.

Pozůstalost F. Hoyera byla do muzea sportu převzata společně s pozůstalostí jeho syna Jiřího Hoyera. Obě pozůstalosti se prolínají. Největší část fondu tvoří rukopisy článků k tělovýchovné problematice.

Fond má rozsah 2 kartony (121 inv. č.). Je zpracován a opatřen inventářem. NAD č. 52.

HOYER Jiří (1894–1974), boxer 1910–1973

Narodil se 18. května 1894. Spoluzakladatel českého boxu. Zdokonaloval a vedl v tělocvičných kurzech systém kondičního a nápravného tělocviku. V r. 1912 získal titul amaterského mistra střední Evropy (které se ovšem konalo bez účasti cizinců). V r. 1921 se podílel na založení Československé unie boxerů z povolání a později

Československé unie boxerů amatérů a stal se jejím prvním náčelníkem. Ve dvacátých a třicátých letech 20. století byl trenérem a manažerem mnoha předních borců, sám pořádal boxerské podniky. Napsal první českou učebnici boxu. V r. 1938 se stal prvním vysokoškolským docentem boxu a znovu přednášel v prvních poválečných letech. Od založení První Hoyerovy školy pro tělovýchovu a sport otcem Fridolínem vedl až do počátku sedmdesátých let kurzy kondičního a nápravného tělocviku. Zemřel 16. října 1974.

Pozůstalost Jiřího Hoyera byla do muzea sportu převzata společně s pozůstalostí jeho otce. Velkou část fondu tvoří písemnosti Hoyerovy školy a rukopisy o teorii a historii boxu a sportu všeobecně.

Fond má rozsah 14 kartonů (692 inv. č.). Je zpracován a opatřen inventářem. NAD č. 53.

HOZA Štěpán (?-?), obchodník, Sokol 1890–1930

Obchodník v Praze, spolupracovník Sokola.

Fond obsahuje písemnosti z Hozova soukromého archivu – korespondenci, písemnosti k obchodním záležitostem a sokolské tisky.

Fond má rozsah 2 kartony. Je nezpracován. NAD č. 213.

HROMÁDKA Karel (1887–1956), šachista 1907–1956

Narodil se 23. dubna 1887. Plukovník čsl. armády, legionář, mezinárodní mistr šachu a reprezentant ČSR na šachových olympiádách. Českým mistrem v šachu se stal v r. 1909, účastnil se národních i důstojnických přeborů. Mezinárodní titul získal na turnaji v polském Vilnu v roce 1912. Účastnil se první světové války jako kapitán 1. pluku Československých legií v Rusku (důstojníkem Čs. legií byl jmenován za chrabrost během bitvy u Zborova). Po válce zastupoval republiku na mezinárodních turnajích a šachových olympiádách v Paříži 1924, Londýně 1927 a Mnichově 1936. Zemřel 16. července 1956.

Fond obsahuje novinové výstřižky týkající se šachu, výsledky šachových partií a několik sešitů nazvaných *Moje partie*.

Fond má rozsah 2 kartony (90 inv. č.). V roce 2007 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 194.

HŘEBÍK Antonín JUDr. (1902 Řevnice – 1984 Chicago), sokolský funkcionář 1925–1948

Narodil se 24. února 1902. Advokát na Zbraslavi a v Praze, přední sokolský pracovník a publicista, člen a činovník Sokola v Řevnicích, vzdělavatel a starosta sokolské župy Jungmannovy, člen předsednictva Československé obce sokolské. Vzdělavatel ČOS, náměstek Starosty sokolské župy Pražské – Scheinerovy, za okupace vězněn. Po druhé světové válce člen rady ÚNTV, poté předseda ČsTS, poslanec Národního shromáždění ČSR a starosta ČOS 1946–1948. Od r. 1949 v emigraci, dlouholetý starosta a čestný člen výboru tzv. Ústřední čs. sokolstva v zahraničí. Zemřel 20. listopadu 1984.

Ve fondu se nalézají písemnosti týkající se Sokola, převážně korespondence a tisky.

Fond má rozsah 4 kartony. Je nezpracován. Orientaci ve fondu umožňuje soupis. NAD č. 55.

HUBIČKA Václav Ing. (*1925), funkcionář ČSOV 1952–1996

Narodil se 11. dubna 1925. Pracoval v zahraniční službě. V r. 1972 nastoupil do mezinárodního oddělení ČSTV jakou vedoucí referent pro styk s mezinárodními sportovními svazy a národními olympijskými výbory, tuto práci mohl vykonávat pouze do r. 1974. V letech 1974–1988 působil jako generální sekretář Československého

olympijského výboru, člen komise Asociace Národních olympijských výborů pro přípravu kandidátů na pořádání olympijských her, později pro právní otázky olympijského hnutí. Člen vedení československých výprav na olympijské hry (1976–1992, kromě Moskvy). Iniciátor založení Československého klubu olympioniků (1975) a Československého klubu fair play. Podílel se (společně s J. Kösslem) také na přípravě založení Československé olympijské akademie (1986). Po r. 1989 působil jako poradce Věry Čáslavské v Československém olympijském výboru.

Fond obsahuje převážně legitimace z olympijských her, kterých se původce účastnil a legitimace z jeho veřejné činnosti.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 215.

HUŠEK Antonín (1894–1971), chodec 1895–1971

Sportovní chodec, organizátor chodeckých závodů, člen čsl. legií v Rusku, aktivní ve druhém odboji. Předseda AC Praha 1890 v letech 1944–1949, člen Československého chodecké federace a Československého chodeckého svazu. Vedoucí rozhodčích Československé amatérské atletické unie v letech 1939–1940.

Převážnou část fondu tvoří písemnosti chodeckých klubů, svazů a sportovních organizací, jejichž byl Hušek členem. Jde o písemnosti klubu Pedestrián Královské Vinohrady, ČAAU, Čsl. chodeckého svazu v Praze, Čsl. chodecké federace a materiály chodecké komise. Jádro pozůstalosti tvoří archiv AC Praha 1890, v němž se nacházejí paměti a dějiny klubu do r. 1895, 1930 a 1940.

Fond má rozsah 10 kartonů (75 inv. č.). Je zpracován. Inventář v roce 2000 vyhotovila Miroslava Fůrová. NAD č. 56.

CHALOUPECKÝ František Jiří (1890–1922) 1890–1955

Pracovník v DTJ již před první světovou válkou, organizátor, vychovatel a publicista. Marxista, člen sociální demokracie. Zakladatel Federace DTJ. Autor dělnického pozdravu „Práci čest!“. Původně pracoval v odborové organizaci železničářů. Byl propagátorem mezinárodní řeči esperanta a později ida.

Ve fondu se nalézá pouze křestní a úmrtní list původce

Fond obsahuje 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 57.

JANDA-SUK František (1878 Postřívín – 1955 Praha), atlet 1878–1955

Narodil se 25. března 1878. Vystudovaný právník, pracoval na pražském policejním ředitelství, diskař, světový rekordman z roku 1901. Na olympiádě v Paříži v r. 1900 získal druhé místo, účastník olympijských her 1912 a 1924. Mistr Čech 1913 v hodů diskem, v letech 1921 a 1924 mistr Československa v hodů kladivem. Jako první na světě použil při hodů diskem otočky. Zemřel 23. června 1955.

Jedná se o několik jednotlivin ze sportovní kariéry původce.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 218.

JEŽEK Přemysl PhDr. (1914 Brno – 2006 Brno), životopisec a bibliograf 1950–2006

Narodil se 6. září 1914. Působil jako středoškolský profesor v Litovli a v Brně, v l. 1950–80 odborný asistent katedry tělesné výchovy fakulty strojní VUT v Brně. Sokolský, tělovýchovný a skautský pracovník, bibliograf tělocviku a sportovní literatury, životopisec řady sportovců a sportovních funkcionářů.

Fond obsahuje biografickou kartotéku a velké množství složek s písemnostmi týkající se osobností z oblasti sportu a tělovýchovy.

Fond má rozsah 53 kartotéčních krabic a složky s písemnostmi. Je nezpracován. NAD č. 214.

JIRSA Antonín F. (1888 Praha –?), zápasník 1909–1947

Narodil se 27. května 1888. Vyučený řezník a číšník, zápasník a herec. Nejprve amatérský zápasník, později profesionál, těžká váha, v řeckořímském stylu. Se svým učitelem Josefem Šmejkalem procestoval jako zápasník a model pro sochaře řadu zemí. Působil jako instruktor Sokola v Praze, vojenského carského lycea v Moskvě, profesor v Buenos Aires (YMCA, Club de Gimnasia y Esgrima). V r. 1929 se vrátil zpátky do Československa. Reprezentoval ČSR na různých mezinárodních soutěžích a mistrovstvích. Díky jeho vzhledu a zápasnické proslulosti si ho v r. 1932 všimli filmaři, do konce druhé světové války hrál mnoho malých rolí. Naposledy se ve filmu objevil v roce 1952. Po tomto roce zmizel z filmu i veřejného života. Datum jeho úmrtí je neznámé.

Fond obsahuje vzpomínky původce, průkazy, korespondenci a novinové výstřižky.

Fond má rozsah 1 karton (32 inv. č.). V roce 2007 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 58.

KAISER Jaroslav (1904 Praha –?), motocyklový závodník 1875–1973

Narodil se 7. března 1904. Pracoval jako opravář motorových vozidel, v l. 1926–29 vrchní montér u firmy Harley-Davidson, motocyklový závodník. Člen Autoklubu RČS, Svazu závodníků automobilistů a motocyklistů RČS, JAWA klubu ČSR, Harley Clubu, později ve Svazarmu (kde působil jako repasér motocyklů).

Fond obsahuje členské legitimace, cestovní doklady a mezinárodní řidičské průkazy, osvědčení a živnostenské listy a písemnosti rodinných příslušníků.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 59.

KALVA Jaroslav (1878–1952), novinář 1906–1952

Sportovní novinář, propagátor letectví a automobilového sportu. Funkcionář SK Slavia Praha, doprovázel její mužstva na zahraničních zájezdech a odtud psal sportovní zprávy do českého tisku. Od r. 1903 stálý spolupracovník Národní politiky, 1906 redaktor, 1910–1936 šéf její sportovní rubriky. Spolupracovník časopisů Sport a hry, Auto. Před první světovou válkou člen ČOV, spolupracoval při organizaci české výpravy na olympijské hry ve Stockholmu v roce 1912 i na uskutečnění prvních letů Ing. Jana Kašpara, s nímž také podnikl první český cestovní let v prosinci 1911. Patřil mezi zakladatele Kruhu sportovních novinářů. Od roku 1908 byl členem výboru Českého klubu automobilistů (po 1918 Autoklub republiky Československé), v jeho výboru a prezidiu působil až do r. 1934.

Pozůstalost J. Kalvy byla do muzea přijata společně s pozůstalostí jeho přítele V. Heinze (Henryho), z tohoto důvodu je v obou fondech propojen soubor novoročenek. Ve fondu se nachází album s výstřižky a gratulacemi původce, které tvoří jeho největší část.

Fond má rozsah 3 kartony. Zpracovány 2 kartony, 1 karton přírůstků je nezpracován + album s výstřižky a gratulacemi. Část fondu je opatřena prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 60.

KÁNSKÝ Václav (? –?), cyklista 1886–1958

Člen žižkovského Sokola, cyklista.

Fond obsahuje osobní korespondenci, novinové výstřižky a sbírku podpisů významných Sokolů.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 61.

KAVALÍR Josef Ing. (1870–1921), sokolský funkcionář 1894–1931

Přednosta kanalizační kanceláře města Prahy. Cvičitel Sokola Vinohrady, 1889 člen Sokola Pražského (1900–1903 náměstek náčelníka). Od 1904 ve výboru jednoty jako hospodářský správce. V r. 1910 zvolen náměstkem starosty. 1896 člen výboru ČOS. Od roku 1918 vedl redakci časopisu Sokol.

Většinu fondu tvoří korespondence.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 62.

KETTNER Josef (1857–1939), sokolský funkcionář 1865–1937

Člen Sokola Pražského, účastník I. sletu v roce 1882. Zastával několik funkcí, hlavně hospodářského rázu. Při založení ČOS r. 1889 pokladníkem.

Fond obsahuje sokolské tisky.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 63.

KETTNEROVÁ Marie (1911–1997), stolní tenistka 1910–1997

Patřila mezi naše nejlepší hráčky stolního tenisu. V roce 1934 se zúčastnila mistrovství světa v Paříži. Kde se stala mistryní světa ve dvouhře, spolu s V. Šmídovou se umístila na třetím místě ve čtyřhře. Byla také členkou družstva, které skončilo na mistrovství světa na třetím místě. V roce 1935 hrála na mistrovství světa v Londýně, kde se opět stala mistryní světa ve dvouhře, druhé místo ve čtyřhře a také druhé místo ve smíšené čtyřhře. Jako členka družstva se umístila na prvním místě. V roce 1936 startovala na mistrovství světa v Praze, kde skončila třetí ve dvouhře spolu se Šmídovou, se kterou také vyhrála dvouhru a opět se jako členka družstva umístila na prvním místě. V roce 1937 se konalo mistrovství světa v Badenu (druhé místo ve smíšené čtyřhře). Jako členka družstva skončila na třetím místě. Další mistrovství světa se konalo v roce 1938 v Londýně, kde získala bronzovou medaili ve smíšené čtyřhře a v soutěži družstev se umístila na prvním místě. V roce 1939 se zúčastnila mistrovství světa v Káhiře, kde skončila na třetím místě ve dvouhře a také ve čtyřhře. V soutěži družstev se umístila na druhém místě. V roce 1947 v Paříži a v roce 1948 v Londýně byla Kettnerová členkou družstva, které se umístilo na třetím místě. Na světových šampionátech získala celkem dvaadvacet medailí.

Převážnou část fondu tvoří novinové výstřižky a časopisy referující jak o Marii Kettnerové, tak o jejím otci. (např. jubilejní pochod od skladatele Karla Weise, který složil pro K. Kettnera k výročí 25. trvání Sokola Brněnského). Dále jsou ve fondu dochovány programy a propozice závodů, kterých se M. Kettnerová zúčastnila.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 64.

KLÁN Zdeněk F. PhDr., PhMr. (1894 Dolní Kralovice – 1951 Praha), funkcionář GCP 1931–1948

Narodil v roce 29. května 1894. Pracoval jako lékárník, byl majitelem farmaceutického podniku. Autor několik odborných knih z farmaceutické oblasti. Funkcionář Golf Clubu Praha a Československého golfového svazu. Člen

GCP a Golf Clubu Líšnice. Ve čtyřicátých letech předseda a jednatel svazu. Začátkem padesátých let byl vězněn a nedlouho po návratu z vězení, 15. května 1951 v Praze zemřel.

Fond obsahuje písemnosti z působení původce v Golf Clubu Praha a Čsl. Golfovém svazu. Korespondence je z větší části adresovaná institucím. Ostatní písemnosti se týkají funkcionářské činnosti původce.

Fond má rozsah 1 karton (70 inv. č.). V roce 2011 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 65.

KLEISNER Josef Ing., CSc. (1941 Praha –?), turista 60.–90. léta 20. st.

Narodil se 23. července 1941. Člen Turistického oddílu TJ Sokol Malá Strana v Praze. V osmdesátých letech pracoval ve Výzkumném ústavu pozemních staveb. Od r. 1992 vedoucí projektant.

Fond obsahuje písemnosti vztahující se k turistice (turistické zápisníky, trasy turistických pochodů aj.)

Fond má rozsah 2 kartony a balík. Je nezpracován. NAD č. 220.

KLENKA Josef (1853 Vilémov – 1932 Praha), Sokol 1885–1932

Narodil se 1. dubna 1853. Středoškolský profesor, zemský odborný inspektor tělocviku, sokolský pracovník, místonáčelník a jednatel ČOS. Přeložil první česká pravidla kopané a lawn tennisu. Propagoval různé další sportovní hry. V r. 1892 založil Spolek pro pěstování her české mládeže. Zavedl při vystupování velkého počtu cvičenců nástupy a cvičení na značkách. Byl autorem hry „cílová“, která byla vzorem A. Křištofovi při konečné úpravě házené r. 1907. Napsal mnoho odborných metodických příruček. V letech 1921–1924 redigoval Časopis pro tělesnou východu. Zemřel 19. července 1932.

Většinu fondu tvoří písemnosti týkající se tělocviku.

Fond má rozsah 17 kartonů. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 66.

KLICPERA Eduard (1879–1947), středoškolský profesor, vzdělavatel Sokola 1918–1947

Po absolvování univerzity působil jako profesor na gymnáziu v Rakovníku. V Rakovníku se začal účastnit sokolského života, v roce 1910 se stal cvičitelem a zasloužil se o vytvoření vzdělavelského sboru, kde působil jako vedoucí. Z funkce vzdělavatele a jednatele V. okrsku župy Budečské (kterým rakovnický Sokol až do roku 1921 byl) se dostal do župního předsednictva. V roce 1911 byl za Budečskou župu nominován do výboru ČOS. V roce 1914 se stal náčelníkem rakovnického okresu a roku 1921 při vytvoření rakovnické sokolské župy jejím prvním starostou. Na tento úřad resignoval v roce 1935 při svém odchodu do Prahy, kde se stal členem dejvického Sokola. Od roku 1928 působil ve vzdělavelském sboru Československé obce sokolské. V roce 1930 se stal ředitelem řádné vzdělavelské školy ČOS, 1935 jednatelem předsednictva vzdělávacího sboru ČOS. Zastával funkci předsedy školské komise. Zemřel v lednu 1947.

Nejvíce jsou ve fondu zastoupeny výpisky a podklady k přednáškám a také jejich texty.

Fond má rozsah 10 kartonů (151 inv. č.). Je zpracován. Inventář v roce 2000 vyhotovila Miroslava Fůrová. NAD č. 67.

KLIKA Miloš MUDr. (1890–?), lékař první polovina 20. st.

Narodil se 3. dubna 1890. Lékař, profesor urologie na Komenského univerzitě v Bratislavě. Od r. 1930 v Praze přednosta Urologického léčebného ústavu. Napsal řadu vědeckých prací. Byl spoluzakladatelem a propagátorem českého skautingu. Dosáhl mezinárodních úspěchů v šermu (účastník olympiád), v tenisu (čestný člen L. T. K. Bratislava), v motocyklismu (čestný člen Motoklubu Bratislava), ve střelbě a alpinismu.

Ve fondu se nalézají hlavně materiály ze závodů, kterých se původce zúčastnil.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 209.

KLÍMA Ludvík (1912 Praha – 1973 Praha), kajakář 1953–1968

Narodil se 27. června 1912. Získal páté místo na olympijských hrách v Berlíně, bronz na mistrovství světa v roce 1948 a čtvrté místo na mistrovství světa 1950. V roce 1953 získal titul mistr sportu. Zemřel 19. května 1973.

Fond obsahuje pouze jmenování mistrem sportu a čestné uznání STJ naftové motory Smíchov (Sokol I. Smíchov) z roku 1968.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 68.

KLÍR Miroslav (1920–1976) 1941–1974

Učitel. V letech 1949–1951 vedoucí krajské politické školy KSČ v Liberci, 1951–1962 vedoucí katedry dějin KSČ na vysoké politické škole KSČ, 1962–1970 zástupce ředitele Ústavu dějin KSČ, 1970–1972 odborný pracovník Muzea tělesné výchovy a sportu, od 1972 (společně s MTVS) v Národním muzeu.

Materiály ve fondu jsou osobního i pracovního charakteru.

Fond má rozsah 26 kartonů. Je nezpracován. Orientaci ve fondu umožňuje soupis. NAD č. 69.

KNĚNICKÝ Karel Doc. (1908–?), sportovní teoretik 1950–1980

Docent na Institutu tělesné výchovy a sportu, delegát Československých výprav na olympijských hrách, autor ranních rozhlasových rozcviček, autor učebnice *Technika lehkooatletických disciplín*.

Ve fondu se nalézají písemnosti vztahující se k olympijským hrám v Melbourne a Tokiu, diplomy a ocenění původce a scénáře ranních rozhlasových rozcviček.

Fond má rozsah 1 karton a 1 album. Je nezpracován. NAD č. 217.

KNÝOVÁ Renata (*1934), kanoistka-slalomářka 1955–1979

Držitelka stříbrných medailí z mistrovství světa (ve slalomu 1963, 1965 a ve sjezdu 1965).

Písemnosti dokumentující trenérskou činnost původkyně fondu. Ve fondu jsou také některé vlastní články R. Knýové, které publikovala v československých denících. Obsahuje také dvě autobiografie *Řeka nám píseň bude hrát...* a *Životní vodopád* z r. 1997.

Fond má rozsah 3 kartony. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 13.

KOLÁTOR Václav Ing. Arch. (1899–1983), architekt 1897–1913

Sokolský pracovník, člen Sokola Smíchov, projektoval komplex Barrandovských teras. Zasedal v předsednictvu pro přípravu I. celostátní spartakiády v r. 1955 jako vedoucí hospodářsko technické skupiny.

Ve fondu nalezneme několik legitimací a tisků.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 70.

Největší část pozůstalosti je uložena v Archivu Národního technického muzea.

KÖPPL Evžen (?–?), novinář 1934–1947

Člen redakční rady sokolských časopisů.

Většinu fondu tvoří korespondence s jugoslávských Sokolem, rukopisy článků a legitimace.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 71.

KÖSSL Jiří Doc. (1943–2001), sportovní historik, funkcionář 1976–2007

Dlouholetý pracovník českého a československého olympijského hnutí. Od r. 1976 byl členem pléna Československého olympijského výboru, v letech 1988–1990 a od r. 1992 člen výkonného výboru. Na období 1992–1996 byl zvolen místopředsedou ČOV pro olympismus. Aktivně závodil v rychlostní kanoistice, vodním slalomu a běhu na lyžích, působil jako cvičitel, trenér a rozhodčí i jako sportovní klubový funkcionář a organizátor. Vyučoval historii tělesné výchovy a sportu na Fakultě tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze. Dějinám tělesné kultury a hlavně olympismu zasvětil celý svůj život. Napsal řadu monografií, učebnic, studií a statí, podílel se na scénářích filmů a na výstavách se sportovní a olympijskou tematikou. Byl členem Mezinárodní společnosti olympijských historiků a Mezinárodního výboru Pierra de Coubertin. Mnoho let věnoval práci předsedy České olympijské akademie. Byl ředitelem Olympijského studijního centra při ČOV. V českém olympijském hnutí propagoval ideje olympismu, inicioval a připravil v tomto směru několik kampaní. Výrazně se angažoval v projektech olympijské výchovy, sportu pro všechny, v olympijské publicistice a dokumentační práci.

Fond obsahuje kromě písemností původce také mnoho novoročenek od sportovních organizací a osobností z celého světa.

Fond má rozsah 2 kartony. Je nezpracován. NAD č. 72.

KOSTKAN Jiří (?–?), plavec 1924–1927

Člen plaveckého klubu v Hradci Králové.

Ve složce se nachází členské průkazy a několik písemností původce.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 12.

KOŽELUH Karel (1895 Praha – 1950), tenista 1920–1969

Narodil se 7. března 1895. Profesionální hráč tenisu. Již v roce 1914 získal trenérské místo v Tennis Clubu München. V roce 1922 se stal trojnásobným mistrem USA v tenise, byl také sedminásobným mistrem Francie. Vítěz profesionálního mistrovství světa 1929, 1932 a 1937. Dlouhou dobu považován za nejlepšího tenistu světa. Nehrající kapitán československého daviscupového družstva v letech 1947–1949. Reprezentant ve fotbale (1923) a ledním hokeji (1925 mistr Evropy). Zahynul při autonehodě 27. dubna 1950.

Ve fondu se nalézají korespondence, písemnosti majetkového charakteru a články o původci z tisku (sešit s novinovými výstřižky).

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 73.

KRÁL Jiří MUDr. (1899 Praha – 1995 Praha), lékař 1920–1960

Narodil se 8. října 1899. Studoval v Paříži, Nancy a Berlíně. Vrchní ministerský komisař ministerstva veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy. Zakladatel a organizátor tělovýchovného lékařství v Československu. Od roku 1928 vedl tělocvičnou a sportovní poradnu při klinice prof. Hynka, prováděl četná vyšetřování při různých

závodech. Profesor tělovýchovného lékařství Univerzity Karlovy. Byl členem náčelnictva ČOS (zdravotního, lékařsko-badatelského a dalších oborů ČOS), zdravotní rady Všesportovního výboru, od r. 1933 člen Mezinárodní federace tělovýchovného lékařství – FIMS (od 1950 místopředseda), vědecké rady ČSTV. V roce 1947 založil první ústav tělovýchovného lékařství při Lékařské fakultě UK. Spoluzakladatel a místopředseda Československé společnosti tělovýchovného lékařství. Napsal mnoho vědeckých prací. Zemřel 7. prosince 1995.

Většina fondu obsahuje odborné práce prof. Krále.

Fond má rozsah 3 kartony. Je nezpracován. NAD č. 212.

KRÁLOVI Vratislav (1890–?) a **Leopoldina** (1895–?), průvodce KČT s chotí 1913–1945

Vratislav Král se narodil v roce 1890. Pracoval jako vrchní odborný rada na Ministerstvu pošt a působil jako průvodce Klubu Československých turistů. Králová Leopoldina se narodila v roce 1896, před svatbou pracovala jako úřednice v pražské Živnobance. Po r. 1918 se provdala za V. Krále a podnikala spolu s ním mnoho turistických cest.

Fond obsahuje cestovní doklady a legitimace původců. Větší část pozůstalosti se nachází ve sbírce Turistika (k. 5–6, inv. č. 137–255).

Fond má rozsah 1 karton (30 inv. č.). V roce 2008 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 234.

KRÁTKÝ František (1904–1974), tělovýchovný pedagog 1904–1974

Tělovýchovný pedagog a historik, marxista. Profesor na FTVS. Zakladatel a v l. 1967–1972 předseda mezinárodní komise historie Světové rady pro tělesnou výchovu a sport, předseda komise historie vědecké rady ÚV ČSTV, autor řady prací a učebnic.

Ve fondu jsou uloženy dokumenty vztahující se k původcově pedagogické a funkcionářské činnosti.

Fond má rozsah 74 kartonů. Je nezpracován. NAD č. 211.

KRÁTKÝ Vladimír (?–?), házenkář 1947–1970

V padesátých letech 20. století předseda sekce házené při ÚV DSO Jiskra Praha.

Fond obsahuje korespondenci, přehledové tabulky (1949–1964), řady jednotné sportovní organizace (1957–1963).

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 74.

KUKAŇ Václav (1859 Nymburk – 1925 Praha), sokolský funkcionář 1890–1925

Narodil se 30. května 1859. Účetní v nemocenské pokladně, později v Národních listech. Sokolský pracovník, člen předsednictva ČOS, jednatel menšinového odboru ČOS, člen mnoha spolků. Napsal několik výchovných prací se vztahem k sokolstvu, z jejich honorářů založil podpůrný fond pro sokolský dorost v menšinových jednotách. Zemřel 15. července 1925.

Většinu fondu tvoří rozsáhlá korespondence.

Fond má rozsah 14 kartonů. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 75.

LADA Otakar JUDr. (1883 Praha – 1956 Senohraby), šermíř 1926–1956 (1965)

Narodil se 22. května 1883. Pracoval jako magistrátní rada v Praze, komerční právník. Člen SK Slavia, kvalifikoval se na olympijské hry v Londýně 1908 (kord jednotlivců i družstev, šerm šavlí). Zemřel 12. července 1956.

Ve fondu se nalézají rukopisy pamětí a pomocný materiál k nim, korespondence, rodinné fotografie a kresby.

Fond má rozsah 2 kartony. Je nezpracován. NAD č. 76.

LASOVSKÁ Františka (1886 Víceměřice – 1968 Praha), sokolská činovnice 1924–1948

Narodila se 21. května 1886. Středoškolská profesorka na dívčím gymnáziu v Českých Budějovicích a v Praze II., členka předsednictva ČOS, náměstkyně vzdělavatele ČOS a předsedkyně muzejního odboru ČOS, redaktorka časopisu Sokolský vzdělavatel. Zemřela 28. května 1968

V pozůstalosti nalezneme korespondenci ohledně návštěvy v poznaňském Sokole (1934).

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 77.

LAUFER Josef (1891 Praha – 1966 Praha), sportovní novinář 1899–1966

Narodil se 20. dubna 1891. První český sportovní reportér Českého rozhlasu. Dlouholetý mezinárodní sekretář SK Slavia Praha. Po r. 1945 sportovní redaktor ČTK. Od r. 1950 pracovník Státního úřadu pro tělesnou výchovu a sport. Autor řady článků a knižních publikací z historie sportu. Zemřel 10. října 1966.

Fond obsahuje korespondenci z let 1914–1966 a velké množství nedatovaných rukopisů Lauferových reportáží.

Fond má rozsah 5 kartonů. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 78.

LIŠKA Oldřich (1910 Praha – 1981), otužilec a dálkový plavec 1947–1981

Narodil se 7. října 1910. Ve třicátých letech byl členem Nikodemovy Zimní záchranné sekce tonoucích při APK Praha. V r. 1946 založil otužilecký klub TOK Praha, který byl o dva roky později začleněn do Sokola Vršovice a od r. 1952 se stal součástí TJ Hostivař. Od roku 1968 byl členem předsednictva Českého plaveckého svazu a předsedou sekce otužování a dálkového plavání při tomto svazu, která vznikla z jeho podnětu. Do sedmdesátých let plaval maratóny a otužileckých soutěží se zúčastňoval prakticky až do své smrti. Působil jako trenér otužování a poradce v dálkové plavbě, zejména při přípravách k pokusům o přeplavání kanálu La Manche. Organizoval práci na pravidlech a soutěžním systému otužování, na jeho jednotném tréninkovém systému. Podnítil lékařský výzkum tohoto druhu sportu. Zemřel 5. března 1981.

Vedle diplomů a čestných uznání (1949–1979) a korespondence obsahuje fond materiály z činnosti v klubu otužilců TOK (1947–1972), písemnosti z činnosti v SO DP (1964–1978), písemnosti jednotlivých otužileckých soutěží a závodů v dálkovém plavání (1950–1978). Z cizích materiálů se ve fondu nalézají např. diplom A. Nikodéma za Vánoční pohár (1928).

Fond má rozsah 4 kartony (155 inv. č.). V roce 1981 ho zpracoval a inventář vyhotovil M. Ninger. NAD č. 79.

MALÁ Milada (1887 Praha – 1979 Praha), sokolská činovnice 1907–1937

Narodila se 12. července 1887. Učitelka tělocviku na Městské odborné škole pro ženská povolání a dalších školách v Praze. Od r. 1910 náčelnice jednoty Praha III, od r. 1911 náčelnice župy Podbělohorské. Členka ženské komise při Československé obci sokolské pro přípravu VI. všesokolského sletu. Roku 1919 byla zvolena první náčelnicí žen ČOS. Vedla slety v r. 1920 a 1926 a řídila ženské složky Sokola. Instruktorka a ředitelka tělocvičných kurzů a cvičitelských škol ČOS, vedoucí četných sokolských výprav žen do zahraničí. Členka literárního odboru náčelnictva žen ČOS. Roku 1931 ze svých funkcí ze zdravotních důvodů odstoupila. Zemřela 31. července 1979.

Spolu s korespondencí z let 1896–1937 se dochoval rukopis článku M. Malé Co mě přivedlo do Sokola a rukopis jejího životopisu od Ludmily Malé (1931).

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 80.

MALÍNSKÝ František (1901 Skuteč – ?), boxer 1926–1960

Narodil se 13. března 1901. Trenér a manažer boxu. V letech 1921–1923 navštěvoval Hoyerovu rohovnickou školu, v roce 1924 byl angažován jako trenér v Paragon Clubu v Liverpoolu. V Británii pracoval také jako tajemník čsl. konsulátu v Liverpoolu, autor několika knih o boxování.

Fond obsahuje rozsáhlou korespondenci, poznámky o jednotlivých boxerech (korespondence s nimi, smlouvy aj.), účty, rukopis knihy *Cesta championů*, rukopisy původcových prací, novinové články a karikatury.

Z cizích materiálů se ve fondu nalézají album s doklady a výstřižky o Antonínu Tlapákovi a tři kartony obsahující písemnosti Československé unie boxerů profesionálů (zápisy ze schůzí, korespondence, účty ad.)

Fond má rozsah 7 kartonů. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 81.

MAŠEK František (1871 Dolní Bečkovice – 1947 Praha), sokolský činovník 1890–1946

Narodil se 21. ledna 1871. Od r. 1891 člen výboru jednoty Sokol Žižkov. V r. 1897 byl zvolen do předsednictva ČOS a zároveň se stal náměstkem jednatele. Od r. 1899 jednatel a r. 1908 náměstek starosty ČOS. Zároveň od r. 1899 vykonával vzdělávací činnost, kterou v ČOS až do r. 1920 řídil. Věnoval se hlavně výchově sokolského dorostu. V letech 1924–1939 byl starostou Barákovy župy. Zemřel 22. dubna 1947 v Praze.

Vedle korespondence (1897–1946) obsahuje fond písemnosti o staré sokolské gardě (1935–1938). Vzdělávací činnost původce dokumentuje bohatý soubor poznámek k životopisům významných sokolských a tělovýchovných osobností.

Fond má rozsah 4 kartony. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 82.

MAŠKOVÁ Hana (1949–1972), krasobruslařka 1958–1982

Narodila se 26. září 1949. Již od dětství trávila dopoledne mezi ostatními dětmi batolícími se na ledě na Štvanici. V roce 1955 ji zde objevil Karel Glogar. Poté se dostala do rukou trenéra Jaroslava Sadílka, aby se jí nakonec těsně před mistrovstvím Evropy 1963 v Budapešti ujala trenérka Míla Nováková. Hanka byla ve své době fenomenální skokankou, měla na skoky talent. První drobné úspěchy se dostavily v roce 1963 a tento rok také znamenal debut na mistrovství Evropy v Budapešti a o rok později na mistrovství světa v Dortmundu. Na IX. zimních olympijských hrách v Innsbrucku skončila patnáctá. Následující rok se stala mistryní Československa. V roce 1967 na mistrovství Evropy v Lublani byla druhá. Následující rok dosáhla ve švédském Västerås svého největšího úspěchu – stala se mistryní Evropy v soutěži žen. Na X. zimní olympijské hry do Grenoblu odjížděla jako jedna z favoritek. Mašková zde vybojovala bronzovou olympijskou medaili. Svou závodnickou kariéru ukončila v roce 1969, kdy se stala popáté mistryní Československa a na mistrovství Evropy byla druhá. Odešla do lední revue. Dne 31. března 1972 tragicky zahynula při automobilové nehodě na jihu Francie.

Fond obsahuje hlavně novinové výstřižky z krasobruslařčiny kariéry a projevy soustrastí nad tragickým úmrtím Hany Maškové, ale také její školní vysvědčení a několik dopisů rodičům.

Fond má rozsah 2 kartony a 1 album s výstřižky (278 inv. č.). V roce 2007 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 203.

MATĚJOVSKÝ František (1874 Načeradec – ?), herec 1893–1936

Narodil se 21. března 1874. Občanským povolání úředník, později člen činohry Národního divadla (od 1893).

Fond přináší děkovné dopisy sokolských jednot za pohostinská vystoupení na kulturních večerech (1903–1936), plakáty z pořadů, v nichž původce vystupoval (1919–1935) a dopisy z let 1893–94.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 83.

MENŠÍK František (1893 Mirovice – 1962 Praha), sportovní funkcionář 1930–1945

Narodil se 5. června 1893. Povoláním úředník Tiskových podniků, v mládí aktivní sportovec, uznávaný odborník a organizační pracovník mezinárodní úrovně ve vzpírání, rohování (boxu) a řeckořímském zápasu. Odborný spisovatel, dopisovatel zahraničních sportovních časopisů, redaktor časopisu Těžká atletika. Dlouholetý člen a předseda těžkoatletického odboru ČAK Královské Vinohrady, Československého svazu těžké atletiky (1926–1956), spoluzakladatel a místopředseda Českého rohovnického svazu v r. 1924. Od roku 1928 člen výborů mezinárodních federací pro zápas (IAWF, pozd. FILA) a vzpírání (FIHC) a jejich technických komisí, mezinárodní rozhodčí. Člen správních výborů Československého olympijského výboru a ČVV, organizační účastník olympijských her v l. 1928, 1932, 1936, 1948, 1952 a 1960, mistrovství světa ve vzpírání 1946, 1949 a 1961, mistrovství Evropy ve vzpírání 1929–31, 1933 a 1934 a mistrovství Evropy v zápase 1926–28, 1930, 1931, 1934 a 1937. Zemřel 7. září 1962.

Ve fondu se nalézají pouze korespondence.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 84.

MLADĚJOVSKÝ Václav (1869 Městec Králové – 1960 Praha), šermíř 1895–1931

Narodil se 3. září 1869. Voják z povolání. Absolvoval kurs pro učitele šermu a tělesné výchovy na vojenské akademii Marie Terezie ve Vídeňském Novém Městě (1893/94). Poté na škole několik let sám vyučoval. V r. 1898 učil na vojenské reálce v Hranicích na Moravě. Odtud byl přeložen k 36. pluku do Josefova. Od r. 1908 působil jako kancelářský správce u báňského hejtmanství v Praze a to až do r. 1931, kdy odešel na odpočinek. V letech 1898 a 1904 získal zlato v šavli a stříbro ve fleretu v armádním turnaji.

Ve fondu nalezneme např. program šermířského a tělovýchovného kursu školy z r. 1895. Armádní turnaje, v nichž získal Mladějovský medaile, jsou dokumentovány seznamy účastníků turnajů. Životopisnou vzpomínku představuje novinová zpráva o odchodu Mladějovského na odpočinek. Ve fondu je strojem psaný stručný Mladějovského životopis.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 14.

NEKOLNÝ František (1907 Rakovník – 1990), boxer 1928–1967

Narodil se 26. listopadu 1907. Nejpopulárnější český boxer své doby. Jako nováček v BC Smíchov porazil v r. 1927 na mistrovství Moravy v jednom dni čtyři nejlepší boxery seniory a odvezl si svůj první titul. O čtyři měsíce později opakoval svůj triumf na mistrovství republiky v Brně. Roku 1930 boxoval na Letné proti mistru Francie Aimé Raphaelovi. Tento zápas navštívilo dvacet tisíc diváků. Během své kariéry (1926–1935) absolvoval 57 amatérských a 55 profesionálních zápasů. Po přestupu k profesionálům se stal jeho manažerem dr. Hruban. Pod

jeho vedením startoval v berlínském Sportpalastu, v pařížském Wagramau a jako jediný Čechoslovák také v newyorské Madison Square Garden. Jeho rozchod s dr. Hrubanem znamenal konec jeho kariéry. Zemřel 4. října 1990.

Fond obsahuje cestovní pas, záznamy dr. Hrubana o sportovní činnosti F. Nekolného, karikatury ad.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 85.

NOVÁK Rudolf V. (1886 Praha – 1926 Praha), sokolský činovník 1916–1925

Zakladatel a dlouholetý redaktor Sokolských Besed. Člen předsednictva Československé obce sokolské a vzdělavatel sokolské župy Pražské. Vedl sokolskou hlídku v Národní politice. Je autorem řady článků pro dorost, jemuž se převážně věnoval.

Fond dokumentuje činnost Svazu lužicko-srbských Sokolů v Německu ve dvacátých letech 20. století.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 86.

NOVÁK Vladimír Ing. arch. (1904–1986), lyžař 1926–1987

Narodil se 28. února 1904. Občanským povoláním architekt, územní plánovač hl. m. Prahy. Akademický mistr světa v běhu na lyžích, trojnásobný účastník zimních olympijských her (1928, 1932 a 1936), několikanásobný mistr republiky a lyžařský mistr několika evropských států.

Fond tvoří průkazy původce, písemnosti z jeho sportovní kariéry, koncepty článků a materiály týkající se lyžování.

Fond má rozsah 1 karton a album s novinovými výstřižky (68 inv. č.). V roce 2007 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 195.

NOVÝ Karel alias **Carlo Novo** (1877 Felbabka – 1918 Albánie), sokolský činovník 1888–1918

Narodil se 2. srpna 1877. Člen Jungmannovy župy. V Sokole v Žebráku byl od r. 1897. V r. 1899 se stal jednatelem jednoty a následující rok byl zvolen náčelníkem. Ve funkci zůstal až do r. 1912, kdy odešel jako učitel tělocviku do Příbrami. Vedle toho pracoval jako náčelník okrsku a místonáčelník župy. Zemřel v posledních dnech (4. října) první světové války.

Jádro pozůstalosti představují rukopisy s tělovýchovnou a jinou tematikou. Fond se prolíná s fondem A. Hřebíka.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 87.

OLIVOVÁ Marie (1897–?) 1911–1947

Narodila se 13. srpna 1897. Pracovala jako dámská krejčová, členka Sokola Pražského.

Fond obsahuje sokolské písemnosti a osobní doklady, týkající se zaměstnání původkyně.

Fond má rozsah 1 karton (13 inv. č.). V roce 2008 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 232

PACINA Václav (1928–2006 Praha) 1967–2006

Narodil se v roce 1928. Sportovní novinář, od r. 1953 působil ve sportovní redakci Mladé fronty (DNES), autor několika knih se sportovní tematikou, na sklonku kariéry začal psát i rozhovory pro českou edici časopisu Playboy. Zemřel v Praze 20. prosince 2006.

Fond obsahuje přípravný pracovní materiál a články původce.

Fond má rozsah 8 kartonů + 6 alb. Je nezpracován. NAD č. 240.

PECHLÁT Augustin PhDr. (1877 Praha – 1941 Praha), náčelník ČOS (1863) 1884–1941 (1960)

Narodil se 26. srpna 1877. V Sokole začínal jako cvičitel. Věnoval se problematice výchovné role Sokola, dále tělocvičné soustavě a tělocvičnému názvosloví. Po sokolském sletu r. 1912 se obrátil k soustavnému studiu tělocviku M. Tyrše. Byl předsedou výchovného odboru náčelnictva Československé obce sokolské. Od r. 1939 náčelníkem ČOS. Člen ilegální pětky, tj. nejvyššího orgánu sokolského podzemí. Po zastavení činnosti Sokola 12. dubna 1941 inicioval vznik samostatné sokolské ilegální organizace Jindra. Dne 3. července 1941 byl zatčen gestapem a 30. září téhož roku popraven na střelnici v Kobyliších.

Ve fondu se nachází hlavně pomocný studijní a přípravný materiál. V deseti kartonech se nalézají Pechlátovy odborné práce, výpisky a referáty, dále pak řády a stanovy, popisy cvičebních hodin, popisy cvičení, tělocvičné kursy apod. Ve třech kartonech nalezneme studie kreseb a to jak tělocvičných tak uměleckých, strojopisné opisy zápisů z porad Sokola pražského z let 1862–1882, opisy poznámek a dopisů M. Tyrše a fotokopie německy psaného spisu o turnerech. Významné písemnosti jsou z doby druhé světové války. Jedná se o připomínky ČOS, Orla a Svazu DTJ k návrhu Národního souručenství k zorganizování společných podniků a vzájemné spolupráci těchto organizací a stanovy a připomínky těchto organizací k návrhu na jejich soustředění v tzv. Národním svazu tělocvičném. Součástí fondu je korespondence Klubu českých alpinistů z první poloviny třicátých let.

Fond má rozsah 25 kartonů (102 inv. č.). V roce 1999 ho zpracovala a inventář vyhotovila Miroslava Fůrová. NAD č. 88.

PELIKÁN Jan (1889 Praha – 1942 Osvětim), sokolský činovník 1909–1946

Narodil se 16. října 1889. Od roku 1918 až do svého zatčení gestapem pracoval jako úředník. V letech 1918–1941 tajemník Československé obce sokolské, dlouholetý člen cvičitelského sboru a výboru Sokola Pražského, člen náčelnictva a vzdělávacího předsednictva ČOS. Zástupce ČOS v Masarykově lidovýchovném ústavu. Rozpracoval ideologické otázky sokolství a dějiny Sokola. V letech 1922–1926 redigoval spolu s Janem Hillerem a dr. Karlem Hillerem Věstník sokolský, v letech 1931–1933 ho vedl samostatně. Zemřel 15. února 1942.

V pozůstalosti se dochovala v rukopise řada Pelikánových článků. Z r. 1921 pocházejí doklady původce coby diplomatického kurýra.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 89.

PELIKÁN Oto (1906–?), Sokolský funkcionář 1940–1944

Narodil se 11. dubna 1906. Náčelník Sokola v Rokycanech. Do r. 1941 tajemník a referent veřejné osvětové služby v Plzni. Později zatčen a vězněn.

Fond obsahuje úřední spisy týkající se zatčení a věznění, kresby a korespondenci s manželkou z let 1940–1944.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 90

PEŠEK Karel (Kád'a) RNDr. (1895 Olomouc – 1970 Praha), fotbalista 1916–1970

Narodil se 20. září 1895. Doktor přírodních věd (1934) a farmacie (1950). Úředník ministerstva zdravotnictví, první sportovní redaktor pražského Poledního listu. Vynikající záložník světového formátu ve dvacátých a třicátých

letech 20. století. Začínal v ČAFK Vinohrady, v roce 1913 vstoupil do Sparty, za kterou hrál dvacet let. V r. 1933 přestoupil po rozporech s klubem do SK Židenice, kde zůstal do r. 1936. V letech 1919–1931 sehrál celkem 49 mezinárodních utkání. Účastnil se tzv. Pershingovy olympiády r. 1919 a olympijských her 1920 a 1924. Byl také reprezentantem v hokeji (mistrovství Evropy 1914, 1922 a 1925). Zemřel 30. září 1970.

Fond obsahuje korespondenci (1920–1965), písemnosti z veřejné činnosti původce technického a zdravotního rázu, rukopis *Jakou jedenáctku bych postavil pro rok 1966*, novinové výstřižky aj. Z výstřižků lze zmínit sbírku o mistrovství světa ve fotbale z let 1962 a 1966.

Fond má rozsah 3 kartony (33 inv. č.). Je zpracován a opatřen inventářem. NAD č. 91.

PILÁT Václav (1888 Praha – 1971 Praha), fotbalista 1913–1969

Narodil se 6. května 1888. Hráč AC Sparta v letech 1910–1923, střední útočník. Před první světovou válkou a v letech 1919–1920 patřil mezi nejlepší hráče. Hrál v mužstvu Čech, jež získalo v r. 1911 v Roubaix titul amatérského mistra Evropy v kopané. Přes zranění, které utřžil v první světové válce, byl v československém reprezentačním mužstvu na vojenských hrách v Paříži v r. 1919 a na olympijských hrách 1920. S jeho jménem je spjat vznik „české uličky“, tj. jedné z přihrávek po zemi, při které dochází k prohození mezi soupeřovy obránce. Zemřel 28. ledna 1971.

Fond obsahuje tři diplomy (1919–1969), dva dopisy (1919, 1934), programy zápasů AC Sparty a Pershingovy olympiády (1913, 1919) a novinové výstřižky (1919–1942).

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 92.

PIPPICH Karel JUDr. (1849 Zlonice – 1921 Chrudim), sokolský činovník 1904–1921

Narodil se 21. dubna 1849. Advokát, spisovatel a zemský poslanec. V letech 1885–1921 starosta Sokola v Chrudimi, 1895–1920 starosta sokolské župy Východočeské, člen výboru ČOS, náměstek starosty. Zemřel 29. března 1921.

Ve fondu se nalézá fotografie, úmrtní oznámení z tisku (1921), dopisy vrcholným orgánům ČOS (1904–1909) a tři rukopisy.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 93.

Další části pozůstalosti jsou uloženy v Literárním archivu PNP a ve Státním okresním archivu a v Regionálním muzeu v Chrudimi.

PISKÁČEK Josef (1917 Sojovice –2005), fotbalový trenér 1939–2003

Narodil se 28. března 1917. Svou fotbalovou kariéru začal v Lysé nad Labem. V sezóně 1940/41 působil jako záložník v SK Kladno, které startovalo v nejvyšší národní lize a kde sehrál sedm zápasů. Později našel zaměstnání i sportovní uplatnění v Čelákovících, kde působil jako hráč a později trenér týmu čtyřicet let. Po odchodu z čelákovického mužstva se stal trenérem Xaverova v Horních Počernicích. Mnoho let pracoval v trenérské radě fotbalového svazu, kde se podílel hlavně na výchově nových trenérů. Zemřel v roce 2005.

Fond obsahuje trenérský deník, diplomy a materiály z činnosti původce

Fond má rozsah 1 karton (50 inv. č.). V roce 2006 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 193.

PLÁNIČKA František (1904 Praha – 1996 Praha) 1922–1978

Narodil se 2. června 1904. Celý svůj život působil v dresu SK Slavia. Patří mezi nejlepší české i světové fotbalové brankáře. Od r. 1926 hrál za reprezentaci ČSR.

Fond obsahuje legitimace a průkazy původce.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 246

PODLIPNÝ Jan (1848 Hněvčeves u Hořic – 1914 Praha), sokolský činovník 1882–1913

Zemský poslanec, předseda Národní rady české, starosta hl. města Prahy v letech 1893–1900. Člen Sokola od r. 1870. Od r. 1886 byl členem správního výboru Sokola Pražského, téhož roku byl zvolen jednatelem jednoty. Od r. 1890 náměstek starosty jednoty. V letech 1889–1906 starosta. Zasloužil se o rozvoj česko-francouzských gymnastických vztahů. Byl vedoucím výprav do Francie: Nancy (1892), Lyon (1894), Perigeux (1895), Paříž (1900), Arras (1904) a další. Roku 1896 zvolen starostou Svazu slovenského sokolstva.

Ve fondu se dochoval malá část sokolské korespondence (1888–1913) a korespondence s funkcionáři Unie francouzských gymnastů (1890–1912). Obsahuje také náčrt návrhu sokolského praporu, příležitostné tisky vydané při výpravách sokolů do Francie aj. Součástí fondu je i mapa sokolských jednot sdružených v ČOS (1890).

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 94.

PODZIMEK Stanislav (1926 – 2008) 1951–2008

Narodil se 5. 5. 1926. Člen Sokola v Jičíně, sportu se věnoval v rámci armády (v r. 1990 podplukovník), účastník mnoha triatlonových závodů, běhových běhu a dalších soutěží, sportovní funkcionář

Fond obsahuje diplomy a korespondenci původce. Mnoho materiálů se věnuje triatlonu, běžeckým a lyžařským závodům. Ve fondu se nacházejí také písemnosti ČSTV a čtyři Kroniky triatlonu v Jičíně (z 80. let)

Fond má rozsah 5 kartonů a 3 knihy. Je nezpracován. NAD č. 236

POPEL Karel JUDr. (1905–1972), kanoistický funkcionář 1932–1972

Narodil se 28. ledna 1905. Předseda Českého svazu kanoistů (za války) a Svazu kanoistů republiky Československé, čestný předseda Mezinárodní kanoistické federace, čestný člen a sekretář ČSOV, čestný předseda Československého svazu kanoistů. Zemřel 19. listopadu 1972.

Fond obsahuje korespondenci, písemnosti vztahující se k původcově funkcionářskému působení a materiály z mistrovství světa i Evropy.

Fond má rozsah 38 kartonů. Je nezpracován. Orientaci ve fondu umožňuje soupis. NAD č. 95.

POSPÍŠIL František (?–?), zápasník 1951–1965

Předseda Ústředního výboru DSO PZ, sekce zápasu, rozhodčí, člen sportovně-technické sekce SVTVS, Koh-i-nor Praha.

Fond obsahuje písemnosti ze zápasů a schůzí, kterých se původce účastnil v padesátých a šedesátých letech 20. století.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 205.

POSPÍŠIL Karel (1867 Běstvina – 1929 Praha), hudební skladatel

1927–1929

Narodil se 22. února 1867. Hudební skladatel, klavírní virtuos a učitel v Praze. Doprovázel na klavír přední české houslisty. Od r. 1907 začal spolupracovat se Sokolem. Složil řadu hudebních doprovodů pro sokolská cvičení s náčiním i na nářadí, řadu sokolských pochodů a většinu skladeb pro V.–VIII. všesokolský slet. Je autorem teoretické práce o spojení hudby a cvičení *Základy rytmického tělocviku*. Zemřel 6. dubna 1929.

Ve fondu se nalézají rukopisy práce *Základy rytmického tělocviku*, další rukopisy na téma hudba a tělocvik a rukopis *Píseň českých dětí* na slova Jaroslava Neumanna. Součástí fondu je úmrtí oznámení, tisky a rukopisy smutečních projevů (1929).

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 96.

PRÁGR Alois V. (1857 Kolín – 1943 Kolín), sokolský činovník

(1923) 1844–1951

Narodil se 25. března 1857. Od r. 1879 zaměstnanec kolínské Občanské záložny, začínal jako účetní, později se vypracoval až na vrchního ředitele. Působil ve výboru Jednoty založené a ve správní radě Ústřední banky českých spořitelů. Jeho tchán, c. k. notář Adolf Hájek byl zakladatelem prvního českého tělocvičného spolku v Praze a sokolské jednoty v Chrudimi, jeho písemná pozůstalost byla včleněna do Prágrova fondu.

Členem Sokola byl od roku 1875. Začínal v Pražském sokole pod Tyršovým vedením. Po návratu do Kolína se stal starostou místní pobočky. Roku 1884 založil a organizoval první sokolskou župu Tyršovu na středním Labi, jejímž předsedou se později stal. Působil v předsednictvu ČOS. Významná byla Prágrova kulturní činnost v Kolíně. Byl zakladatelem a organizátorem Zpěváckého a okrašlovacího spolku, Ochotnického spolku Tyl, místopředsedou Družstva pro postavení divadla v Kolíně, předseda Spolku pro postavení Husova pomníku. Zemřel 12. listopadu 1943.

Fond obsahuje osobní doklady, řadu čestných vstupenek. Největší část fondu tvoří písemnosti týkající se Prágrovy veřejné činnosti v Sokole. Tyto materiály zahrnují písemnosti o členech Sokola. Materiály ČOS dokumentují činnost organizace v letech 1881–1948 (po Prágrově smrti shromažďovala materiály jeho dcera). Písemnosti Sokolské župy Tyršovy a TJS Kolín jsou v pozůstalosti nejvýznamnější. Ve fondu se nalézají i písemnosti rodinných příslušníků a cizích osob.

Fond má rozsah 25 kartonů (1126 inv. č.). V roce 1989 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Wittlichová. NAD č. 97.

PREININGER Jaromír prof. (1892–?), junácký funkcionář

40. a 50. léta 20. st.

Narodil se 5. května 1892. Profesor tělesné výchovy, člen závodního družstva SK Slavia, člen soudcovského sboru ČOS, vedoucí ústřední školy Masarykovy letecké ligy. Junácký funkcionář, od roku 1948 předseda Ústředního akčního výboru Junáků.

Fond obsahuje články o skautingu, korespondenci, písemnosti týkající se vodních skautů a tisky.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 98.

PROVAZNÍKOVÁ Marie, roz. Kaloušová (1890 Praha – 1991 New York), sokolská funkcionářka

1931–1948

Narodila se 24. října 1890. Gymnaziální profesorka tělesné výchovy, lektorka Státního kurzu pro učitele tělesné výchovy na středních školách při UK v Praze, od roku 1945 přednostka sektoru C II/2 na ministerstvu školství.

Pracovnice na úseku tělesné výchovy žen, jedna z nejvýraznějších postav celosvětového sokolského hnutí. V letech 1916–1919 cvičitelka a náčelnice karlínského Sokola, 1922–1925 náčelnice Sokola v Praze VII. Od roku 1931 náčelnice žen ČOS. Předsedkyně technické komise Mezinárodního svazu sportovní gymnastiky (FIG). Odborná spisovatelka a publicistka. V roce 1948 odešla do emigrace. V USA působila jako profesorka tělesné výchovy na vysokých školách (New Jersey aj.) a přední činovnice exilového Sokola a Americké obce sokolské. Od ustavení Ústředí čs. sokolstva v zahraničí (1951) byla členkou jeho předsednictva jako místostarostka a náčelnice až do roku 1977. Zemřela 11. ledna 1991.

Ve fondu se nalézají písemnosti zaměřené na činnost původkyně v tělovýchovné jednotě Sokol před její emigrací. Fond má rozsah 8 kartonů. Je nezpracován. Orientaci ve fondu umožňuje soupis. NAD č. 99.

RATH Emerich (1883–1962), všestranný sportovec 1906–1936

Všestranný sportovec a závodník německé národnosti, lyžař, mistr Německa v boxu, mistr Berlína v zápase. Významný chodec, čtyřikrát vyhrál závod Praha–Brandýs, startoval v maratónu na olympijských hrách 1908 a 1912 a v přespolním běhu na olympijských hrách v dresu Rakouska. V roce 1904 se zúčastnil běhu Běchovice–Praha, od roku 1927 jako veterán. Později zřídil v Praze na Ovocném trhu (ve třicátých letech ve Veletržním paláci) obchodní dům se sportovním náčiním.

Ve fondu převládají novinové výstřižky, tisky a propagační materiál Rathova obchodního domu.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 100.

REGAL Karel (1857–1931), Sokol 1889–1891

Profesor obchodní akademie v Brně a Chrudimi, sokolský cvičitel na Brněnsku.

Jedná se pouze o korespondenci s Federation Belge de Gymnastique a rukopis *O tělocviku na školách středních*.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 101.

RICHTER Rudolf (1883 Praha – 1962 Brunšov), sportovní funkcionář 1893–1961

Narodil se 7. dubna 1883. Od r. 1904 pracoval jako karlínský účetní, později byl vrchním ředitelem magistrátu hl. města Prahy. Jako dorostenec navštěvoval AC Spartu, pěstoval především atletiku (hlavně chůzi), fotbal a cyklistiku. Roku 1912 startoval v chůzi na olympijských hrách ve Stockholmu. Vystupoval také jako sportovní organizátor. Od r. 1903 byl ve výboru AC Sparty a v r. 1906 se stal jejím pokladníkem. Později působil ve Spartě jako její archivář, matrikář, místopředseda, za okupace byl náčelníkem atletického oddílu klubu. Jako funkcionář působil dále v ČKS Karlín 1885. V r. 1912 zajistil českým cyklistům start na olympijských hrách. Více než třicet let pracoval v ústředí České ústřední jednoty velocipedistů. V roce 1910 se stal členem Českého olympijského výboru. V letech 1919–1951 zde působil jako pokladník. Zároveň byl pokladníkem Kuratoria olympijského fondu. Po svém odchodu z funkce byl zvolen čestným členem Československého olympijského výboru. Patřil mezi iniciátory vzniku Muzea tělesné výchovy a sportu. Byl členem sokolské jednoty v Karlíně a vykonával funkci pokladního hospodářského odboru řady všesokolských sletů mezi lety 1907–1948.

Zasloužil se o pokračování nejstaršího silničního běžeckého závodu v Evropě Běchovice–Praha po zániku jeho zřizujícího klubu v r. 1901. V letech 1902–1961 byl R. Richter nepřetržitě startérem Běchovic. V r. 1905 patřil mezi zakladatele cyklistického závodu Praha–Mochov–Praha. Za druhé světové války začal práci na dějinách

atletiky. Dílo publikoval částečně v Národní politice. Ovšem celek, který dokumentuje dějiny atletiky od 80. let 19. století do roku 1903, zůstal v rukopise. Zemřel 13. ledna 1962.

Biografický materiál zahrnuje průkazky a legitimace (1902–1948). Bohaté jsou písemnosti týkající se příprav závodu Běchovice-Praha (1933–1971). Z činnosti původce ve sportovních ústředích a klubech se dochovala jen torza. Ve fondu se nalézá i projev na ustavující valné hromadě Muzea tělesné výchovy. Samostatný oddíl tvoří diplomy a upomínky (1913–1948), upomínkové fotografie, tisky a novinové výstřižky (1854–1970). Z cizích materiálů např. písemnosti redaktora Karla Petru, jedná se o rukopisy, výpisy a poznámky k dějinám tělesné výchovy a sportu, zvláště atletiky (1923–1953) a jednotliviny od J. Gutha-Jarkovského.

Fond má rozsah 25 kartonů. Zpracováno 24 kartonů (263 inv. č.) a opatřeno inventářem, 1 karton přírůstků je nezpracován. NAD č. 102.

RÖSSLER Jiří JUDr. (?–?)

1930–1976

Věnoval se sportovní statistice a biografiím jednotlivých sportovců.

Fond tvoří korespondence s jednotlivci, rukopisy a ilustrační materiál. Rukopisy se vztahují k jednotlivým sportům, např. automobilismus, box, hokej, fotbal, krasobruslení, sportovní gymnastika, šachy a další a přinášejí tabulky, přehledy a různá hodnocení. K lehké atletice se dochovaly přehledové materiály o rekordech, dále kartičky s údaji o jednotlivých atletech, údaje o čl. atletech startujících na olympijských hrách 1972 a 1976 aj. Ilustrační materiál přináší pohlednice s podpisy atletů z mezinárodních závodů ve Stockholmu (1938), programy sportovních utkání aj.

Fond má rozsah 4 kartony (84 inv. č.). V roce 1981 ho zpracoval a inventář vyhotovil M. Ninger. NAD č. 103.

RÖSSLER-OŘOVSKÝ Josef (1869 Praha – 1933 Praha), všestranný sportovec a organizátor sportu 1884–1933

Narodil se 26. června 1869. Občanským povoláním obchodník, komerční rada. Průkopník řady sportovních odvětví, organizátor českého sportu. Sám vynikal ve veslování a rychlobruslení. Při svých obchodních cestách v cizině se seznámil s množstvím sportů, s jejichž zaváděním pak u nás pomáhal. V r. 1887 začal jako první v Čechách jezdit na lyžích a založil při Bruslařském závodním klubu lyžařský odbor, ze kterého se v r. 1893 vytvořil Český ski-klub v Praze (jednalo se o první lyžařský spolek ve střední Evropě). V témže roce založil Český Yacht-klub a První český lawn-tenisový klub. V r. 1894 založil Český Scoulling-Cercle s odborem tenisovým a fotbalovým. V r. 1897 vydal pravidla hokeje a fotbalu. Ještě roku 1897 uspořádal první mezinárodní lyžařské závody v Dolních Štěpanicích u Jilemnice a spolupracoval při vytvoření České atletické amatérské unie, jejímž předsedou byl několik let. V r. 1903 založil Svaz lyžařů království Českého, který o dva roky později uspořádal první lyžařský závod na 50 km, jehož se Rössler-Ořovský osobně zúčastnil. V r. 1906 se zasloužil o založení České lawn-tenisové asociace. V r. 1909 přivezl do Čech několik původních kanadských kanoí, podle nichž domácí vodáci stavěli další. Utvořil kanoistický kroužek při Českém Yacht-klubu a stal se zakladatelem vodní turistiky, kterou sám nadšeně pěstoval. V r. 1912 založil první oddíl vodních skautů, z něhož vyšla řada pozdějších výborných závodníků-kanoistů. Pravidelně se zúčastňoval mezinárodních lyžařských kongresů a byl spoluzakladatelem FIS.

V roce 1896 se stal jedním ze spoluzakladatelů Českého olympijského výboru. V letech 1906–1929 byl generálním tajemníkem ČOV a organizoval několik výprav na olympijské hry. V r. 1925 patřil mezi hlavní organizátory Mezinárodního olympijského výboru v Praze. Za svou činnost v ČOV byl vyznamenán olympijskou medailí, řádem

Čestné legie a dalšími vyznamenáními. Působil také jako sportovní novinář v domácím i zahraničním tisku. Zemřel 17. ledna 1933.

V pozůstalosti Rösslera-Ořovského se nachází jeho zápisníky a památníky (1886–1924), v nichž zaznamenával události ze svého i obecného sportovního života, bohatá korespondence (soukromá i korespondence, kterou vyřizoval jako generální tajemník ČOV). V tomto souboru se nacházejí i písemnosti adresované jiným příjemcům jako byli Gruss, Švagrovský, Pavlousek, které převzal z titulu svého tajemnického úřadu. Řada dochovaných písemností se vztahuje k Mezinárodnímu olympijskému kongresu konanému v Praze (1925), k České sportovní obci (1919–1928) a některým sportům – fotbalu (1919–1922), Svazu lyžařů (1902–1924), jachtingu a Yacht-klubu (1895–1930), I. Českému lawn-tennis klubu v Praze (1902–1927), skautingu (1921–1922), rychlobruslení (1902) a střelctví (1922).

Fond má rozsah 9 kartonů. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 104.

ROŠICKÝ Evžen (1914 Olomouc – 1942 Praha), běžec 1929–1942

Narodil se 15. října 1914. Novinář, člen KSČ. Redaktor Haló novin, Rudého práva a Národní práce. Psal pod šifrou evro a -oš-. Člen SK Slavia, účastník mistrovství Evropy v Turíně (1934 a olympijských her v Berlíně (1936). Přední čl. běžec let 1933–1939 na 400 m překážek a 800 m. Sedminásobný mistr ČSR. Byl zastřelen při heydrichiádě 25. června 1942.

Ve fondu nalezneme cestovní pasy (1929, 1938) a rozličné legitimace – účastníka OH 1936, ČsAAU (1940–1942), Klubu umělců (1942) aj. Součástí fondu jsou písemnosti Václava Cimlera (1937).

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 105.

ROUDNÁ Eliška (1880 Tábor – 1944 Praha) 1911–1943

Narodila se 6. listopadu 1880. Učitelka v Táboře, v Chýnově (spoluzakladatelka místního Sokola). Od r. 1908 učitelka v Praze. Předsedkyně Tělovýchovného spolku paní a dívek pražských, 1918–1920 členka představenstva cvičitelského sboru žen Československé obce sokolské. Zemřela 14. prosince 1944.

V pozůstalosti se nalézají korespondence (1914–1943), náčelnické zprávy pro valnou hromadu (1915–1919), tři sešity s poznámkami k tělesným cvičením (1911–1912) a diplomy za sokolskou činnost (1912–1913).

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 106.

SEEHÁK Jan (1910 Praha – 1978 Praha), hudební skladatel 1910–1978

Narodil se 4. dubna 1910. Hudební skladatel, odborník a pedagog pohybové výchovy, pianista, doprovodný klavírista a učitel. Jeden z nejpřednějších českých skladatelů hudby k pohybovým a tanečním cvičením, zvláště pro sokolská a spartakiádní vystoupení. Jako skladatel a klavírní doprovod míval výrazný podíl na úspěších reprezentačních družstev československých gymnastek při nejvyšších mezinárodních soutěžích. Zemřel 16. června 1978.

Fond obsahuje převážně noty se skladbami původce.

Fond má rozsah 3 kartony. Je nezpracován. NAD č. 206.

SCHEINER Josef (1861 Benešov – 1932 Praha), starosta ČOS 1890–1939

Narodil se 21. září 1861. Povoláním právník. Vzdálený příbuzný Renaty Tyršové. Po příchodu na studia do Prahy vstoupil do Tyršova tělocvičného ústavu. V r. 1879 se stal členem Sokola Pražského. Spolupracoval s M. Tyršem na administraci časopisu Sokol, v letech 1887–1916 časopis vedl. Jeden ze zakladatelů ČOS. Do r. 1898 byl jejím jednatelem, poté zastával post náměstka starosty a roku 1908 byl zvolen starostou ČOS. Po převratu organizoval sokolské jednotky Stráže svobody. V r. 1919 organizoval sokolské jednotky nasazené proti Maďarské republice rad na Slovensku. V této době byl jmenován prvním generálním inspektorem československé armády. Po poměrně krátké době byl v úřední funkci vystřídán a vrátil se zpět výhradně k sokolské práci, kterou ale pro nemoc od dvacátých let již nevykonával. Jeho největšími zásluhami v sokolské práci bylo vydání Tyršových spisů, organizace všesokolských sletů a uvedení sokolských gymnastů do Evropské tělocvičné unie, v níž skoro čtyřicet let ČOS zastupoval. Stal se také zakladatelem Svazu slovanského sokolstva. Zemřel 11. ledna 1932.

Ve fondu uložené osobní doklady pocházejí z let 1890–1932. Z r. 1919 se dochovala žádost generála Pellého o vyslání dvou bataliónů Sokolů na Slovensko. K létům 1900–1904 se váží zápisy schůzí Svazu sokolstva československého. Rukopisy J. Scheinera se vztahují k památce J. Fügnera a M. Tyrše, dále k výročí převratu aj. Fond obsahuje cizí materiály o osobě J. Scheinera (1911–1939).

Fond má rozsah 3 kartony. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 107.

SCHÜRER Karel Mg. Ph. (1861–?), sokolský činovník 1885–1892

Lékárník, velkoobchodník, člen pražského Sokola.

Ve fondu se nacházejí členské legitimace a dochovaná korespondence s učitelem Josefem Žuvničkem z Domažlic z let 1885–1892 zajímavým způsobem osvětluje život na Domažlicku koncem 19. století.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je nezpracován. NAD č. 108.

SPIRIT Vladimír (1923–2002), volejbalový hráč a funkcionář 1947–2001

Začínal ve volejbalovém družstvu pražského Sokola v Dejvicích. R. 1947 se stal jedním ze spoluzakladatelů Mezinárodní volejbalové federace (FIVB) v Paříži. V roce 1949 byl generálním sekretářem Organizačního výboru prvního mistrovství světa mužů a prvního mistrovství Evropy žen ve volejbale a také se podílel na organizování prvního pracovního kongresu FIVB v Praze v září 1949. V té době vykonával vojenskou službu, působil ve vojenských tělocvičných oddílech v ATK Praha a byl proto také jmenován zástupcem armády ve volejbalovém svazu. Působil zde jako mezinárodní tajemník ústředí odbíjené ČOS a zástupce ČSR v komisi pro pravidla hry při FIVB (1947–1950). V roce 1950 byl zatčen, ale již v následujícím roce propuštěn (v 60. letech rehabilitován). Byl odvolán z funkce činovníka pro zahraniční styky ve volejbalovém svazu. Začal pracovat jako referent v První brněnské strojárně, kde se znovu zapojil i do volejbalu jako trenér, společně s manželkou hráli za Spartak IB také mistrovskou soutěž v tenisu. V šedesátých letech znovu působil v mezinárodní komisi volejbalového svazu, později se stal jeho předsedou a v mezinárodní organizaci FIVB působil až do devadesátých let. Do roku 1968 byl vedoucím tenisového družstva a zástupcem vedoucího volejbalového oddílu v Tatranu Bučovice. Později působil jako člen výboru volejbalového oddílu Zbrojovky Brno a pracoval jako vedoucí správního úseku Technického muzea v Brně.

Většinu fondu tvoří kopie čestných uznání, diplomů a poděkování. Nejzajímavější je kniha původce *Osobní vzpomínky na mezinárodní styky našeho volejbalu* z roku 1999.

Fond má rozsah 1 karta (25 inv. č.). V roce 2006 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 192.

STÁREK Václav (1906–1975), sportovní funkcionář 1940–1969
Civilním povoláním úředník, funkcionář a člen AFK Kolín, atlet (v letech 1929–1934 klubový přeborník v hodů koulí a diskem; oštěp, kladivo).

Ve fondu se nacházejí písemnosti týkající se atletiky v Kolíně a okolí, rukopis práce o kolínské atletice.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 109.

STIBOR Eduard (1900–?), plavec 1917–1925

Člen sdružení Volno plavců, které působilo od r. 1917 na Žofíně a Střeleckém ostrově. V roce 1918, na prvních závodech v novém státě, získal zlato za nejrychlejší výkon v plavbě prsa a byl členem vítězného mužstva ve vodním pólu. V letech 1919–1921 mistr ČSR. Člen československého olympijského mužstva na olympiádě v Antverpách 1920.

Fond obsahuje novinové výstřižky o plaveckých úspěších původce z l. 1917–1925 a dopis původce z r. 1970.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 16.

STREJC Ferdinand (1874–1940), sokolský pracovník 1926–1934

Materiál pozůstalosti sestává z korespondence z let 1928–1934, novinových výstřižků a vkladní knížky J. Vaníčka (1926).

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 110

STÝBLOVÁ Božena (1888 Slaný – 1946 Praha), sokolská funkcionářka 1912–1939

Středoškolská profesorka dívčího ref. reálného gymnázia v Praze na Smíchově, přední sokolská a skautská pracovnice, mj. dlouholetá členka předsednictva ČOS 1924–1938 a jeho vzdělávacího odboru 1922–1935, náčelnictva žen ČOS, sociálního a tiskového odboru, knihovnice ČOS, od 1926 členka redakce Věstníku sokolského, redaktorka sokolské části dodatků Ottova slovníku naučného. Zástupkyně zpravodajky Ústředí Dívčích lesních škol a členka instruktorského sboru. Autorka řady článků pro sokolské a skautské příručky a časopisy. Zemřela 15. listopadu 1946.

Z osobních materiálů se dochovaly jen legitimace a průkazky. Korespondence zahrnuje dopisy vyměněné s víceprezidentkou francouzské gymnastické federace žen Ch. Ludinovou (1912–1925), s Maxem Kovačičem ze Sokola Maribor (1931), korespondenci s dalšími jednotlivci a institucemi (1922–1939) a s Jugoslovanským sokolským svezem (1925–1926) ad.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 111.

ŠIMÁK Miloslav (1926–?), novinář 1968–1989

Redaktor časopisu Gól.

Ve fondu se nacházejí průkazky a články původce.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 112.

ŠMEJKAL Josef (1879 Praha – 1942 Mnichovice), zápasník 1903–1942 (1947)

Narodil se 1. března 1879. Zápasník v klasickém i volném stylu. V r. 1899 začal se vzpíráním a v krátké době vytvořil několik nových rekordů. Od r. 1902 se věnoval zápasu. Po vítězství na turnaji o mistra střední Evropy v roce 1903 přestoupil k profesionálům. V r. 1913 na mistrovství Evropy v Praze získal titul mistra v řeckořímském zápase a v téže roce druhé místo na mistrovství světa ve Vídni. Největší soupeř Gustava Frištenského, jejich zápasy (1904, 1913 a 1923) byly velmi populární. Jako profesionál procestoval Evropu, Jižní Ameriku i USA. Dosáhl řady úspěchů na zahraničních turnajích (v r. 1914 porazil ve volném stylu mistra světa těžké váhy v rohování Jacka Johnsona). Ve dvacátých a třicátých letech byl mecenášem českých amatérských zápasníků. Majitel stáčírny piva, zakladatel atletického a sportovního klubu v Mnichovicích. Zemřel 8. dubna 1942.

Fond obsahuje písemnosti ze zápasnické kariéry původce, korespondenci, novinové výstřižky.

Fond má rozsah 1 karton (84 inv. č.). V roce 2007 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 219.

ŠOŠOLÍK Antonín (1890 Bystřice pod Hostýnem – 1959 Praha), sokolský činovník 1898–1958

Narodil se 23. března 1890. Po absolvování gymnázia v Přerově a Olomouci studoval v Praze na Univerzitě Karlově práva, studia však nedokončil. Po rodičích převzal hostinskou živnost. Později se přestěhoval do Prahy, kde se stal majitelem restaurace. Od r. 1918 člen Sokola Pražského. Mezi léty 1921–1924 byl členem výboru této jednoty a jednatelem. Po r. 1945 archivářem Sokola Pražského, funkcionářem pořadatelského a finančního odboru ČOS. Pracoval jako správce Muzea dr. M. Tyrše a J. Fügnera, od r. 1953 pracovníkem Tyršova muzea tělesné výchovy a sportu. Zemřel 11. července 1959.

Osobní doklady původce a jeho předků pocházejí z let 1888–1954. Proces proti A. Šošolíkovi vedený v letech 1945–1947 dokumentují písemnosti očítné komise. Dochovala se řada původcových rukopisů věnujících se tématice M. Tyrše, jeho tělocvičné soustavě, českému ženskému tělocviku, vývoji české tělesné výchovy od r. 1848 do r. 1958, tělocvičně Sokola Pražského aj. Fond obsahuje soupis hrobů sokolských pracovníků na pražských hřbitovech.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 113.

ŠOURKOVÁ Barbora (1870 Praha – 1943 Praha), učitelka, Sokolka 1886–1943

Narodila se 13. února 1870. Učitelka, ředitelka školy v Myslíkově ulici v Praze, členka Sokola. Zemřela 6. března 1943.

Ve fondu se nacházejí písemnosti týkající se učitelské práce původkyně a její spolupráce se Sokolem (např. rukopis *Dějiny župy pražské 1914–1926*).

Fond má rozsah 2 kartony. Je nezpracován. NAD č. 114.

ŠTĚPÁNEK Vincenc (1869 Ostřežany u Pardubic – 1935 Praha), sokolský činovník 1907–1945

Narodil se 14. července 1869. Spoluzakladatel Sokola v Tovačově, starosta a náčelník jednoty. V letech 1906–1910 starosta sokolské župy Středomoravské, člen výboru ČOS. Po přestěhování do Prahy r. 1910 člen Sokola Praha I, kde pracoval jako vzdělavatel. Později se stal starostou župy Barákovy. Od založení časopisu *Tělocvičný obzor* r. 1918 jeho redaktor. Časopis řídil až do r. 1920 (kdy vycházel již pod názvem *Sokolský věstník*). V ČOS působil až do r. 1932 nejprve jako zapisovatel, poté pokladník a naposledy náměstek starosty. Po založení Svazu slovanského sokolstva pracoval ve svazu jako jednatel a to až do své smrti 13. ledna 1935.

Ve fondu se nalézají řada sokolských písemností – zápisy schůzí předsednictva ČOS (1918–1922), zápis důvěrné porady předsednictva ČOS o zrušení občanského (sokolského) vlivu na ministerstvo národní obrany, torso spisů finančního výboru předsednictva ČOS (1920–1929). Součástí pozůstalosti jsou také materiály o nákupu tělocvičného nářadí od YMCA v Paříži pro VII. všesokolský slet (1919–1924), oběžník na pomoc strádajícím Čechoslovákům v Rusku.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 115.

ŠUMAN Viktor (1882 Libuň – 1933 Praha), sokolský činovník 1913–1933

Narodil se 13. července 1882. Studoval na umělecké akademii v Praze a v Mnichově. Živil se jako středoškolský učitel francouzštiny. Sám maloval, ale psal i monografie o malířích, převážně současné české tvorby. Byl redaktorem časopisu *Dílo, Jas* a vedoucí sokolské hlídky v *Národních listech* a dalších. Překládal z dánštiny, norštiny a švédštiny. Od r. 1918 působil v Sokole Vinohrady. V ČOS pracoval v uměleckém odboru, později v odboru vzdělavatelském a tiskovém. Zemřel 20. září 1933.

Původcová osobní korespondence pochází z let 1920–1933. Rukopisy přibližují především sokolské výstavy, M. Tyrše, jeden z rukopisů věnoval jeho autor životopisu J. Podlipného apod. Dochované tisky jsou zahraniční provenience a informují převážně o ženské rytmice a gymnastických cvičeních (1927–1930).

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 116.

ŠVAGROVSKÝ Milan (1888 Roudnice n. Labem – 1957 Praha), sportovní novinář a funkcionář 1906–1957

Narodil se 3. května 1888. Syn Maxmiliána Švagrovského, jednoho z průkopníků sportů v Čechách. Do r. 1948 ve státních službách. S pauzou v letech 1941–1945, kdy byl persekvován a nucen odejít předčasně do výslužby. Ve své zájmové činnosti byl ovlivněn otcem, který ve sportovní činnosti podporoval také své čtyři děti. Milan Švagrovský se věnoval aktivně fotbalu. Hrál za Novoměstský S. K., později za S. K. Meteor Vinohrady, kde působil i ve výboru. V letech 1910 a 1913–1915 tajemník Českého svazu fotbalového. Ve třicátých letech předsedal těžko-atletickému odboru Bohemians. Za jeho desetiletého vedení se stal klub sedmkrát mistrem republiky v zápase řecko-římském. Za okupace působil ve fotbalové divizi českého venkova (S. K. Úpice). V divizi zůstal až do jejího zrušení v r. 1950. Tím skončila jeho aktivní sportovní činnost. Zemřel 14. června 1957.

Zajímavá je dochovaná korespondence. Ve společné korespondenci s Rudolfem Richterem ml. je řada reminiscencí na Milanova otce a jeho sportovní aktivity, především na založení Českého atletického klubu v Roudnici nad Labem. V korespondenci se nachází koncept Švagrovského článku o prvním fotbalovém zápase v Čechách, který byl otištěn v časopise *Star*. Největší část fondu (12 kartonů) představují Švagrovského výpisky a práce o dějinách fotbalu, které byly pořízeny těsnopisem. Ve fondu nalezneme dále písemnosti sportovních organizací, v nichž byl původce činný. Mezi ně patří statuta Českého svazu fotbalového a dalších, zápisy ze schůzí, pozvánky na valné hromady sportovních klubů aj. Z ilustračního materiálu je možné upozornit na Švagrovského kresby.

Fond má rozsah 17 karton (155 inv. č.). V roce 1999 ho zpracovala a inventář vyhotovila Miroslava Fůrová. NAD č. 5.

ŠVEŇHA Václav (1895–?), cyklista 1895–1976

Narodil se 8. prosince 1895 v Praze. Pracoval jako obchodní příručí a později jako autodopravce. V r. 1912 vstoupil do Českého klubu velocipedistů „Král. Vinohrady“, jehož byl dlouholetým jednatelem (1926–1948) a hospodářem. V r. 1922 se stal cyklistickým mistrem Moravy. Téhož roku začal také závodit za motorovými vodiči. Hned v prvním mistrovství ČSR v této sportovní disciplíně se umístil na druhém místě. Od r. 1923 závodil jako profesionál. Po r. 1948 byl Č.K.V. „Král Vinohrady“ včleněn do cyklistického oddílu Sokola Vinohrady (později postupně cyklistický oddíl TJ Sokol Vinohrady, ČKD Stalingrad, TJ Bohemians), Václav Šveňha v něm působil i nadále, v letech 1948–1965 jako předseda. Od r. 1968 byl čestným člen TJ Bohemians Praha (cyklistika).

Zastával funkce v různých odborných komisích, působil v cyklistické sekci ÚV ČSTV a pracoval také jako ústřední rozhodčí a trenér (1958 zasloužilý trenér). V 50. letech trénoval sálovou cyklistickou reprezentaci. Podílel se na organizaci Závodu míru (technický výbor) a etapového závodu „Kolem ČSSR“.

Fond obsahuje písemnosti ze závodnické i funkcionářské kariéry původce. Např. Č.K.V. Král Vinohrady, písemnosti mezinárodní cyklistické asociace, cyklistického odboru Sokola Královské Vinohrady nebo cyklistické sekce ČSTV.

Fond má rozsah 2 kartony (181 inv. č.). V letech 2009 a 2011 ho zpracovali Jiří Čermák a Lucie Swierczeková. NAD č. 117.

TARABA Bohuslav (1894–?), jezdec, Sokol 1934–1938 (1968)

Učitel na obecné škole. Člen výcvikového odboru jezdeckého oddílu Sokola. Ve třicátých letech 20. století podnikl dálkové jízdy na koni z Prahy do Košic (1934) a z Teresvy do Lán (1938).

Fond obsahuje kresby, deníky z původcových dálkových jízd a alba s fotografiemi a novinovými výstřižky.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 210.

TESÁREK Jindřich Mg. Ph. (1849 Přelouč – 1910 Praha), lékárník 1910–1913

Dlouholetý berounský starosta, člen Sokola v Přelouči a mnoha dalších spolků. Zemřel 10. června 1910.

Fond obsahuje písemnosti z projednávání pozůstalosti J. Tesárka.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je nezpracován. NAD č. 224.

TICHÁČEK Otakar (1872 Praha –1960), obchodník 1898–1948

Majitel obuvnického závodu. Člen Sokola Pražského.

Fond obsahuje legitimace a korespondenci ze sokolské činnosti původce.

Rozsah fondu je 1 složka (Drobné sokolské pozůstalosti). Je nezpracován. NAD č. 225.

TRNKA František (1900 Praha – 1943 Drážďany), sokolský činovník 1924–1949

Narodil se 25. září 1900, pracoval jako středoškolský profesor v Prešově a Košicích, po vzniku Slovenského štátu na učitelském ústavu v Praze. Tělovýchovný a sokolský pracovník, propagátor moderních forem tělesné výchovy, odborný spisovatel a publicista. Člen náčelnictva sokolské župy Východoslovenské. Později v Praze člen a činovník Sokola v Libni, v letech 1932–1938 se angažoval v branné výchově. Po roce 1939 se zapojil do ilegálního hnutí, byl zatčen a 25. února 1943 v Drážďanech popraven.

Fond obsahuje novinové články, rukopisy prací a původcovy opisy cizích článků.

Fond má rozsah 3 kartony. Je nezpracován. NAD č. 118

TRUHLÁŘ Josef (1870 Kouřim – 1957 Praha), starosta ČOS 1862–1958

Narodil se 22. října 1870. Působil jako soudce ve východních Čechách, od r. 1918 byl ve státních službách. Sokolem byl již od mládí. V poděbradském Sokole působil jako vzdělavatel, menšinář, jednatel apod. Východočeská župa ho nominovala jako svého zástupce do ČOS, kde přijal místo v předsednictvu a místo náměstka vzdělavatele ČOS. Ve 30. letech působil jako náměstek starosty ČOS a od r. 1939 zastával post starosty ČOS. Činný v odboji. Roku 1940 zatčen. Vězněn na Pankráci a v koncentračním táboře Dachau. Po válce zpět ve vedení ČOS. Právě za jeho předsednictví došlo po únoru 1948 k sjednocení čl. tělovýchovy a sportu pod Sokol, čelný představitel sjednocené tělovýchovy. V r. 1952 odešel na odpočinek. Zemřel 9. února 1957.

Bohatou Truhlářovu činnost sokolského vzdělavatele připomínají jeho poznámky k vzdělavatelským přednáškám a jiné poznámky z let 1918–1934 a 1945–1957. Součástí fondu jsou také písemnosti vztahující se k dějinám Sokola. Jedná se o kroniky několika sokolských jednot Tyršovy východočeské župy (Kouřim, Čáslav), kroniku župy Moravskoslezské a zápisy z valné hromady TJ Sokol v Mladém. Převážnou část fondu představují písemnosti ČOS. Fond má rozsah 8 kartonů (67 inv. č.). V roce 1999 ho zpracovala a inventář vyhotovila Miroslava Fůrová. NAD č. 119.

TUČEK František (1895 Praha – ?)

1905–1948 (1957)

Narodil se 31. prosince 1895 v Praze. Občanským povoláním velkoobchodník s ovocem a zeleninou. Člen Svazu lyžařů a Svazu kanoistů RČS. Od mládí člen Sokola (Praha – Vyšehrad), kde často působil jako člen zábavního odboru a zapisovatel. V r. 1947 byl také členem Sokola v Drážďanech. Po roce 1948 snad v exilu.

V Sokolu působil celá rodina. Manželka Milada, synové František, Bohumil a Michal a dcera Marie.

Fond má rozsah 1 karton (95. inv. č.). V roce 2008 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 233.

TYRŠ Miroslav (1832 Děčín – 1884 Ötz), spoluzakladatel Sokola

1850–1948

Narodil se 17. září 1832. Nejprve studoval na právnické fakultě, ale již v následujícím roce přestoupil na fakultu filozofickou. Po ukončení studia získával prostředky pro svou obživu publicistickou činností, přispíval do Riegrova naučného slovníku (pod zkratkou „Ti“), učil v dívčím ústavu své sestřence Jany Kirschbaumové a působil jako cvičitel ve Schmidově a Malypetrově tělocvičném ústavu.

V roce 1860 se seznámil s Jindřichem Fügnerem, se kterým uzavřel pevné přátelství. Pod Fügnerovým vlivem se začal zabírat myšlenkou vytvoření českého tělocvičného spolku. Spolek byl pod názvem Pražská tělocvičná jednota založen z kraje roku 1862. Na návrh Emmanuela Tonnera přijala jednota název Sokol. Tyrš se zasloužil o vytvoření českého tělocvičného názvosloví a nového systému tělocvičné soustavy.

V sedmdesátých letech se začal soustavně věnovat dějinám výtvarného umění a estetiky. V roce 1872 se oženil s dcerou svého přítele Fügnera, Renátou, která se stala jeho pomocnicí. Její podíl lze zaznamenat především v uměnovědných pracích.

V letech 1874–1879 došlo k úpadku Sokola. Po návratu ze svých zahraničních cest vyvinul Tyrš velké úsilí k jeho novému oživení. Díky této jeho činnosti, ale také díky příznivějším poměrům politickým a finančním se mu podařilo v r. 1880 hnutí obnovit. Vyvrcholením jeho snahy se stal první všesokolský slet, který se uskutečnil ke 20. výročí založení Sokola v r. 1882.

V osmdesátých letech se Tyrš zaměřil především na činnost uměleckého kritika a vyučování na technice a univerzitě. Po rozdělení univerzity v r. 1882 se habilitoval na české univerzitě a roku 1884 byl jmenován mimořádným profesorem, ovšem za cenu zřeknutí se sokolských funkcí. V r. 1884 odjel na ozdravný pobyt do tyrolského městečka Ötzu. Jeho manželka, která za ním přijela, ho ale nezastihla. Téměř po 14 dnech byla v říčce

Aaše nalezena Tyršova mrtvola. Na příkaz úřadů byl M. Tyrš pohřben nejdříve v místě svého posledního pobytu, teprve na podzim r. 1884 se uskutečnil převoz jeho ostatků do Prahy, kde byl také na Olšanech pohřben.

Pozůstalost M. Tyrše má z části sbírkový charakter, neboť původní fond byl jeho pořadatelem a organizovanými sbírkami ČOS doplňován a rozšiřován o další materiály, které shromáždili editoři Tyršových prací. Pozůstalost je členěna podle oborů Tyršovy činnosti. Zlomkovitě jsou zastoupeny písemnosti rodinných příslušníků: Tyršovy matky a Kirschbaumů (1837–1851). V oddílu písemností o M. Tyršovi je třeba upozornit na deníky a korespondenci Tyršova přítele Ctibora Helceleta (1862–1966) a vzpomínky pamětníků (1884–1936).

Fond má rozsah 39 kartonů. 34 zpracováno (708 inv. č.), 5 nezpracováno. V roce 1974 ho zpracovali a inventář vyhotovili Alena Martínková a Miroslav Klír. NAD č. 120.

TYRŠOVÁ Renata (1854 Praha – 1937 Praha) 1854–1948 (1963)

Narodila se 31. července 1854. Dcera Jindřicha Fügnera, manželka Miroslava Tyrše. Pod Tyršovým vedením se přiklonila ke studiu dějin umění. Po sňatku se stala Tyršovou pomocnicí, měla nemalý podíl na některých jeho pracích. Po Tyršově smrti r. 1884 převzala manželovy závazky v novinách, vedla kulturní rubriku v Osvětě, ve Světozoru a rubriku o výtvarném umění v Národních listech. Pod vlivem činnosti Kroužku pro šíření národního vyšívání se v osmdesátých letech 19. století přiklonila ke studiu národopisu. S velkou intencí se věnovala také školství, resp. dívčímu průmyslovému školství. Za první světové války byla činná v organizaci České srdce. Renata Tyršová se po manželově smrti již neprovdala. Věnovala se lidovému umění a aktivitám v kulturní a sociální oblasti české společnosti.

Blízce spolupracovala nebo se přátelila s předními představiteli kulturního, vědeckého a společenského života své doby, což také dokumentuje velmi bohatá korespondence dochovaná v její pozůstalosti, která je jádrem fondu. Dále se ve fondu nalézají osobní doklady původkyně, velmi cenný je deník z dívčích let. Vedle zmiňovaných materiálů jsou to dále rukopisné práce o současném výtvarném a o lidovém umění, taktéž rukopisná práce věnovaná životu a práci Jindřicha Fügnera. Život R. Tyršové dokumentují novinové články vyšlé u příležitosti jejích několika posledních kulatých narozenin. Fond je rozšířen o materiály příbuzných a několika jejích spolupracovníků. Jedná se o materiály, jejichž původcem byli Jindřich a Kateřina Fügnerovi, Miroslav Tyrš, Josef Rixi a Emilie Priknerová-Wenzelová.

Fond má rozsah 38 kartonů (463 inv. č.). V roce 2000 fond zpracovala a inventář vyhotovila Miroslava Fůrová. NAD č. 121.

Literatura o původci: Sochorová, Renáta Tyršová, Praha 2006

URBAN Josef (1899 Bylany u Českého Brodu – 1968 Praha), zápasník 1922–1965

Narodil se 17. června 1899. Civilním povoláním policista. Člen AFK Stráž bezpečnosti. Od r. 1922 sedmnáctinásobný mistr ČSR v zápasu řecko-římském i ve volném stylu. Roku 1926 skončil druhý na mistrovství Evropy v Rize, o rok později třetí v Budapešti, 1929 získal třetí místo v Dortmundu. Jeho největším sportovním úspěchem byla stříbrná medaile z olympijských her 1932 v Los Angeles v zápase řecko-římském. Československo reprezentoval až do r. 1948. Po ukončení reprezentace se věnoval výchově mladých borců. Zemřel v září 1968.

Fond obsahuje osobní doklady a průkazy (1922–1946), diplomy a čestná uznání (1926–1965), osobní korespondenci. Zajímavý je deník z cesty na olympijské hry v Los Angeles 1932, který přináší záznamy příprav na trénink. Součástí fondu je korespondence rodinných příslušníků (1923–1935) a hodnocení tábora zápasníků vedeného manželé Urbanovými (1958).

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 122.

VALEŠ Josef (1913–?), zápasník 1946–1954

Štábní strážmistr SNB, zápasník, přeborník klubu AFK-SNB Praha v řeckořímském zápase.

Fond obsahuje legitimace, novinové články a písemnosti DSO Rudá Hvězda.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 123.

VANÍČEK Jindřich JUDr. (1862 Praha – 1934 Praha), náčelník ČOS 1862–1935

Narodil se 1. ledna 1862. Všestranný sportovec, veslař, plavec, šermíř, tenista, cyklista ad. V letech 1892–1931 náčelník ČOS, dlouholetý náčelník Svazu slovanského sokolstva. Za jeho působení se cvičení na nářadí v Sokole povzneslo na světovou úroveň. V letech 1918–1919 byl nejvyšším velitelem sokolské Národní stráže. V roce 1919 řídil veškeré přípravy a budování pluků Stráže svobody. Po převratu působil několik let v ministerstvu národní obrany. Je autorem několika prací z oboru sokolské tělovýchovy *Výklad cvičení pořadových*, *O šermu šavlí*, *O boxu a šermu holí dlouhou* aj. Zemřel 2. června 1934.

Ve fondu se nalézají osobní doklady. Korespondence spadá do let 1898–1934, sem patří i soustrastná kondolence nad úmrtím Karla Vaníčka (1926) a korespondence o účasti čs. gymnastů-Sokolů na mezinárodních závodech (1908–1930). Dochované písemnosti o Národní stráži jsou z let 1918–1919 a písemnosti z činnosti v ministerstvu národní obrany z let 1919–1925. K roku 1919 se váže korespondence o účasti na vojenských hrách v Římě. Ostatní materiál se týká sborníku k sedmdesátým narozeninám původce, který vyšel pod názvem *Náš náčelník* (1931) a úmrtí J. Vaníčka. Součástí fondu jsou osobní doklady otce a sester (1873–1925).

Fond má rozsah 4 kartony. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 124.

VANÍČEK Karel (1860 Praha – 1926 Praha), sokolský činovník 1863–1939

Narodil se 10. února 1860. Poštovní úředník, autor první české poštovní příručky. Bratr Jindřicha Vaníčka, náčelníka ČOS. Přední sokolský vzdělavatel, člen předsednictva ČOS. Založil a spravoval sokolské muzeum, je autorem prvního průvodce po muzeu. Zemřel 24. června 1926.

Fond obsahuje některé nedatované Vaníčkovy rukopisy, soubor legitimací: sokolské a spolkové (1878–1925), informace o sokolských razítkách, otevření sokolských tělocvičen, sokolské reklamě a reklamě sokolských živnostníků apod. Součástí fondu je spis o sokolských odznacích, heslech a iniciálách.

Fond má rozsah 7 kartonů. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 125.

VEJCHODA AMBROS Miloš M.P.E. (1905 Lipník nad Bečvou – 1970 Praha), tělovýchovný pracovník 1926–1964

Narodil se 14. prosince 1905. Úředník ministerstva zdravotnictví – tajemník Poradního sboru pro tělesnou výchovu, instruktor Státních tělovýchovných kursů, za války činný v londýnském odboji. Přední český tělovýchovný pracovník, odborný publicista a metodik. Všestranně nadaný tělocvikář a sportovec, sportovní gymnasta, atlet, plavec, veslař, lyžař, hráč play ground ballu a košíkové, odchovanec Sokola v Jindřichově Hradci a v Praze, člen Lyžařského klubu Vysokoškolského sportu Praha, cvičitel Svazu lyžařů RČS ad. Studoval v Praze, Ženevě a Springfieldu (Mass. USA), kde jako první Čech promoval a dosáhl nejvyššího titulu „Mister of Physical Education degree very high praise“ (M.P.E.). Zemřel 13. června 1970.

Fond obsahuje poznámky ze studií v zahraničí a dokumenty z jeho pedagogické a vědecké činnosti.

Fond má rozsah 2 kartony. Je nezpracován. Orientaci ve fondu umožňuje soupis sepsaný původcem. NAD č. 126.

VENTURA František (1895 Vysoké Mýto – 1969 Praha), jezdec 1928–1968

Narodil se 27. října 1895. Štábní kapitán čsl. armády, jezdec. Po první světové válce absolvoval ve francouzském Saumuru jezdeckou školu, učitel na vojenských jezdeckých učilištích v Hodoníně a Pardubicích, řada úspěchů na mezinárodních závodech, zlatá medaile na olympiádě v Amsterdamu, rozhodčí na olympiádě v Berlíně. V šedesátých letech byl předsedou jezdeckého oddílu Jiskra Bílá Hora v Praze. Zemřel 2. prosince 1969.

Ve fondu se nalézají dokumenty věnované jezdeckým závodům.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 127.

VESELÁ Libuše, roz. Friedrichová (1900 Nový Bydžov – 1973 Svojišice) a **VESELÝ Vojtěch** (1885 Kolín – 1971 Kolín), krasobruslařská dvojice 1909–1962

Vojtěch Veselý se narodil 19. dubna 1885. Působil jako gymnasijský profesor v Kolíně. Vedle bruslení pěstoval lyžování, atletiku, plaval, hrál fotbal. Libuše Veselá se narodila 3. října 1900, pracovala v domácnosti. Rekreačně se věnovala lyžování a plavání.

Ve dvacátých a začátkem třicátých let nejlepší krasobruslařská sportovní dvojice v Československu. S krasobruslením začali před první světovou válkou jako samoukové. Ve dvojici začali jezdit až jako manželé. Závodně vystoupili poprvé r. 1921 na závodech SK Slavie a v párové jízdě skončili čtvrtí. Úspěch je podnítil k soustavnému tréninku, který hlavně ze začátku ovlivňovali bratři Slívové. Roku 1922 obdrželi manželé Veselí titul mistrů ČSR ve sportovních dvojicích. L. Veselá startovala v letech 1926–1933 také v kategorii žen, byla několikanásobnou mistryní ČSR. Na ZOH 1928 skončili manželé Veselí dvanáctí.

Protože po dlouhou dobu jejich závodní činnosti nebyl v Čechách žádný stadion s umělou ledovou plochou, zajížděli na vlastní náklady na Štrbské pleso, případně do Vídně. V některých letech vůbec netrénovali. Svou závodní činnost skončili r. 1934. V. Veselý byl již během své závodní činnosti členem výboru Bruslařského svazu RČS. Nějaký čas byl i jeho místopředsedou. Je autorem českého krasobruslařského řádu (1928), řady metodických článků o krasobruslení a větší práce o krasobruslení dvojic, jež však nevyšla. Oba dva působili jako krasobruslařští rozhodčí s mezinárodní kvalifikací. V. Veselý zemřel 7. prosince 1971 a L. Veselá 12. ledna 1973.

Ve fondu se nalézají sportovní průkazy, legitimace pro olympijské hry 1928, korespondence např. s Bruslařským svazem RČS a ČOS. Rukopis práce V. Veselého *Krasobruslení dvojic*. Z let 1924–1933 se dochovaly Oběžníky International Eislauf-Vereinigung. Léta 1926–1936 dokumentují programy domácích a cizích bruslařských závodů. Fond obsahuje nevročené poznámky z tréninku a závodů. Krasobruslařské události v letech 1911–1962 glosují alba výstřižků. Z cizích materiálů je součástí fondu korespondence a rukopisy bratří Slívů (1925) a novinové výstřižky J. Slívy (1921–1930).

Fond má rozsah 5 kartonů. Zpracovány 4 kartony (50 inv. č.), 1 karton přírůstků je nezpracován. V roce 1975 fond zpracovali a inventář vyhotovili Alena Martínková a Miroslav Klír. NAD č. 128.

VÍTEK Josef (1895–1961 Praha), úředník, sportovní funkcionář 1874–1960

Bankovní úředník v Obchodní bance v Praze.

Narodil se 16. srpna 1895. Pracovník Sparty Praha. Člen jejího ústředního výboru a fotbalového oddílu Sparty. V letech 1939–1952 archivář klubu. V letech 1940–1951 působil jako jednatel výboru Muzea české tělovýchovy. Statistik, dokumentarista a kronikář čsl. i mezinárodního sportu, zvláště fotbalu, hokeje a tenisu. Zemřel 7. září 1961.

Ve fondu se nalézají materiály dokumentující činnost výboru Muzea čs. tělovýchovy (1940–1951). Zbývající písemnosti představují nejrůznější výpisy, statistiky a dokumentaci k některým sportovním odvětvím – fotbalu (1874–1960), hokeji (1860–1957), tenisu (1879–1960) ad.

Fond má rozsah 9 kartonů. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 129.

VODIČKOVÁ Františka-Wanda, roz. Sládková (1897 Praha – 1972 Praha), atletka 1919–1967

Narodila se 16. října 1897. Působila v SK Smíchov (1923–1933), neúspěšnější atletka roku 1929, třináctinásobná mistryně republiky a rekordmanka ve vrhu koulí a rekordmanka a mistryně ve vrhu diskem. Reprezentovala Československo na sedmi mezinárodních utkáních, účastnice III. SHŽ v r. 1930. Manželka náčelníka SK Smíchov filmového novináře a textaře Hašlerových písní Františka Vodičky. Zemřela 19. března 1972.

Fond obsahuje sešit s výstřižky a fotografiemi ze sportovní kariéry původkyně z let 1919–1967 a vzpomínkovou publikaci na Františka Vodičku z r. 1948.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 130.

VONDŘICH Augustin (1880 Praha – 1958), cyklistický závodník 1898–1955

Narodil se 30. května 1880. Funkcionář CÚJV, vydavatel časopisu Cyklista. Po skončení závodní činnosti si pořídil obchod s cyklistickými potřebami. Z vlastní iniciativy shromáždil vývojovou řadu cyklistických kol, která je dnes součástí sbírek Národního technického muzea. Bratr Václava Vondřicha.

Ve fondu se nalézá korespondence s J. Erlebachem z let 1900–1943. Materiály týkající se časopisu Cyklista se dochovaly pro léta 1925–1931. Na mistrovství světa v cyklistice upomínají písemnosti z let 1934–1938. Firemní korespondence je z let 1925–1954, materiály Svazu oprávněných živnostníků pro výrobu šicích strojů, velocipedů a motorických vozidel z let 1934–1935. K cyklistice let 1869–1940 se váže soubor výpisků, poznámek a výstřižků.

Fond má rozsah 2 kartony. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 131.

VONDŘICH Václav (1874 Praha – 1943 Praha), motocyklový a automobilový závodník (1861) 1885–1943

Přední jezdec firmy Laurin a Klement. Vítěz řady závodů (CI du MC de France 1905, Semmering 1903, Exelberg 1904, Praha-Písek 1904. V Padově r. 1904 byl druhý, v CI 1904 pátý). Roku 1911 absolvoval s vozem Laurin a Klement závod Petrohrad-Moskva-Sevastopol. Zemřel 14. února 1943.

Fond obsahuje písemnosti týkající se zdravotního stavu původce a jeho manželky (1922, 1940–1941). V korespondenci se nachází úřední dopisy s firmou Laurin a Klement (1905–1925) a Škodovými závody (1926–1937), dále dopisy o závodu Petrohrad-Sevastopol (1911) a korespondence s Autoklubem RČS (1927–1937). Nalezneme zde rukopis životopisu původce, novinové výstřižky o původci a závodech, kterých se zúčastnil (1904–1943). Součástí fondu je nedatovaný rukopis životopisu Oskara Kafky.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 132.

VÝLETA Oto (1910–1974), kanoistický funkcionář 1920–1970

Narodil se 16. března 1910. Funkcionář kanoistiky, člen ústředního výboru ČSTV. Autor kanoistických ročenek. Zemřel v prosinci 1974.

Ve fondu se nalézají písemnosti a tisky vztahující se k veřejnému působení původce.

Fond má rozsah 17 kartonů. Je nezpracován. Orientaci ve fondu umožňuje soupis. NAD č. 133.

WIDIMSKÝ František PhDr. (1887 Plzeň – 1974 Praha), funkcionář ČOV, veslař 1922–1949

Narodil se 15. listopadu 1887. Středoškolský profesor jazyků na obchodní akademii v Praze-Karlíně, později vrchní odborový rada a přednosta tělovýchovného odboru ministerstva zdravotnictví, během okupace se zasloužil o organizování kursů pro sportovní instruktory, jejichž prostřednictvím bylo umožněno sportovní vyžití řadě členů zrušeného Sokola. Od r. 1945 na ministerstvu školství (oddělení pro tělesnou výchovu v sektoru C-II pod přednostou Klingerem), významný sportovní funkcionář. Závodně vesloval za V. K. Slavii, od r. 1920 jeho předseda. Od roku 1921 působil jako mezinárodní tajemník Svazu veslařů Republiky Československé, domácího veslařského ústředí. V letech 1929–1950 generální tajemník Československého olympijského výboru. Z tohoto titulu byl dvakrát nominován vůdcem našich sportovců na olympijských hrách v Los Angeles 1932 a Berlíně 1936. Od roku 1938 viceprezident Fédération Internationale des Sociétés d'Aviron. Jako činovník se zúčastnil pěti olympijských her a s nimi spojených kongresů, řady kongresů FISA a závodů mistrovství Evropy ve veslování. Zemřel 25. prosince 1974.

Fond přináší Widimského curriculum vitae a osobní poznámky k činnosti sektoru C MŠO za okupace. Materiály MŠO se vztahují k organizaci tělovýchovy v letech 1942–1949. Widimského činnost v Československém olympijském výboru dokumentují přednášky o olympijských hrách v Los Angeles a Berlíně a další jednotliviny. Bohatě jsou ve fondu zastoupeny písemnosti Svazu veslařů RČS a to především korespondencí z let 1923, 1936–1943, 1945–1949. Z ilustračního materiálu je možné upozornit na plakáty z ME ve veslování z třicátých let 20. století. Součástí fondu je také rukopisná vzpomínková knížka SK Rudá hvězda Žižkov, později SK Lev XI. z let 1926–1937.

Fond má rozsah 6 kartonů (40 inv. č.). V roce 1999 fond zpracovala a inventář vyhotovila Miroslava Fůrová. NAD č. 134.

ZÁTOPEK Emil (1922 Kopřivnice – 2000 Praha), atlet 1952–2000

Narodil se 19. září 1922. Český atlet, vytrvalec. Jedna z nejvýznamnějších sportovních osobností, legenda české a světové atletiky. Čtyřnásobný olympijský vítěz z her v Londýně 1948 a v Helsinkách 1952. Trojnásobný mistr Evropy z let 1950 a 1954. Držitel dalších (stříbrných a bronzových) medailí z olympijských her i evropských mistrovství. Od konce třicátých let navštěvoval Baťovu průmyslovou školu ve Zlíně, v roce 1941 ho zde jeho vychovatel donutil k účasti na tradičním běhu městem. Po výborném výsledku v tomto závodě (druhé místo) už u běhání zůstal. Vytvořil vlastní tréninkový systém, který odborníci považovali za neúnosně namáhavý. V poválečné době nastoupil na vojenskou akademii a brzy se stal členem armádního tělovýchovného klubu ATK Praha. Nejslavnější závody absolvoval na olympijských hrách, v roce 1952 v Helsinkách zvítězil v závodě na 5000 metrů, 10000 metrů i v maratónu. S aktivní kariérou se rozloučil v roce 1958. Byl poté zaměstnán na ministerstvu obrany v oddělení tělesné přípravy vojsk. Od roku 1948 byl ženatý s oštěpačkou Danou Ingrovou. Roku 1968 patřil k nositelům myšlenek Pražského jara, což mělo v normalizačním období za následek jeho propuštění z armády. Byl zaměstnán jako pomocný dělník u stavební geologie, od roku 1976 pak v dokumentačním středisku ČSTV. Roku

1975 mu jako prvnímu českému sportovci byla Mezinárodním výborem pro fair play při UNESCO udělena Cena Pierre de Coubertin. Zemřel 21. listopadu 2000.

Ve fondu se nalézají kopie osobních dokladů, korespondence (blahopřejné telegramy a dopisy z r. 1952) a novinové výstřižky.

Fond má rozsah 2 kartony. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 135.

ŽÁK František (1935–1979), jezdec 1932–1979

Jezdec, trenér jezdeckého oddílu TJ Slavia VŠ v Plzni, dlouholetý pracovník Jezdeckého svazu krajského výboru ČSTV. Člen TJ Sokol Dobřany.

Ve fondu se nalézají písemnosti týkající se jezdeckví.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 136.

Úřední fondy

ARBEITER TURN- UND SPORTVERBAND (ATUS) 1920–1940

Německý dělnický tělocvičný a sportovní svaz. Vznikl v r. 1919 v Ústí nad Labem. Nejsilnější pobočky vznikly na Liberecku. Levicová frakce ATUS spolupracovala s FDTJ-FPT a usilovala o sjednocení dělnické tělovýchovy.

Fond obsahuje písemnosti, tisky a letáky z činnosti jednotlivých poboček ATUS.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 227.

ČESKOSLOVENSKÝ OREL 1911–1948

Orel vznikl r. 1909 na Moravě sloučením tělovýchovných odborů křesťansko-sociální strany. V r. 1911 došlo k ustavení moravského orelského ústředí v Brně. České centrum Orla se nacházelo v Hradci Králové, kde existovala síť Orla od r. 1910. K vybudování jednotné celorepublikové orelské organizace došlo r. 1921 přijetím nových stanov a vytvořením župního zřízení. Působnost Orla se v době první republiky rozšířila i na Slovensko. Československý Orel byl jedinou tělovýchovnou organizací u nás, která slučovala své členy na základě jejich katolické příslušnosti. Náboženská orientace Orla ležela v základech jeho konfliktů se Sokolem a dalšími tělovýchovnými organizacemi. Na přelomu let 1935 a 1936 byla, kvůli neshodám, vytvořena samostatná slovenská organizace Orla. Během války se stal předseda Orla Jan Šrámek místopředsedou Československého národního výboru v zahraničí a následně předsedou Londýnské vlády. Mnozí členové Orla se zapojili do ilegálního odboje. Vzhledem k tomu byl Čsl. Orel jako organizace nepřátelská Říši zrušena a její majetek zabaven (30. listopadu 1941 na Moravě, 30. září 1942 v Čechách). Orel obnovil svou činnost koncem května 1945 za předsednictví Jana Šrámka. Avšak jen na tři roky. V důsledku politických změn v únoru 1948 organizace zanikla.

Nejstarší archiválií fondu je členská legitimace tělovýchovného odboru v Oslavanech z r. 1911. Z ustavujících dokumentů nalezneme stanovy Čsl. Orla z třicátých let a organizační řády z r. 1922 a 1936. Nejvíce dochovaného materiálu má dokumentační charakter. V dokumentaci se nachází hymna župy Fr. Sušila v Brně *Orelský prapor*, 1937, orelské tiskoviny – Orel, Orelský věstník, Tělesná výchova, Orlí vzlet (1913–1948) a noviny vydané u příležitosti Svatováclavských oslav v Praze a fotografie z těchto oslav (1929). O historii a struktuře Orla vypovídá rukopis ideového školení *Organizace Čsl. Orla* (1947). Stěžejní část písemností pochází z let 1945–1948.

Fond má rozsah 5 kartonů (62 inv. č.). V roce 1999 ho zpracovala a inventář vyhotovila Miroslava Fůrová. NAD č. 2.

ČESKOSLOVENSKÝ SVAZ TĚLESNÉ VÝCHOVY (ČSTV)

50.–80. léta 20. st.

Vznikl jako zaštitující organizace pro všechny tělovýchovné spolky a kluby v Československu na základě zákona o organizaci tělesné výchovy, který byl přijat v prosinci 1956. Ve dnech 3. a 4. března 1957 proběhl ustavující sjezd jednotné dobrovolné tělovýchovné organizace. V současnosti působí nově organizovaný ČSTV (Český svaz tělesné výchovy) jako dobrovolné sdružení sportovních, tělovýchovných a turistických svazů s celostátní působností, tělovýchovných jednot a sportovních klubů i jejich sdružení.

Fond obsahuje písemnosti z činnosti Ústředního výboru ČSTV, oběžníky, nařízení, letáky a tisky tělovýchovných jednot z celé republiky.

Fond má rozsah 17 kartonů. Je nezpracován. NAD č. 147.

ČESKOSLOVENSKÝ SVAZ TĚŽKÉ ATLETIKY

1921–1948

Svaz vznikl v roce 1918 sloučením všech dosavadních „svazů“ (Č.A.A.U., Č.A.S. a Ú.S.T.A.). Vrcholem jeho činnosti bylo uspořádání mistrovství Evropy v roce 1931. Jeho působení trvalo pouze třicet let. V r. 1948 se stal těžkoatletickým odborem ČOS.

Ve fondu se nachází zlomek registratury svazu. Převážně úřední písemnosti a rozsáhlá korespondence s župami a kluby, účetní doklady k pořádání evropského šampionátu a další účetní doklady.

Fond má rozsah 3 kartony (167 inv. č.). V roce 2008 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 231.

ČESKÝ KLUB VELOCIPEDISTŮ „KRÁL. VINOHRADY“

1882–1972

Klub byl založen v r. 1882. Nejprve jako čistě cyklistický klub. Později byl rozšířen o automobilový, motocyklový a tenisový odbor. O zábavu se staral odbor zábavní. Klub patřil mezi nejstarší cyklistické kluby u nás, vybudoval si vlastní hřiště s klubovny a pořádal cyklistické, cyklisticko-polové a další soutěže a řadu výletů. Po sjednocení tělovýchovy v r. 1948 přešel klub (jako cyklistický oddíl) do TJ Sokol Vinohrady (později ČKD Stalingrad a TJ Bohemians Praha).

Fond obsahuje registraturu klubu. Největší část pochází ze 40. let 20. století. Klubové písemnosti u sebe shromáždil dlouholetý jednatel klubu Václava Šveňha, s jehož pozůstalostí se dostaly do archivu.

Fond má rozsah 2 kartony (110 inv. č.). V roce 2011 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 242.

ČESKÝ OLYMPIJSKÝ VÝBOR (ČOV) – ČESKOSLOVENSKÝ OLYMPIJSKÝ VÝBOR (ČSOV)

1891–2011

Vrcholný orgán olympijského hnutí. Český olympijský výbor byl založen 18. května 1899 z podnětu PhDr. Jiřího Gutha, člena Mezinárodního olympijského výboru a Josefa Rösslera-Ořovského, jako výbor pro zajištění české účasti na II. olympijských hrách 1900 v Paříži. Ale již 7. března 1900 se přeměnil ve stálý orgán českého sportu a patří tedy mezi vůbec nejstarší národní olympijské výbory trvalého charakteru. Byl rozpuštěn v roce 1916 a svou činnost obnovil v říjnu 1918. Dne 13. června 1919 se přeměnil na Československý olympijský výbor a přijal schválené úřední stanovky. V meziválečném období se v Praze pořádalo 23. zasedání Mezinárodního olympijského výboru a VIII. Olympijský kongres (1925). Činnost výboru byla zastavena v roce 1943. V květnu 1945 Československý olympijský výbor obnovil svoji činnost a převzal uschovaný majetek. Jako spolek pracoval až do

prosine 1951, kdy byl začleněn jako odbor do tzv. jednotné tělovýchovné organizace, do Československé obce sokolské a nadále pro zahraničí existoval jen „pro forma“. Po vzniku Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport (podle zákona z prosince 1952) byl jeho součástí.

V březnu 1957 se ustavila nová tělovýchovná organizace, Československý svaz tělesné výchovy. ČSOV zůstal i nadále jen jeho odborem, přesto došlo k oživení činnosti. Skutečně začal pracovat – bohužel jen nakrátko – v době Pražského jara 1968, zvláště když zahájil přípravu pro kandidaturu Prahy na pořádání XX. olympijských her v Praze 1980. Následná normalizace jeho činnost opět omezila, od kandidatury byl nucen odstoupit a XX. OH 1980 uspořádala Moskva.

V polovině sedmdesátých let 20. století došlo k novému oživení činnosti ČSOV, když začaly v rámci ČSOV pracovat od roku 1975 Čs. klub olympioniků a od 1977 Čs. klub fair play. V roce 1987 byla založena Čs. olympijská akademie.

Po listopadu 1989 se Čs. olympijský výbor osamostatnil a v dubnu 1990 byly přijaty nové stanovy a zvolen nový výbor v čele se sedminásobnou olympijskou vítězkou Věrou Čáslavskou.

V souvislosti s přípravami na rozdělení Československa na dva samostatné státy se dne 21. prosince 1992 sešli čeští členové ČSOV a obnovili činnost Českého olympijského výboru (když již 19. prosince 1992 vznikl Slovenský olympijský výbor).

Kromě písemností olympijského výboru ve fondu nalezneme také písemnosti z činnosti Olympijské akademie a Klubu olympioniků.

Fond má rozsah 71 kartonů. Zpracováno 45 kartonů (337 inv. č.), 26 kartonů přírůstků je nezpracováno. V roce 1993 ho zpracovali a inventář vyhotovili Aleš Chalupa a Danuše Rybáková.. NAD č. 146.

DĚLNICKÉ TĚLOVÝCHOVNÉ JEDNOTY (DTJ)

(1897) 1919–1947

Za datum vzniku prvních dělnických jednot lze považovat rok 1897, kdy došlo k hromadnému vylučování členů strany sociálně demokratické ze Sokola a 22. srpna t. r. byla založena dělnická jednota v Praze. V tu dobu již existovaly DTJ v Juliánově, Husovicích, Broumově, Líšni a několika dalších místech. Formovaly se z řad členů dělnických svépomocných spolků. Řada českých dělníků cvičila v pohraničí i v německých svépomocných spolcích. Několik DTJ vzniklo ve Vídni. V roce 1913 měl svaz DTJ, který byl ustanoven v roce 1903 již 542 jednot s 34 283 členy. Přípravy na I. dělnickou olympiádu přerušila první světová válka, kdy bylo hnutí fakticky zlikvidováno. Činnost jednot znovu ožila v roce 1917 a svazová konference v červnu 1918 obnovila práci jednot. DTJ se stala složkou sociální demokracie. Svou činnost mohla vyvíjet i za okupace. Svaz DTJ zanikl v roce 1948 vstupem členstva do jednotné tělovýchovné a sportovní organizace.

Písemnosti k činnosti organizace, dělnickým olympiádám, tisky

Fond má rozsah 41 kartonů (1171 inv. č.). V roce 1997 ho zpracovala a inventář vyhotovila Danuše Sedláková. NAD č. 148.

GOLF CLUB PRAHA

(1923) 1925–1950

Po prvních pokusech o zavedení golfu v Praze, které proběhly po skončení první světové války, byl na sklonku roku 1925 několika nadšenci, pod vedením Ing. Jaroslava Jahna, jako prvního předsedy a Františka Ringhoffera, jako jednatele, získán k pronájmu pozemek na vojenském cvičišti v Motole. Zde se začalo upravovat malé hřiště a stavět klubovna. Již na jaře r. 1926 došlo k ustavení Golf Clubu Praha. Na podzim r. 1927 byly pořádány první klubové závody. Rychlejší rozvoj klubu nastal od roku 1928, kdy se počet členů vyšplhal k dvěma stům osob. Na

podzim tohoto roku se také uskutečnilo první mezinárodní utkání „Švestkuv pohár“ s účastí klubových hráčů. První státní mistrovství v golfu se uskutečnilo 1. června 1930. Následující rok se odehrálo první zahraniční meziklubové utkání s Intercontinental Country Clubem ve Vídni. V prvním ročníku mezinárodní soutěže o středoevropský pohár se stali prvními držiteli této trofeje právě zástupci Golf Clubu Praha. Od roku 1932 hledal proto klub vhodný pozemek pro plnohodnotné hřiště. Vhodný pozemek byl nalezen a získán až v r. 1937 v Klánovicích. Na pozemku v Klánovicích se v tom samém roce začalo s budováním golfového hřiště mezinárodní úrovně, jeho architektura byla svěřena klubovnímu tajemníkovi Ing. Josefu Charvátovi. Po skončení druhé světové války se zdálo, že činnost klubu bude znovu obnovena a dosáhne alespoň části svého předválečného lesku. Následný politický vývoj a označení golfu jako buržoazního sportu, ubralo klubu možnost dalšího rozvoje. V r. 1948 byl Golf Club Praha fúzí spojen s Českým golfovým klubem a v r. 1950, stejně jako celá oblast sportu a tělesné výchovy, byl nejprve včleněn pod jednotící sokolskou organizaci, která však brzy zmizela pod hlavičkou Československého svazu tělesné výchovy a sportu.

Golf Club Praha byl obnoven v r. 1969. Postupně v něm byli sloučeni hráči, roztržštěni do různých tělovýchovných jednot. Po r. 1970 se začalo budovat nové hřiště na pozemku nad tramvajovou vozovnou v Motole, na dohled od starého hřiště. Plně funkční bylo hřiště až od r. 1980. Jako první v ČR získalo titul „Mistrovské hřiště České golfové federace“. V r. 2010 měl klub cca 600 členů.

Ve fondu se nachází registratura klubu.

Fond má rozsah 22 kartonů (1040 inv. č.). V roce 2010 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 235.

FDTJ (Federace dělnických tělovýchovných jednot) – FPT (Federace proletářské tělovýchovy)

(1901) 1921–1946

FDTJ byla založen 8. května 1921 v Praze po rozkolu ve Svazu DTJ. FDTJ se stala složkou komunistické strany. Tvůrcem nových stanov a organizačního řádu se stal J. F. Chaloupecký. Místní organizace se nazývaly Federované dělnické tělocvičné jednoty. V roce 1921 pořádala FDTJ I. spartakiádu FDTJ v Praze na Maninách. Federace podporovala sjednocení dělnických tělovýchovných a sportovních jednot, hlásících se ke KSČ. FDP byla založena v lednu 1926 jako pokračovatelka FDTJ, vznikla sloučením FDTJ, SSP, Rudých hvězd, Svazem dělnických cyklistů a Dělnickým klubem turistů. V roce 1928 se měla konat II. spartakiáda, která byla úřady zakázána, místo ní byly uspořádány okresní spartakiády. V r. 1938 byla FPT rozpuštěna. Po skončení války svou činnost neobnovila a usilovala o sjednocení celé tělovýchovy.

Fond obsahuje písemnosti ústředních orgánů FDTV a FPT i jednotlivých jednot, vzpomínky členů, tisky, korespondenci ad.

Fond má rozsah 9 kartonů. Je nezpracována. NAD č. 149.

KLUB VELOCIPEDISTŮ – KLUB CYKLISTŮ, MOTOCYKLISTŮ A AUTOMOBILISTŮ

„PRAHA 1883“

1883–1952

Klub vznikl v roce 1883 jako Klub velocipedistů a stal se jedním z prvních klubů svého druhu v Čechách. Svě první sídlo měl na Židovském ostrově v Praze. Byl také jedním ze zakladatelů České ústřední jednoty velocipedistů. Na počátku 20. století se k cyklistům připojili motocyklisté a později i automobilisté a klub byl přejmenován na Klub cyklistů, motocyklistů a automobilistů „Praha 1883“. Po druhé světové válce se stal jednou z odboček

Autoklubu RČS (odbočka pro Prahu III. a IV). Klub vyvíjel svou činnost, nyní zaměřenou hlavně na motorismus, až do padesátých let 20. století, kdy vplynul do nově vytvořeného Dobrovolného svazu lidového motorismu.

Fond obsahuje registraturu klubu. Převážně korespondenci, úřední písemnosti a knihy z přelomu 19. a 20. století a z dvacátých a třicátých let 20. století. Zápisy v úředních knihách sahají až do padesátých let.

Fond má rozsah 11 kartonů a 28 úředních knih (825 inv. č.). V roce 2008 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 226.

KROUŽEK CYKLISTŮ – ZÁVODNÍKŮ Z LET DEVADESÁTÝCH 1929–1958 (1963)

Volné sdružení bývalých cyklistů závodníků "Devadesátníků", kteří se od r. 1929 scházeli ke společným schůzkám a společenským večerům, a kteří si jako jeden ze svých cílů zvolili sběr a uchování památek na pionýry cyklistiky a vytvoření cyklistického muzea.

Fond obsahuje část registratury klubu, získanou díky jednomu z jejich předsedů Augustinu Vondřichovi.

Fond má rozsah 2 kartony (152 inv. č.). V roce 2011 ho zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 245.

MEZINÁRODNÍ OLYMPIJSKÝ VÝBOR (MOV) 1901–1984

Mezinárodní olympijský výbor je nejvyšším představitelem olympijského hnutí a olympijských her. Byl založen v Lausanne ve Švýcarsku 23. června 1894 Pierre de Coubertinem a Demetriusem Vikelasem s cílem obnovit tradici antických olympijských her.

Ve fondu se nachází písemnosti vzniklé činností MOV. Programy, prohlášení, resoluce ad.

Fond má rozsah 39 kartonů. Zpracováno 31 kartonů (220 inv. č.), 8 kartonů přírůstků je nezpracováno. V roce 1993 ho zpracovali a inventář vyhotovili Danuše Rybáková a Aleš Chalupa. NAD č. 161.

SOKOL 1861–2007

Tělocvičná jednota Sokol byla založena v r. 1862 podle příkladu německého spolku. Její původní název byl Tělocvičná jednota pražská, od r. 1864 Sokol Pražský. Prvním starostou spolku se stal Jindřich Fügner, náčelníkem Miroslav Tyrš. V r. 1965 byla nákladem J. Fügnera postavena první tělocvična. Základem činnosti sokolských jednot byla Tyršova tělocvičná soustava. V dubnu a květnu 1862 se pořádaly první sokolské výlety, na začátku června se konalo první veřejné cvičení. Další sokolské jednoty byly zakládány po celém království, vznik celonárodní sokolské organizace však úřady zakázaly. Jednota vydávala vlastní časopis Sokol, který vedl M. Tyrš. V roce 1882 se konal první sokolský slet. Přestože se vedení Sokola až do vzniku Československa stavělo proti pěstování různých sportů, sokolské jednoty, zvláště na venkově, řadu sportovních odvětví pěstovaly. V roce 1889 byla ustanovena Česká obec sokolská, jako jednotná celonárodní organizace, prvním starostou byl zvolen dr. Jan Podlípny, v r. 1894 vznikla sokolská župa dolnorakouská a r. 1891 Moravsko-slezská obec sokolská. Obce se v r. 1904 sjednotily a vytvořily Československou obec sokolskou (ČOS). Sokolské jednoty vznikaly také v zahraničí. Po vzniku republiky byla obnovena tradice sokolských sletů a byl vybudováno reprezentativní sokolské sídlo – Tyršův dům. Ve dvacátých a třicátých letech se ČOS významně podílela na sportovní reprezentaci ČSR a na rozvoji tělovýchovy. Na vysoké úrovni vybuďovala systém přípravy tělovýchovných pracovníků, zavedla zdravotní péči, věnovala se vzdělávání, vydávala širokou škálu odborných publikací a propagačních materiálů. V r. 1941 byla činnost ČOS zastavena a vedoucí představitelé zatčeni. Členové Sokola se aktivně angažovali v odboji. Brzy po válce byla celá tělovýchova a sport organizována pod jednotnou organizaci Sokol, toto uspořádání však vydrželo

pouze do r. 1953, kdy byla ČOS zrušena. Sokolské jednoty se staly součástí ČSTV. Československá obec sokolská byla obnovena v roce 1990, od r. 1993 Česká obec sokolská jako dobrovolný a nezávislý demokratický spolek.

Fond vznikl soustředováním materiálů z více zdrojů: vlastní organizovanou sběratelskou činností muzea, shromažďováním darů a odkazů a vyčleňováním jednotlivin z jiných fondů. Fond byl rozdělen do několika oddílů. První oddíl zahrnuje písemnosti České obce sokolské. Stanovy a řády, zprávy o činnosti od r. 1889, statistické přehledy od r. 1862, zápisy ze schůzí výboru (1904–1948), materiály některých sborů (vzdělávacího, cvičitelského, jezdeckého), zlomky předválečné korespondence s významnými osobnostmi, akta o osudu ČOS za první světové války, aktový materiál k činnosti Sokola po válce, hlavně při osvobození Slovenska (1919–1921), materiály sjezdů ČOS (1901–1940), tisky (1892–1932), zlomky finanční agendy (1906–1923), likvidace ČOS za okupace – soupis jmění aj. (1941–1942), poválečné sjednocení tělovýchovy a nástupnické organizace (1945–1969) a výpisy k dějinám Sokola z archivů a novin (1860–1916).

Oddíl Sokol pražský obsahuje stanovy a řády (1862–1936), zápisy ze schůzí výboru (1862–1948) a jednatelské zprávy (1865–1947), statistiku členů (1863–1870), zlomek korespondence (1879–1908), písemnosti cvičitelského sboru (1869–1946), pamětní písemnosti o historii jednoty (1862–1947).

Oddíl Župy a Jednoty přináší pro jednotlivé župy, resp. jednoty materiály různé povahy, např. stanovy, časopisy, poznámky, dokumentaci ke sletům a cvičením, legitimace, doklady kulturních akcí aj.

Sokol v zahraničí obsahuje nejprve písemnosti pražského ústředí Svazu slovanského sokolstva (1893–1937) a poté písemnosti jednotlivých národních svazů v Evropě a Jižní a Severní Americe.

Materiál Všesokolské slety poskytuje dokumentaci k I.–XI. všesokolskému sletu (1882–1948), dále propagaci ke sletům a materiály některých sletů oblastních (1893–1947).

Do oddílu Jednotlivci byly zahrnuty písemnosti týkající se osob funkcionářů a cvičitelů Sokola pražského a dále představitelů celosokolského hnutí. Uchovaly se většinou jejich životopisy, dokumentace a osobní doklady. Dokumentace sokolské činnosti (1863–1947) přináší nalepené výstřižky z dobového tisku, fotografie, drobné tisky aj. Do samostatného oddílu byla soustředěna Hudba (1872–1957), která přináší notový materiál obsahující skladby ke sletům, rukopisy a tisky hudebních skladeb od nejrůznějších autorů.

Součást sokolské sbírky tvoří také sbírky výstřižků týkající se T. G. Masaryka a Edvarda Beneše.

Poslední oddíl tvoří Doplňky, tj. dodatečně objevené materiály nebo písemnosti jinam nezařaditelné a doplňky připojené k fondu po jeho uspořádání, které jsou zároveň mimo inventář.

Fond má rozsah 240 kartonů. Zpracováno 191 kartonů (3484 inv. č.), 49 kartonů přírůstků je nezpracováno + 48 knih výstřižků (zpráv a oběžníků) z let 1878–1948. V roce 1992 ho zpracovali a inventář vyhotovili Aleš Chalupa a Danuše Rybáková. NAD č. 170.

SPOLEK KU PĚSTOVÁNÍ HER ČESKÉ MLÁDEŽE

1892–1947

Spolek vznikl r. 1893 z iniciativy profesora Josefa Klenky, který se stal jeho prvním předsedou. Působil jako rekreační středisko pro školní a učňovskou mládež. Postupem času spravoval devatenáct pražských hřišť, největší z nich bylo na Letné. Účast mládeže dosahovala počtu až 65 tisíc cvičenců ročně (cca 50 tisíc z nich byli chlapci). Na závěr školního roku pořádal spolek slavnostní zakončení sezóny. Při takové slavnosti v r. 1906 na Letné byla předvedena Klenkova hra „cílová“, z níž se vyvinula česká házená. Spolek organizoval kurzy her pro učitele a to i mimo Prahu. Po jeho vzoru vznikly obdobné organizace i v jiných českých městech (Tábor, Vysoké Mýto, Roudnice n. L.). Jednou z pracovnic spolku byla také Klemeňa Hanušová, učitelka tělesné výchovy, předsedkyně

Tělocvičného spolku paní a dívek pražských. Spolek byl zrušen za okupace. Po válce již svou činnost neobnovil. Spolkové písemnosti skončily r. 1950 ve sběrných surovinách. Jejich nepatrný zlomek se dostal do archivu v r. 1959 darem od člena spolku Jana Šice.

Ve fondu se nachází kniha zápisů z let 1894–1918. V téměř kompletní řadě se dochovaly tištěné roční zprávy. Kniha pořízená při příležitosti dvacátého výročí trvání spolku (1912) přináší dopisy politických, kulturních a sportovních reprezentantů společnosti a samozřejmě podpisy účastníků valné hromady. V dokumentaci se nachází plánek hřiště na Letné, fotografie tenisových kurtů zbudovaných na tomto hřišti, pozvánky na slavnostní závěrečné hry aj.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 1.

SPOLEK PRO VYBUDOVÁNÍ STADIONU V PRAZE

1922–1927

Prvorepublikový spolek, který reagoval na rozvoj sportu a tělovýchovy v meziválečném Československu, a jehož cílem bylo vybudování sportovního parku na pražské Letné.

Fond obsahuje přihlašovací lístky na podporu „Spolku pro zbudování sportovního parku v Praze na Letné“ a korespondenci z let 1922–1927.

Fond má rozsah 1 karton. Je nezpracován. NAD č. 172.

SVAZ MAKABI V ČESKOSLOVENSKU

1908–1937 (1945)

Mezinárodní židovská organizace sdružující židovské tělovýchovné spolky a sportovní kluby. Čechy patřily do tzv. Západorakouského svazu, který sdružil všechny židovské tělocvičné a sportovní spolky v monarchii, vyjma spolků v Haliči a Bukovině. Ustanovení Západorakouského svazu se uskutečnilo na I. valném sjezdu spolků, který se sešel v prosinci 1912 ve Vídni. O rok později (7.–8. září 1913) uspořádal svaz, při příležitosti XI. sionistického kongresu, vrcholný slet a to za účasti 1100 cvičenců. Na druhém a zároveň posledním sjezdu Západorakouského svazu (6.–8. prosince 1913) bylo přijato jednotné označení spolků jménem Makabi. Západorakouský svaz tvořil v té době 23 jednot s 2500 cvičenci.

Nejstarší jednota Makabi v českých zemích byla založena v Ostravě r. 1893. Návrh na sjednocení jednot vzešel od pražské jednoty a to na začátku r. 1919. Dne 30. března téhož roku se sešel první valný sjezd židovských tělocvičných jednot v ČSR. Teprve 30. října 1924 došlo ke schválení svazových stanov a založení Svazu Makabi v ČSR. K vytvoření slovenského zemského svazu Makabi došlo 7. března 1923. Český Svaz Makabi se v mnohém inspiroval Tyršovým Sokolem. Svaz působil na své členy v duchu sionismu. Podmínkou k získání tělocvičného a sportovního odznaku byly také všeobecné znalosti z dějin sionistického hnutí a židovství. Po druhé světové válce neobnovil československý Makabi svou činnost.

Ve fondu jsou dochovány organizační dotazníky a seznamy členů z Prahy, Brna, Bratislavy a Žiliny (pro léta 1908–1930), stanovy z r. 1936 a jejich opis z r. 1945. Dále pozvánka na jubilejní slavnosti k 25 letům trvání pražské jednoty a písemnosti upomínající na makabiádu z r. 1937 v Žilině. Z r. 1937 je také jedno číslo časopisu vydávaného Čsl. svazem Makabi.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 7.

TĚLOCVIČNÝ SPOLEK PANÍ A DÍVEK

1869–1948

Tělocvičný spolek paní a dívek byl založen v r. 1869 s přispěním M. Tyrše jako první organizace, ve které cvičily ženy samostatně. Dne 23. července 1869 se konala první schůze spolku. Většina činných členek byla žákyněmi Tyršova tělocvičného ústavu. První veřejné vystoupení cvičenek se konalo v r. 1870. Vedle cvičení vykonával spolek i výchovné funkce. Dne 8. května 1912 se spolek pod názvem ženský odbor Sokola Pražského včlenil do jednoty.

Fond obsahuje hlavně zápisy schůzí výboru i cvičitelského sboru z let 1869–1948 a knihy příspěvků z let 1869–1910.

Fond má rozsah 7 kartonů a 1 úřední knihu. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 182.

YOUNG MEN'S CHRISTIAN ASSOCIATION (YMCA)

1920–1948

Křesťanské sdružení mladých mužů bylo založeno 6. června 1844 v Londýně. Za svůj cíl si vytýčilo žít podle křesťanských zásad, vzdělávat se, dále pracovat na zlepšení sociálních podmínek a smysluplné trávení volného času. V 50. letech 19. století se šířilo sdružení do dalších zemí a v r. 1855 založilo v Paříži devět států Světovou alianci YMCA. Ústředím programu YMCA je snaha o tělesný, duchovní a mravní rozvoj členů, který je podmíněn pevnou vůlí. K masovému rozšíření YMCA došlo koncem 19. století. Významnou roli sehráli členové sdružení za první světové války, kdy odcházeli na bojiště a pracovat do zajateckých táborů. Sídlo tohoto kosmopolitního sdružení se nachází v Ženevě, kde byla zřízena také tělovýchovná škola. Ve svých počátcích napomáhala šíření sportů a to zejména atletiky, basketbalu a volejbalu.

První sdružení YMCA v Praze založil již r. 1879 student Adlof. V r. 1909 sdružovala YMCA v Čechách 70 skupin. K rozvoji sdružení u nás došlo po první světové válce. S vracejícími se legionáři přišla do mladého Československa Vojenská YMCA, tj. někteří členové sdružení bojující na frontách, kteří zde působili jako instruktoři. Z iniciativy T. G. Masaryka vyslala r. 1920 Světová aliance YMCA do ČSR dalších dvaadesát amerických sekretářů. Jejich působení mělo velký vliv na rozšíření činnosti a materiálního zázemí české větve sdružení. Druhá světová válka přinesla již v r. 1939 zrušení sdružení. Ke krátkodobé obnově YMCA v Čechách došlo v letech 1945–1948. V letech 1968–1969 byly také snahy o obnovení, ovšem neúspěšné. YMCA obnovila svou činnost u nás až v roce 1990.

Fond obsahuje vesměs propagační materiály sdružení – plakáty, programy škol. V případě programů škol referují o kursech v Ženevě, Buenos Aires a ve středisku sdružení v Chile, ve Valparaiso. Materiály předané do archivu v r. 1999 pražským centem YMCA přinášejí v xerokopiích ukázky vážící se k historii. Přehled z historie sdružení od jejího založení až do současnosti nalezneme také v chronologicky uspořádané tabulce.

Fond má rozsah 2 kartony. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 4.

YOUNG WOMEN'S CHRISTIAN ASSOCIATION (YWCA)

1894–1939

Ženská obdoba YMCA. Ve fondu se nachází pozvánka a program všeklubovní schůze YMCA střediska v Žitné ulici v Praze a anonce na letní tábory doma a v zahraničí.

Fond obsahuje pozvánku, program všeklubovní schůze YWCA v Praze a nabídku letních táborů.

Fond má rozsah 1 karton. Je zpracován a opatřen prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 3.

ASIJSKÉ BOJOVÉ SPORTY

1935–1991

Bojové sporty pocházející většinou z Japonska a Číny vychází z tradičních systémů sebeobran a boje z blízka. Jejich kořeny jsou staré několik staletí a mnohdy byly užívány japonskými samuraji v poli.

Sbírka obsahuje hlavně propagační materiál, stanovy, odborné tisky a programy, které se týkají těchto sportů: jiu-jitsu, sumo, wushu, judo, kendo, kyudo.

Sbírka má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 137.

ATLETIKA

1884–2011

Lehká atletika je sportovní odvětví zahrnující běhy, skoky, vrh, hody, sportovní chůzi a víceboje. Jako sport se atletika vyvinula ze základních přirozených pohybů člověka. Cvičení, převzatá v moderní době ze starořecké atletiky se rozdělila na atletiku lehkou a těžkou (vzpírání, zápas, box). Od označení těžká a posléze i lehká atletika se u nás postupně upustilo.

Vznik atletických federací jednotlivých zemí je svázán především s nástupem novodobých olympijských her. Roku 1912, v době pořádání pátých olympijských her, vznikla Mezinárodní amatérská atletická federace (IAAF). Od tohoto data se považují světové atletické rekordy za právoplatné a atletická pravidla za oficiální. V době mezi světovými válkami, v období velkého rozmachu sportu jako společenského fenoménu, zaznamenala atletika další rozvoj, rozšířil se počet sportovců, se změnou techniky jednotlivých disciplín a přizpůsobením pravidel se zvýšila výkonnost. Prudký vzestup výkonnosti pak nastal po druhé světové válce.

V Čechách je vznik a rozvoj atletiky pevně spojen s činností Sokola, koncem 19. století vznikly první sportovní kluby. Roku 1897 vznikla nejstarší česká sportovní federace, Česká amatérská atletická unie (ČAAU).

Sbírka obsahuje materiály ČAAU, sportovních klubů, přehledy nejlepších výkonů, pozůstalosti osobností. Uspořádán je chronologicky v rámci jednotlivých oddílů. V materiálech ČAAU se objevují i dokumenty vztahující se k těžké atletice, která rovněž pod ČAAU spadala.

Sbírka má rozsah 99 kartonů. Zpracováno 80 kartonů (755 inv. č.), 19 kartonů přírůstků je nezpracováno. V roce 2003 jí zpracovali a inventář vyhotovili Miroslava Fůrová a Vojtěch Scheinost. NAD č. 138.

BADMINTON

první polovina 20. st.

Síťová sportovní hra tenisového typu. Vznikla v roce 1873 v britském Badmintonu na podkladě staré indiánské hry s opeřeným míčkem (poona). V roce 1934 byla založena ve Velké Británii Mezinárodní badmintonová federace. Obdobou tenisového Wimbledonu a Davis Cupu je All England Championships a Thomas Cup (jednou za tři roky). Ve sbírce se nalézají německá pravidla badmintonu a reklamní tisky.

Sbírka má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 139.

BASKETBAL

1928–1991

Basketbal vznikl roku 1891 v USA na vysoké škole ve Springfieldu, jeho tvůrcem byl James Naismith. Roku 1932 byla založena Mezinárodní amatérská basketbalová federace FIBA (Fédération Internationale de Basketball Amateur). Jedním ze zakládajících členů bylo i Československo. V Čechách se basketbal poprvé hrál 1897 ve Vysokém Mýtě, kde jej zavedl učitel tělocviku Jaroslav Karásek. Původní pravidla, přeložená J. Klenkou, byla

publikována r. 1898 v časopise Sokol. Roku 1921 vznikl Český volleybalový a basketbalový svaz, předsedou se stal prof. J. A. Smotlacha. V letech 1929–1930 se konala první svazová přebornická soutěž Prahy. Přebor ČSR se hrál od 1933. Po skončení druhé světové války u nás došlo k dalšímu rozvoji basketbalu, v roce 1946 byl založen Československý basketbalový svaz, jeho prvním předsedou se stal F. M. Marek. Na programu olympijských her je basketbal od 1936, mistrovství světa se hraje od roku 1950, mistrovství Evropy od roku 1935.

Sbírka obsahuje 52 balíků písemností Československého basketbalového svazu a 1 karton s různými materiály týkajícími se basketbalu.

Sbírka má rozsah 52 balíků a 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 140.

BASEBALL

2005–2008

Baseball je kolektivní pálkovací míčová hra při níž se útočící hráč (pálkař) snaží pálkou zasáhnout míč nadhozený bránícím nadhazovačem. Ve hře proti sobě stojí dvě družstva, která mají po devíti hráčích. Cílem hry je získat více bodů, než má soupeřící tým. Pokud pálkař oběhne všechny čtyři mety, aniž by byl vyautován, jeho družstvo získává bod. Hra pochází ze severní Ameriky. V Československu se pravidelná soutěž hrála od roku 1970. Česká baseballová extraliga se hraje od roku 1993.

Propagační materiály, programy, pamětní obálky.

Sbírka má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 237.

BĚCHOVICE (BĚH)

1905–2011

Běh tvoří základ atletiky i jiných sportů a pohybových her, je využíván v rámci fyzické přípravy ve všech sportech a je obecně přístupným prostředkem pohybové rekreace.

Silniční běh Běchovice-Praha je nejstarším v Evropě. Vznik silničního závodu o mistrovství Čech a běhu na 10 km na silnici mezi Běchovicemi a Žižkovem sahá do doby, kdy se v roce 1896 rozhodl Maxmilián Švagrovský založit v Praze sportovní klub, v němž by se pěstovala všechna sportovní odvětví, a který by byl jakýmsi ústředním klubem s odbočkami po celých Čechách. Klub byl nazván Český klub sportovní a sídlil v Karlíně. Jednou z atrakcí, se kterou hodlalo jeho členstvo vystoupit na veřejnost, byl mistrovský závod v běhu do vrchu na 3 km a velký silniční závod o titul mistra Čech na 10 km. První závod se uskutečnil 27. května 1897. V září 2007 se uskutečnil již 111. ročník tohoto běhu.

Většinu sbírky tvoří písemností, statistiky, propagační materiály a novinové výstřižky týkající se silničního běhu Běchovice-Praha od začátku 20. století

Sbírka má rozsah 21 kartonů a 5 knih. Je nezpracována. NAD č. 229.

BOBOVÝ A SÁŇKAŘSKÝ SPORT

1928–1957

Bobový sport představuje závodní jízdu na říditelných saních – dvousedadlových a čtyřsedadlových bobech po spádu bobové dráhy. Počátkem osmdesátých let 19. století jezdili mladí Angličané ve Švýcarsku na dvou saních spojených za sebou. Inspirován tímto nápadem vytvořil Američan Townsend ve Sv. Mořici první bob.

Mezinárodní federace saní a bobů (FIBT) byla založena roku 1923 v Paříži. Bobový sport je na programu zimních olympijských her od roku 1924. První závody se konaly r. 1898 na ujeté silnici s neklopenými zatáčkami. Díky zvyšující se rychlosti a atraktivnosti tohoto sportu byla roku 1903 otevřena první speciální bobová dráha na světě ve Sv. Mořici. Ze Švýcarska se bobový sport rozšířil do Rakouska a do Německa. U nás se začal provozovat

bobový sport v Tatranské Lomnici, kde v letech 1905–1908 sloužila k jízdě na bobech a saních cesta nad Grandhotelem Praha. V roce 1909 byla v Tatranské Lomnici vybudována bobová dráha dlouhá čtyři km s výtahem v délce skoro tři km. Byla to druhá nejdelší dráha na světě. Na dráze se pořádaly jak domácí a celostátní závody, tak i mezinárodní a také dvě ceny – Cena Izabelly (stříbrný kalich) a Tatranský pohár. V českém pohraničí byly v letech 1905–1922 postaveny dráhy v Mariánských Lázních, v Aši, v Dubí v Krušných horách a v Jablonci nad Nisou. Roku 1947 se bobisté z Mariánských Lázní zúčastnili mistrovství světa ve Sv. Mořici (na vlastní náklady) a o rok později, r. 1948 startoval československý dvousedadlový a čtyřsedadlový bob i na ZOH ve Sv. Mořici. První mistrovství ČSR se uskutečnilo v roce 1951 v Dubí u Teplíc.

Samostatná Mezinárodní sáňkařská federace (FILC) byla založena roku 1957 v Davosu. První Mezinárodní sáňkařský svaz (Internationaler Schlittensportverband) byl založen v Drážďanech roku 1913. V roce 1951 vznikla komise bobů a saní při lyžařské sekci ČOS, v roce 1955 samostatná sekce saní a bobů při SVTVS a od roku 1968 byl sáňkařský sport organizován svazem bobů a saní ÚV ČSTV.

Roku 1883 se konal první sáňkařský závod ve švýcarském Davosu. V Čechách se konaly první závody v roce 1895 a uspořádala je skupina Horského spolku pro Ještěd a Jizerské hory ze Smědavy do Bílého potoka u Lázní Libverda. V letech 1909–1911 byla na Ještědu vybudována umělá sáňkařská dráha. V roce 1914 bylo na Ještědu uspořádáno první mistrovství Evropy v jízdě na saních. Další mistrovství Evropy (osmé) se v Liberci konalo roku 1939. Mistrovství světa v jízdě na saních se pořádají od r. 1955. Od roku 1955 je organizován Evropský pohár juniorů, tj. mistrovství Evropy mládeže od 14 do 18 let. Od roku 1980 se mistrovství světa a Evropy konají každý druhý rok střídavě. Rozhodnutím MOV v Římě roku 1960 byla jízda na saních zařazena do programu zimních olympijských her v roce 1964 v Innsbrucku.

Ve sbírce se nalézají např. pravidla bobového a sáňkařského sportu, programy bobových a sáňkařských závodů u nás i v zahraničí. Mezi zajímavé materiály patří nákresy bobů a saní a také nákresy bobových a sáňkařských drah. Sbírkou přináší podrobnější popis olympijské závodní dráhy pro boby v Cortině d'Ampezzo z r. 1954, dále materiály k výstavě pořádané v Muzeu sportu Boby – saně – dráhy roku 1956.

Sbírkou má rozsah 1 karton (12 inv. č.). V roce 2000 jí zpracovaly a inventář vyhotovily Miroslava Fůrová a Radka Součková. NAD č. 141.

BOX

1912–1986

Box, úpolový sport, pěstní souboj dvou soupeřů snažících se zvítězit pomocí úderů na pravidly povolenou část hlavy a těla. Boj probíhá vstoje v ringu. Popis pěstních soubojů nalézáme už v antických pramenech, v Homérových eposech Illias a Odyssea. Pěstní zápas se ve starověkém Řecku nazýval pygmé, v Římě pugilismus. Bojovalo se tehdy do úplného rozhodnutí, tedy do vyřazení jednoho ze soupeřů. Zápasníci si ovjeli pěsti koženými řemínky s kovovými plíšky, pravidla nezakazovala boj na zemi, kopy nohou apod. V různých podobách se pak pěstní zápasy vyskytovaly v mnoha zemích a časových epochách. Sportovní podoby nabyly teprve v 18. století v Anglii, jako součást šermířské přípravy. První pravidla a výcvikovou metodiku sestavil šermířský mistr James Figg, roku 1743 je doplnil boxer Jack Broughton. Ten umístil utkání do ohraničeného ringu a prosazoval používání boxerských rukavic (byly však používány pouze pro výcvik žáků).

Moderní éra boxu se datuje od roku 1886, kdy byla vypracována nová pravidla markýzem z Queensberry. Nová pravidla nařizovala používání rukavic, stanovila délku kola i přestávky mezi jednotlivými koly zápasu. Roku 1908 byl box zařazen na program olympijských her.

V Čechách byl průkopníkem boxu Fridolín Hoyer, který vyučoval box ve své pražské tělocvičné škole od roku 1908. Roku 1911 vybojoval v Praze první veřejné utkání s německým boxerem Sandem. Hoyerova škola byla proslulá, posléze ji F. Hoyer vedl spolu se svým synem Jiřím. K rozšíření boxu u nás vydatně přispěl Čechoameričan Joe Jahelka, který založil boxerskou školu na Kladně a vychoval zde řadu vynikajících borců. Českou mediální hvězdou tehdejší doby pak byl první domácí mistr všech vah Frank Rose – Růžička. Roku 1921 byla založena Čs. unie boxerů profesionálů, roku 1926 pak Čs. unie boxerů amatérů. Po roce 1948 byl čs. box zařazen do sjednocené tělovýchovy a řízen svazem boxu ČSTV.

Sbírka má rozsah 3 kartony. Zpracovány 2 kartony (18 inv. č.), 1 karton přírůstků je nezpracován. V roce 2003 ji zpracoval a inventář vyhotovil Vojtěch Scheinost. NAD č. 142.

BRUSLENÍ

1863–2010

Krasobruslení se začalo rozvíjet v 18. století. První bruslařský klub Edinburgh Skating Club byl založen v Edinburghu ve Skotsku. Základy moderního krasobruslení položil v polovině 19. století Američan Jackson Haines, který přizpůsobil bruslařský pohyb rytmu hudby a vytvořil nový model bruslí s plošší křivkou, která umožnila delší skluz a brusle připevnil pevně k botám. První mezinárodní bruslařské závody se konaly roku 1882 ve Vídni a skládaly se ze tří částí – z povinných cviků, volné jízdy a rychlobruslení.

Roku 1892 byla založena Mezinárodní krasobruslařská unie (International Skating Union – ISU), která převzala za svá pravidla vídeňský závodní řád zvaný Regulativ. První mistrovství Evropy bylo roku 1891 v Hamburku a první mistrovství světa roku 1896 v Petrohradě; soutěžili pouze muži. Na mistrovství světa v Londýně roku 1902 povolila ISU start v kategorii mužů i ženě, M. Syersové-Cavové. Tím se ženám otevřela cesta na mistrovství Evropy i světa. První mistrovství světa v kategorii žen se konalo v Davosu roku 1906 a mistrovství Evropy roku 1930 ve Vídni. První mistrovství světa v kategorii sportovních dvojic se uskutečnilo v Petrohradě roku 1908 a první evropské mistrovství ve Vídni roku 1930. Roku 1949 přijal Kongres ISU jako závodní disciplínu tance. První světové mistrovství v tancích se uskutečnilo v Paříži roku 1952 a první evropské v Bolzanu roku 1954. K olympijským sportům patří krasobruslení neoficiálně od roku 1908, oficiálně od roku 1924; tanec byl zařazen na ZOH roku 1976.

První klub „Lední klub“ byl založen v Praze roku 1867, téhož roku byl založen i Troppauer Eislaufverein v Opavě. Další kluby vznikly v Jindřichově Hradci a v Plzni. První mezinárodní krasobruslařské závody v Praze se konaly roku 1889. Od roku 1895 se konají mistrovství Čech. Roku 1908 bylo v Opavě uspořádáno mistrovství světa mužů a žen.

Roku 1922 byl založen samostatný Bruslařský svaz ČSR a roku 1923 byl svaz přijat za člena ISU. Založení svazu přispělo k organizačnímu zajištění a rozšíření závodního krasobruslení i rychlobruslení, utvořila se střediska v Ostravě, v Hradci Králové, v Plzni. Roku 1934 se sloučily německé kluby organizované v dílčím svazu opavském s Bruslařským svazem ČSR v Bruslařskou unii ČSR. První umělé kluziště v Praze bylo otevřeno na Štvanici. Na tomto kluzišti se konala mistrovství Evropy roku 1934, 1937, 1948 a mistrovství světa roku 1939. Po roce 1948 bylo krasobruslení nově organizováno ve sjednocené tělovýchově.

Ve sbírce se dochovaly materiály Mezinárodní krasobruslařské unie, Bruslařského svazu ČSR, Bruslařské unie ČSR a dalších bruslařských klubů. Sbírka je členěna na pravidla a bruslařskou literaturu, programy z olympijských her, světových i Evropských mistrovství, Mistrovství ČSR a programy z nemistrovských závodů, noviny a časopisy

s krasobruslařskou tematikou, varia a osobní fondy. Mezi programy se nalézají anonce jak na krasobruslařské tak také na rychlobruslařské závody.

Bohatě dochovány jsou jednotlivé programy z mistrovských a také nemistrovských soutěží a olympijských her. Vedle písemností Bruslařského svazu ČSR a Bruslařské unie ČSR se dochovaly i písemnosti jednotlivých klubů. Z příruček o krasobruslení přináší sbírka jako nejstarší *Nauku o bruslení* od Augustina Krejčího z roku 1887 a také *Základy krasobruslení* od Jaroslava Hainze z roku 1933.

Sbírka má rozsah 6 kartonů. Zpracováno 5 kartonů (31 inv. č.), 1 karton přírůstků je nezpracován. V roce 2000 sbírku zpracovala a inventář vyhotovila Radka Součková. NAD č. 143.

CYKLISTIKA

1883–2011

První předobraz dnešního kola načrtl na přelomu 15. a 16. století Leonardo da Vinci. Za autora velocipedu je považován K. F. von Drais, který si dal roku 1818 patentovat dřevěný běhací stroj, jenž po něm dostal jméno – drezína. Následovaly další zlepšovací návrhy, až r. 1869 vystřídala dřevěnou kostru kovová a rok 1887 se stal rokem zrodu pneumatiky, jejímž vynálezcem je J. B. Dunlop. Na vysokých kolech, která byla z oceli s ložisky a měla plné gumové obruče, se jezdilo v letech 1870–1890. Kolébkou cyklistiky se stala Francie, z níž se sport šířil do dalších evropských zemí a do USA.

Roku 1892 došlo k založení první mezinárodní cyklistické asociace International Cycling Union (ICA). Roku 1893 se konal na vysokém kole závod Vídeň–Berlín, na kterém skončil náš závodník Dvořák osmý. V téže roce se uskutečnilo první mistrovství světa na dráze v Chicagu. Od r. 1896 byla cyklistika na pořadu olympijských her. Roku 1900 došlo k založení Mezinárodní cyklistické unie (UCI).

První vysoká kola u nás se objevila po světové výstavě v Paříži r. 1867. První povolení ke svobodné jízdě na kole u nás získal v Praze r. 1878 Josef Vondřich. Počátky organizované cyklistiky jsou spojeny se jmény bratrů Josefa a Františka Kohouta, kteří se stali propagátory vytrvalostních jízd. Kohoutova továrna začala roku 1879 vyrábět podle anglického vzoru první vysoká kola v Praze. Ale již r. 1875 byla založena v Chebu filiálka anglické továrny Premiér. V téže době byla založena také továrna Es-Ka.

Roku 1881 byl založen první klub velocipedistů ČKV Smíchov, který byl zároveň první v celém mocnářství. Roku 1883 se uskutečnilo první mistrovství Čech na 10 km, na Invalidovně. Zvítězil J. Huber z Mnichova před naším J. Kohoutem. Roku 1884 bylo povoleno založení České ústřední jednoty velocipedistů. V téže roce začal vycházet časopis *Cyklista*, který je naším nejstarším sportovním časopisem. Po vzniku republiky byla ústřední jednota změněna na československou. Roku 1920 se stala členkou Union Cycliste International.

Největší část sbírky tvoří písemnosti redakce časopisu *Cyklista*, části registratur různých cyklistických klubů, drobné tisky ad.

Sbírka má rozsah 36 kartonů. Zpracovává se. NAD č. 144.

ZÁVOD MÍRU (CYKLISTIKA)

1949–1991

Největší cyklistický amatérský závod na světě. Jeho počátky sahají do roku 1946, kdy se objevila myšlenka na uspořádání československo-polského sportovního klání. První závod odstartoval 1. května 1948 na trati Praha–Varšava a Varšava–Praha. V roce 1953 k závodu přistoupila také NDR, trať se rozšířila na Praha–Berlín–Varšava a celá akce byla nazvána Závod míru. Tradicí se stalo, že nejlepší závodník dostal v jednotlivých zemích cenu prezidenta republiky. V současnosti se závod potýká s vážnými ekonomickými problémy.

Sbírka obsahuje písemnosti z příprav závodu i jeho průběhu (programy, zápisy a protokoly z přípravných porad, startovní listiny, korespondence, výsledky apod.), rovněž letáky, pamětní knihy (z let 1973–1991) a další propagační materiál.

Sbírka má rozsah 48 kartonů a 20 knih. Je nezpracována. NAD č. 145.

FOTBAL

1891–2011

Tato míčová hra anglického původu se u nás začala rozšiřovat v devadesátých letech 19. století. Nejprve byla organizována v České amatérské atletické unii, avšak její rychlý rozvoj si brzy vynutil vznik samostatného ústředí. Stal se jím Český svaz fotbalový, založený v roce 1901. V roce 1905 byl ustanoven Svaz českých fooballových soudců, který měl značné zásluhy o rozvoj fotbalu. Po vytvoření Československa roku 1918 se ČSF ujal řízení fotbalu v celé republice, roku 1921 byl přejmenován na Československý svaz fotbalový. Prim hrála sportovně i funkcionářsky silná středočeská fotbalová župa. V březnu 1922 byla ustavena Československá asociace fotbalová. Vedle ČSF, který řídil soutěže i na Podkarpatské Rusi, do ní vstoupily menšinové organizace – německý Deutscher Fussball Verband, maďarský Magyar Labdarúgok Szövetsége, Polski Związek Piłki Nożnej a židovský Kuwucas Meschakej Kadúr Regel Jehudith. Ve dvacátých letech 20. století se v souvislosti s rozvojem profesionalismu vytvořila i Unie fotbalových profesionálů v ČSR. Fotbal se stal nejpopulárnějším sportem, což našlo svůj výraz i v tom, že předseda ČSAF dr. Pelikán se stal i předsedou Československého všesportovního výboru.

Po rozbití republiky, v nově vytvořeném Protektorátu Čechy a Morava začal znovu působit Český svaz. Po osvobození vytvořil nejprve jednotné ústředí se Slovenským fotbalovým zväzem, později byla obnovena Asociace. Po roce 1945 existovaly kromě ČSAF: Český fotbalový svaz a Slovenský zväz fotbalový. Únorový puč v roce 1948 znamenal konec dosavadního uspořádání československého fotbalu. Fotbal byl nadále řízen ústřední sekci kopané Sokola, později Státního výboru pro tělesnou výchovu sport a od roku 1957 Čs. svazu tělesné výchovy. Pokus obnovit svébytnou organizaci v roce 1968 ztroskotal po vpádu sovětských vojsk. Během následné normalizace bylo předchozí byrokratické řízení z jednoho centra ještě prohloubeno, existence Čs. fotbalového svazu byla čistě formální záležitostí.

Národní fotbalový svaz se jako samosprávná organizace obnovil po listopadu 1989, tehdy ještě v rámci Československého svazu. Brzy změnil jméno na dnešní Českomoravský fotbalový svaz (ČMFS) a po rozdělení Československa se ujal svrchovaného vedení fotbalu v České republice.

Největší část sbírky tvoří písemnosti Českého svazu fotbalového z třicátých a čtyřicátých let 20. století, hlavně župy Středočeské (karton 3 a 4) a Svazu fotbalových soudců, jejichž seznamy z doby Protektorátu se však zachovaly pouze torzovitě, nejkompletněji se dochovala pouze písmena B a H a menší částí A, C a Č (kartony 5–10), zajímavým pramenem mohou být soudcovské knihy protokolů a plány hřišť, převážně z třicátých let 20. století (karton 11). Velkou část tvoří programy, letáky a další tiskoviny fotbalových klubů z celé republiky, Slovenska a dokonce i legitimace klubu v Užhorodě a New Yorku (kartony 14–18). Nezanedbatelnou částí jsou písemnosti z jednotlivých mistrovství světa, nejvíce z roku 1934 z Itálie a 1962 z Chile.

Celá sbírka je seřazena chronologicky, vždy podle tehdejší zastřešující organizace. Samostatně jsou zařazeny písemnosti jednotlivých fotbalových klubů. Na konci jsou řazeny písemnosti mezinárodní provenience a sportovní tisk.

Sbírka má rozsah 22 kartonů (2015 inv. č.) + 10 kartonů přírůstků. V roce 2006 ji zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 150.

GOLF

1923–2010

Sportovní hra skotského původu. Vznikla ve 14. nebo 15. století. Smyslem je dopravit míček co možná nejmenším počtem úderů golfovou holí do příslušné jamky. Hraje se na travnatém hřišti o rozloze šedesáti hektarů a s osmi nebo osmnácti jamkami a s různými překážkami (keře, příkopy, voda). Odpaliště je označeno praporkem, z něj se hráč snaží dopravit míček na tzv. green (prostor kolem jamky).

První golfové hřiště v Československu vzniklo jako provizorium na motolském vojenském cvičišti v Praze v roce 1925. O rok později byl založen pražský Golf Club. První státní mistrovství se uskutečnilo v roce 1930 a v r. 1937 bylo v Klánovicích založeno první hřiště mezinárodní úrovně v ČSR.

Sbírku tvoří písemnosti s golfovou tematikou

Sbírka má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 151.

HÁZENÁ

1897–1990

Počátek moderní házené spadá na přelom 19. a 20. století. Roku 1926 zřídila Mezinárodní amatérská atletická federace (IAAF) komisi pro házenkářské hry a přijala pravidla házené o jedenácti hráčích. Mezinárodní amatérská handbalová federace (IAHF) vznikla roku 1926 v Amsterdamu, roku 1934 pak byla přijata mezinárodně platná pravidla házené o sedmi hráčích. Po druhé světové válce byl v Kodani ustaven nový řídicí orgán, Mezinárodní federace házené (IHF).

V českých zemích se na přelomu 19. a 20. století hrála házená – cílová, po první světové válce se rozšířila do dalších zemí v Evropě i do USA. Po roce 1945 však byla z těchto zemí vytlačena házenou. Pod názvem národní házená je nyní pěstována jen v Čechách a na Moravě. Pravidla házené i hru samotnou k nám přinesli učitelé a studenti pražské Karlovy univerzity. Přes odpor některých funkcionářů národní házené se hra rychle šířila, přechodem hráčů a družstev národní házené brzy dosáhla vysoké úrovně. Spory mezi zastánci národní házené a házené byly postupně vyřešeny a oba sporty se po roce 1948 staly součástí sjednocené tělovýchovy.

Po listopadu 1989 došlo k vytvoření Československé konfederace sportovních a tělovýchovných svazů (ČSKSTS) a Československý svaz házené se stal jejím členem. V roce 1990 bylo v Československu organizované mistrovství světa mužů. Svaz se také podílel na vzniku EHF. Jedna z přípravných schůzek se konala v Praze.

Po rozdělení Československa a vzniku České republiky k 1. lednu 1993 se ujal Český svaz házené – nadále sdružený v Českém svazu tělesné výchovy (ČSTV) – řízení mezinárodního styku a samostatné české reprezentace. Po dohodě se SZH, s IHF a s EHF převzal ČSH na mezinárodním poli nástupnictví za bývalou ČSFR v mužích, Slovensko v ženách. Mistrovství světa mužů ve Švédsku a MS žen v Norsku v r. 1993 však byla ještě obslána společnými československými družstvy pod hlavičkou UCS (Unified Team of Czech and Slovak Republic).

Sbírka má rozsah 3 kartony (16 inv. č.). V roce 2003 ji zpracoval a inventář vyhotovil Vojtěch Scheinost. NAD č. 152.

HOROLEZECTVÍ

(1894) 1914–2007

Na konci 19. století jezdili čeští horolezci převážně do slovinských Alp a v roce 1897 se v Praze ustavil Český odbor Slovinského Planinského družstva (zanikl 1918). Po první světové válce vznikl Klub československých alpinistů, který se soustřeďoval na terény v Českém ráji a na Alpy. Na Slovensku vznikl v roce 1921 Tatranský

horolezecký a alpinistický kroužek IAMES. Horolezectví bylo také důležitým odvětvím Klubu československých turistů, s jehož počátky se setkáváme na schůzi valného shromáždění Podtatranské župy KČST 18. května 1924. Zde byla schválena první pravidla samostatné horolezecké skupiny s názvem JAMES (IAMES = Idealismus, Alpinismus, Mortalita, Eugenika a Solidarita) KČST. Tato skupina se organizovala při odboru KČST ve Spišské Nové Vsi, a již v roce 1925 se rozhodla pro úplné osamostatnění, ke kterému došlo 12. května 1929. Kroužek pak přijal samostatné stanovy a název Spolek tatranských horolezců IAMES. Větší rozvoj horolezectví začal až po druhé světové válce. V roce 1946 vznikl Svaz československých horolezců. V roce 1950 bylo nominováno první reprezentační družstvo horolezců a 1954 uskutečnilo zájezd do Transylvánských Alp. V období padesátých a šedesátých let se rozvíjí skalní horolezectví a od druhé poloviny šedesátých let se začaly zlepšovat podmínky pro návštěvy zahraničních velehor. Velký boom horolezectví nastal po roce 1989.

Ve sbírce se nachází tisky, novinové články a další písemnosti. Část písemností se týká působení Josefa Pilnáčka v Klubu alpistů a Čsl. klubu horolezců. Součástí sbírky je také sbírka Marie Hrobařové (* 1936) o horolezectví. Která obsahuje ročenky různých klubů, kopie článků a velmi cenné seznamy horolezců, materiály výboru Horolezeckého svazu (1979–1986), materiály komise mládeže a komise masového rozvoje horolezectví (1978–1989), informace pro horolezecké výpravy do Julských Alp (1964) a další písemnosti.

Sbírka má rozsah 7 kartonů (299 inv. č.). V roce 2008 jí zpracovala a inventář vyhotovila Alena Bartůňková. NAD č. 54 a 153.

JACHTING A KANOISTIKA

1930–1991

Kanoistika: Kanoe se k nám dostala z Anglie. První kanoi zakoupil r. 1875 veslař roudnického Českého atletického klubu Ferdinand Zinke a to od Angličanů, kteří sjížděli naše řeky. Další kanoe, zakoupené přímo z Anglie brněnským veslařským klubem, se objevily o rok později. Roku 1878 si přivezl do Čech kanoi anglický štolba hraběte Kinského. O rozšíření kanoistiky u nás se zasloužil Josef Rössler-Ořovský, který založil r. 1893 Český Yacht klub, v rámci kterého ustavil kroužek vodních turistů. Vodní turistiku rozšířil také ve skautském hnutí, když r. 1912 založil první oddíl vodních skautů. Dal podnět k vytvoření kanoistického ústředí. Český svaz kanoistů byl ustaven na schůzi 29. listopadu 1913. V r. 1926 došlo k jeho přejmenování na Svaz kanoistů RČS. Čeští kanoisté reprezentovaní svým ústředím se stali r. 1925 členy mezinárodní kanoistické federace IRK, od r. 1946 ICF. Původně byla u nás kanoistika pěstována jako rekreační sport, teprve po první světové válce se začala rozvíjet kanoistika závodní. První mistrovství republiky proběhlo u nás v r. 1925. Slalomářské závody se u nás jezdí od r. 1934. V letech 1933–1954 patřila rychlostní kanoistika k mezinárodně nejúspěšnějším odvětvím našeho sportu. Díky iniciativě Československa došlo r. 1936 k zařazení kanoistiky na program olympijských her.

Ve sbírce se nacházejí materiály minimálně od tří původců. Prvním je nejstarší kanoistický klub u nás, Český Yacht klub. Jedná se o anonci klubu a klubovou obálku se znakem klubu. Druhým původcem je svaz kanoistiky. Písemnosti jsou z let 1931–1991, s převahou z let sedmdesátých a osmdesátých. Z těch starších je zde diplom z r. 1930 ze závodů na trati Český Krumlov–České Budějovice, několik čísel časopisu Kanoe a kajak (1935–1947) a novinový článek o české kanoistické škole (1937). Značnou část fondu představují startovní listiny závodů. Třetí skupinu tvoří zprávy ze schůzí kanoistického odboru S.K. Smíchov z let 1928–1941.

Sbírka má rozsah 2 kartony. Je zpracována a opatřena prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 154.

JEZDECTVÍ

1891–2007

Člení se na jezdecký sport (drezúrní, skokové a terénní soutěže) a dostihy. Jezdectví bylo původně zaměřeno k lovu, válečným účelům a dopravě, později k zájmovému a sportovnímu ježdění. Jezdectví bylo součástí antických olympijských her, poprvé během 33. olympiády (645 př. n. l.). Jezdecké hry v antickém Římě byly zaměřeny na rychlost a akrobatické výkony. Ve středověku znamenalo jezdeckví součást výchovy a života rytířů, kuň byl používán při rytířských hrách a turnajích. Od 16. století se začalo používat lehčích a rychlejších koní, od účelového ježdění se přecházelo k jezdeckému umění, pěstovanému na jezdeckých školách a akademiích (např. jezdecká škola v Neapoli, akademie v Paříži). Za zakladatele moderního jezdeckého umění jsou považováni Francouz Robichon de la Geuériniere (18. stol) a Ital Frederico Caprilli (konec 19. stol.). Za moderní jezdecké soutěže lze pokládat concours hippique z pol. 19. stol. ve Francii. Součástí novodobých olympijských her se jezdeckví stalo roku 1912 na olympiádě ve Stockholmu.

Organizované sportovní ježdění se v českých zemích datuje od ustavení Jízdního odboru Sokola Pražského r. 1891. Později byly založeny jezdecké odbory Sokola v Plzni, Mladé Boleslavi, Písku, Českých Budějovicích, Kladně aj. Sokolští jezdci se zúčastňovali všesokolských sletů. Roku 1921 převzala řízení jezdeckého sportu u nás Československá jezdecká společnost, roku 1929 byl založen Čs. jezdecký svaz, který se stal r. 1930 členem Mezinárodní jezdecké federace (FEI, zal. 1921).

Ve sbírce se nachází programy dostihů, tisky různých jezdeckých spolků a novinové články týkající se jezdeckví. Sbírká má rozsah 3 kartony (99 inv. č.). V roce 2011 jí zpracovala a inventář vyhotovila Hana Vrhotická. NAD č. 155.

KRIKET

1905–1906

Pálkovací hra anglického původu, ve které se jedenáctičlenné družstvo snaží získat větší počet přeběhů mezi dvěma malými brankami než soupeř. Základ ostatních moderních pálkovacích sportovních her. V roce 1727 byla stanovena pevná pravidla, 1728 konány první zápasy a zakládány kriketové kluby. Poprvé a naposledy se stal kriket olympijským sportem v roce 1900.

Ve sbírce nalezneme seznam britských kriketových klubů a obrázek holandských kriketových šampiónů z r. 1905. Sbírká má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 156.

KULTURISTIKA

1968–1969

Základy kulturistiky byly vypracovány na konci 19. století ve Velké Británii. U nás se ujala až v šedesátých letech 20. století. V roce 1969 vznikl samostatný Svaz kulturistiky.

Ve sbírce se nachází pouze několik čísel časopisu Lekcie Kulturizmu z šedesátých let 20. století.

Sbírká má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 157.

KUŽELKY

1894–1982

První písemný doklad o hře v kuželky pochází z roku 1157, kdy jej zaznamenává tzv. Rothenburská kronika. Hra se ve středověku těšila oblibě šlechty i poddaného lidu. Jan Amos Komenský ji ve svých spisech doporučuje jako vhodnou pro pohyb těla a pookřání ducha, toto doporučení doplňuje i vyobrazením hry. V 19. století se v Německu začal z hry v kuželky vyvíjet sport. První sportovní organizace na evropském kontinentu vznikla již v roce 1885 v Drážďanech, v roce 1926 byla ve Stockholmu založena mezinárodní kuželkářská organizace International Bowling Association (IBA). Československo v ní zastupoval od roku 1931 německý svaz. Stále však sílily snahy utvořit svoji vlastní organizaci. K tomu došlo 11. ledna 1937, kdy vznikla Asociace československého sportu

kuželkářského. První mistrovství proběhlo v roce 1937. Druhá světová válka však znamenala konec činnosti ASČK a utvořen byl SČK (Svaz českých kuželkářů) a SAZK na Slovensku jako protiváha německého kuželkářského svazu. Po jejím skončení byla v říjnu 1946 ustavena nová vrcholná organizace ČAKS (Československá asociace kuželkářského sportu). Po vzniku samostatné České republiky byl 18. dubna 1993 ustaven Českomoravský kuželkářský svaz (ČMKS)

Ve sbírce jsou nejvíce zastoupeny tisky a protokoly z mistrovstva světa v kolkoch na asfaltových drahách z let 1953–1959.

Sbírka má rozsah 1 karton. Je zpracována a opatřena prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 158.

LAKROS

1987

Nejstarší týmová míčová hra vzniklá v Severní Americe, kde ji hráli již před několika sty lety indiáni z oblasti Velkých jezer. Říkali jí bagattaway, což v překladu znamená malý bratr války. Název lacrosse začali používat francouzští misionáři, kterým lakrosová hůl připomínala tvarem biskupskou berlu. Cílem hry je dopravit míček do soupeřovy branky hájené brankařem. Míček hráči nosí, nahrávají a chytají za pomoci kapsy na konci lakrosové hole. Z původního indiánského lakrosu vyvinulo několik variant této hry: Mužský lakros a jeho kanadská varianta boxlakros, ženský lakros, dále vyložené česká varianta český lakros a nejmladší, bezkontaktní verze hry, interkros. Jednotlivé varianty hry se liší velikostí hrací plochy, počtem hráčů, velikostí branek a hlavně povolenými způsoby bránění soupeře.

V České republice se hrají všechny zmíněné varianty lakrosu. Nejdéle se u nás hraje český lakros (od konce šedesátých let 20. století), mužský lakros, ženský lakros i interkros se tu začaly hrát ve druhé polovině osmdesátých let 20. století.

Jedná se pouze o jednotlivinu propagační leták pro Lakros.

Sbírka má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 159.

LEDNÍ HOKEJ

1906–2011

Lední hokej má předobraz ve hře zvané kolef, která se hrála i v Čechách již v 15. století. Dnešní lední hokej je svým původem kanadská hra. Svého rozšíření se dočkal v druhé polovině 19. století.

Na podzim roku 1908 byl založen Český svaz hockeyový, tj. české ústředí ledního hokeje. Český svaz patřil k ustavujícím členům mezinárodní hokejové federace (IIHF), která byla založena ve stejném roce. Rok po ustavení domácího hokejového ústředí se zúčastnila česká posádka mezinárodního utkání v Chamonix. Skončila poslední, ovšem naši hráči načerpali na utkání cenné zkušenosti a zdokonalili se také v pravidlech. Obojí přispělo k jejich vítězství na mistrovství konaném o dva roky později, tj. v r. 1911. Po první světové válce se změnilo dosavadní ústředí v Československý svaz hokejový. A v r. 1931 vzniklo hokejové ústředí Československá liga kanadského hokeje, která sdružovala vedle českých a slovenských klubů také kluby německé a maďarské. Velkým povzbuzením pro rozvoj ledního hokeje se stala stavba zimního stadionu v Praze. Stadion byl otevřen r. 1932 a o rok později se stal místem konání mistrovství světa. Obliba hokeje stoupla v Čechách natolik, že v r. 1938, kdy se konalo v Praze mistrovství Evropy, měly Čechy v celé Evropě nejvíce hokejových klubů (361). Po skončení druhé světové války došlo k opětovnému sdružení českých a slovenských klubů pod jedno ústředí. Roku 1947 získali naši sportovci poprvé titul mistra světa v ledním hokeji a to na domácím ledě v Praze. V r. 1948 byl Svaz začleněn do

Sokola jako ústřední sekce ledního hokeje. V r. 1956 začala fungovat sekce při ČSTV. Za olympijský sport byl hokej přijat na olympijských hrách v Antverpách v roce 1920.

Sbírka obsahuje písemnosti hokejových ústředí Čsl. svazu kanadského hokeje a Čsl. ligy kanadského hokeje. Župní a klubové písemnosti – Pražská a Středočeská župa a H. K. Dušníky. Hokejová pravidla a řády a dokumentaci. Nejcennější je soubor písemností z let 1929–1932, vztahujících se k dohodě mezi Čsl. svazem ledního hokeje a Deutscher Hockey Verband. V dokumentaci se nachází strojopis práce o počátcích kanadského hokeje v Čechách, která je postavena převážně na dobovém tisku, plakát pro MS, který získal III. cenu za grafiku na olympijských hrách 1948 v Londýně, obálka s razítkem prvního dne z mistrovství světa v Praze z 26. dubna 1978, kniha novinových výstřižků dokumentující skóre na světových šampionátech v letech 1911–1973 aj.

Část přírůstků tvoří hokejová pozůstalost Ondřeje Mitáše.

Sbírka má rozsah 12 kartonů. Je opatřena prozatímním inventárním seznamem. Zpracováno 5 kartonů, 7 kartony přírůstků jsou nezpracovány. NAD č. 160.

LETECTVÍ

1908–1947

První věrohodné pokusy v létání pocházejí z 18. století. Bratři Joseph a Etienne Montgolfierové vypustili 5. června 1783 v Annonay balón naplněný teplým vzduchem. Od volných a upoutaných balónů pokročil vývoj k říditelnému balónu – vzducholodi. První říditelná vzducholod' vzlétla v Paříži 24. září 1852. U Friedrichshafenu na Bodamském jezeře vzlétla 4. července 1900 první ztužená vzducholod' slavného konstruktéra hraběte Ferdinanda von Zeppelin. Roku 1919 následoval první přelet Atlantického oceánu.

S letadlem těžším vzduchu poprvé vzlétl Orville Wright v Severní Karolíně a v dalších pokusech pokračoval se svým bratrem Wilburnem. Letectví se rychle dostávalo do povědomí veřejnosti, stávalo se sportem i když nebezpečným. První žena, Francouzka R. de Larocheová, vzlétla 22. září 1909.

Velký rozmach letectva a leteckého průmyslu nastal v době první světové války a pokračoval i po ní. Ve dvacátých letech 20. století se letadel a vzducholodí používalo k výzkumu neprobádaných oblastí. Další rozmach letectví následoval během druhé světové války a po ní. Proudová letadla tehdy překonala rychlost zvuku (1947).

V našich zemích spadá první zmínka o létání do druhé poloviny 18. století. Na vývoj letectví měly značný vliv úspěchy aviatiků v zahraničí nebo jejich vystoupení u nás. Na rozvoji letectví se zde podíleli různí průkopníci, nejznámějšími byli František Hůlka, Ferdinand Wandas a Antonín Lipan. Roku 1892 byla založena Česká aviatická společnost. Počátkem 20. století dosáhli největších úspěchů ing. Jan Kašpar, Jan Čermák a Eugen Čihák. Český aviatický klub vznikl roku 1914, po vzniku Československa z něj vzešel Aeroklub RČS. V té době vznikaly i časopisy např. Aviatika, Mladý letec.

První velký letecký závod, Okružní let republikou, byl uspořádán roku 1921 a měřil 860 km. Československé aerolinie uskutečnily první let z Prahy do Bratislavy roku 1923. Letadly i piloty se naše země řadila k tehdejším leteckým velmocem. Ve třicátých letech dosahovali skvělých výsledků piloti Novák, Široký, Hubáček, Výborný, Motyčka, Hlad'o, Šnobl a Peřina, kteří svým uměním udivovali celý svět.

Po druhé světové válce byly zrušeny dosavadní letecké společnosti a spolky, vznikl Československý svaz lidového letectví (1948). Letectví tak bylo centralizováno a zařazeno do unifikovaného socialistického systému. V sedmdesátých letech zasáhla naše sportovní létání velká „revoluce“, kterou způsobila světová vlna technických novinek. Letectví bylo sdruženo pod hlavičkou Aeroklubu Svazarmu. Po roce 1990 vznikla Letecká amatérská asociace.

Největší část písemností ve sbírce jsou rukopisy o letectví, z nichž je dobré upozornit na písemnosti týkající se činnosti Františka Šimůnka, jednoho ze zakladatelů našeho letectví. Další důležitou součástí je materiál týkající se Aeroklubu vysokoškolského sportu a tisky, jako například časopis o Československé letecké společnosti, která začala s dopravní službou veřejnosti.

Sbírka má rozsah 1 karton. Je zpracována a opatřena prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 161.

LUKOSTŘELBA

první polovina 20. st.

Sportovní střelba z luku šípem do terče odvozená z vojenského a loveckého používání luku. Nejstarší lukostřelecké sportovní soutěže vznikly v 17. století. Novodobá sportovní lukostřelba je terčová do desetikruhových terčů. V roce 1931 byla založena Mezinárodní federace lukostřelecká (FITA) a bylo uspořádáno první mistrovství světa. Mezi olympijskými sporty se nachází od roku 1900.

V roce 1931 vznikly v Československu první lukostřelecké kluby a v r. 1933 byl založen Československý svaz lukostřelecký.

Ve sbírce se nachází odborné tisky a propagační materiál. Sbírka obsahuje písemnosti Československého svazu lukostřeleckého, registraturu I. ČLK Praha, Lonsk Praha a osobní pozůstalost J. Horna.

Části sbírky tvořící větší klubové registratury budou při zpracovávání vyřazeny a zpracovány samostatně.

Sbírka má rozsah 13 kartonů a 2 knihy s novinovými výstřižky. Je nezpracována. NAD č. 162.

LYŽOVÁNÍ

1892–2010

Sportovní lyžování vzniklo v 19. století v Norsku. Do programu zimních olympijských her bylo zařazeno roku 1924. Téhož roku byla ustavena Mezinárodní federace lyžování (FIS), vypisující od roku 1925 závody, které se od roku 1939 staly mistrovstvím světa. U nás byl uspořádán již roku 1897 závod o mistrovství Království českého a dále každoroční mistrovství Čech, které se od roku 1920 stalo mistrovstvím republiky.

Počátky lyžování v Čechách spadají do druhé poloviny 19. století v souvislosti s rozvojem turistiky. Od sedmdesátých let 19. století existoval ve střední Evropě čilý lyžařský ruch a čeští lyžaři patřili k průkopníkům tohoto sportu. Přední místo mezi nimi zaujímal Josef Rössler-Ořovský, který v listopadu 1886 napsal různým firmám v Kristiánii a Stockholmu o nabídky sportovních výzbrojí, především moderních bruslí. Vedle nabídky bruslí mu firma Heyde a Gustavson, na adresu Bruslařského klubu, poslala také nabídku lyží. A Josef Rössler-Ořovský objednal ihned kromě bruslí také dva páry lyží.

Postupně byly zakládány lyžařské spolky a kluby. Organizované lyžování se začalo formovat po roce 1887, kdy byl v Praze při Bruslařském klubu založen Kroužek lyžařů, který jeho iniciátor, Josef Rössler-Ořovský, nazval Ski klub. V roce 1894 dostal spolek oficiální označení Český Ski klub (ČSK) Praha a také byly uskutečněny první zájezdy pražských lyžařů do Krkonoš a na Šumavu, na Špičák. Vedle starších lyžařských klubů, existujících v té době v Norsku, ve Finsku a ve Švédsku, byl ČSK Praha prvním klubem založeným ve střední Evropě.

První lyžařské závody u nás se uskutečnily v roce 1893 na Kozinci u Jilemnice a na Moravě v Lukově u Holešova. V roce 1898 založily ČSK Praha a ČKSS Jilemnice jakési volné sdružení, tzv. Českou jednotu skijáckou. U německých lyžařských klubů v Čechách docházelo velmi brzy k pevnějšímu sdružení, např. v roce 1903 byla založena Lyžařská jednota. Dne 21. listopadu 1903 v Jablonci nad Jizerou byla díky ČSK Praha, Českému krkonošskému spolku Ski (zal. 1895) v Jilemnici a Českému Ski klubu (zal. 1903) ve Vysokém nad Jizerou

založena první národní lyžařská organizace na světě, Svaz lyžařů v Království českém. V roce 1913 je ve Svazu lyžařů Království českého registrováno již 61 klubů a spolků se 7483 členy.

Necelých šest týdnů po vyhlášení samostatnosti, 8. prosince 1918, se v Obecním době v Praze sešla první valná hromada Svazu lyžařů, svaz byl přejmenován na Svaz lyžařů republiky Československé (SL RČS). Organizační základna SL RČS se v letech 1918–1948 neobyčejně rozrostla, vedle předválečných klubů vznikly stovky dalších, které rozvíjely lyžování po celé republice.

V roce 1924, na prvních zimních olympijských hrách v Chamonix, byla ustavena Mezinárodní lyžařská federace (FIS). Realizoval se návrh J. Rösslera-Ořovského, přednesený a projednaný na kongresu MLK 1923 v Praze. Rozvoj lyžařského sportu po roce 1924 byl velmi dynamický.

V roce 1945 obnovil ústřední výbor Svazu lyžařů RČS svou za války silně redukovanou činnost. Jeho samostatná existence však skončila v roce 1948 po sjednocení tělovýchovy pod celonárodní organizaci Sokol. V roce 1949 byl zřízen Státní úřad pro tělovýchovu a sport v Praze. Dne 28. června 1949 bylo ustaveno Ústředí lyžařů ČOS (ÚL ČOS). V roce 1954 byla ustanovena Lyžařská sekce a lyžařské sekce krajských a okresních výborů SVTVS. V roce 1957 se vznikem Československého svazu tělesné výchovy (ČSTV) nastala další reorganizace. V červnu téhož roku byla zvolena sedmnáctičlenná Ústřední sekce lyžování ČSTV. Lyžování se začalo masově prosazovat. Systém soutěží se po roce 1948 neustále rozšiřoval. Od roku 1964 bylo lyžování znovu reorganizováno. V roce 1969 byl ustanoven Československý svaz lyžařů.

Svaz lyžařů ČR (SLČR) je dnes vrcholnou organizací lyžařského sportu v České republice, která hájí zájmy lyžování směrem k organizacím v ČR i k Mezinárodní lyžařské federaci (FIS). Je členem ČSTV, Českého olympijského výboru a FIS. Svaz lyžařů ČR má osm odborných úseků. Jsou to úsek běhu na lyžích, skoku na lyžích, severské kombinace, alpských disciplín, akrobatického lyžování, snowboardingu, travního lyžování a základního lyžování.

Ve sbírce se nalézají písemnosti a tisky vzniklé z činnosti lyžařských sportovních organizací.

Sbírka má rozsah 8 kartonů. 7 kartonů + desky v roce 2007 zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 163. 1 karton přírůstků je nezpracován.

MOTORISTICKÝ SPORT

1904–1992

Roku 1894 vypsala francouzská časopis Petit Journal první závod automobilů na trati Paříž–Rouen, dlouhé 126 km. Na start se dostavilo dvacet jedna vozů, z nichž do cíle dojelo patnáct. Roku 1896 se v závodě Paříž–Marseille–Paříž uplatnil poprvé tricykl s jedním kolem řídicím a dvěma hnacími. Od té doby se pořádaly motoristické podniky buď pro automobily, nebo pro motocykly, popř. pro obojí zároveň. První samostatné závody motocyklů uspořádali roku 1899 v rakouském Exelbergu jako silniční závody do vrchu. První závod na okruhu se konal v Belgii roku 1902, pro automobily na šest kol a pro motocykly na dvaatřicet kol po 84, 5 km. Postupným vývojem se motoristické sportovní podniky rozdělily na dvě velké skupiny – závody a soutěže. Účelem soutěží bylo podat důkaz o užitečnosti automobilů v praxi. První soutěže vznikaly na začátku 20. století. Roku 1895 založili Albert de Dion a Bul Meyan první autoklub na světě – Auto Club de France. Roku 1896 vznikl klub v Belgii a postupně i v dalších zemích. Zpočátku se kluby zabývaly sportovní činností, teprve s masovým rozvojem motorismu po druhé světové válce se jejich činnost rozšířila i o služby a mototuristiku. Roku 1904 byla pro oblast automobilových činností založena Mezinárodní automobilová federace (FIA); pro oblast motocyklových soutěží Mezinárodní

motocyklová federace (FIM), která byla založena roku 1904 v jihočeském Pacově. Pro oblast mototuristiky byla později založena Mezinárodní turistická organizace – Alliance Internationale de Tourisme.

V roce 1897 sestrojili v Kopřivnické vozovce první automobil na území Rakousko-Uherska, značky Präsident, s motorem Benz. Roku 1918 byla vozovka přejmenována na závod Tatra. Roku 1895 založil V. Laurin a V. Klement v Mladé Boleslavi podnik na výrobu jízdních kol; v roce 1899 vyrobili první motocykl značky L & K a roku 1905 první automobil. Roku 1925 se firma L & K sloučila s koncernem Škoda.

Roku 1894 byl založen Klub českých automobilistů a Klub českých motocyklistů, které za několik let splynuly. V roce 1918 byl klub přejmenován na Československý klub automobilistů a roku 1924 přeměněn na celostátní Autoklub Republiky Československé (AkRČ). S Autoklubem Republiky Československé byly sdruženy některé automobilové a motocyklové kluby v takzvaném Kartel Autoklubu Republiky Československé a klubů sdružených; patřil mezi ně např. Československý Automobilový klub pro Moravu a Slezsko v Brně aj.

V socialistickém Československu byl motorismus organizován jako zájmová branně technická činnost Svazarmu. Uspořádání sbírky rámcově odpovídá struktuře organizace motoristického sportu u nás a čelní místo patří Autoklubu Republiky Československé. Písemnosti automobilové a motocyklistické byly sloučeny, jedná se o programy závodů. Dokumenty o mototuristice jsou řazeny zvlášť. Sbíрка obsahuje písemnosti dokumentační povahy (programy závodů) a písemnosti vzniklé z úřední činnosti českých i světových autoklubů (řády a stanovy, výroční zprávy, příručky). V příležitostných tiscích Autoklubu Republiky Československé se nalézají např. informační brožura o klubu a jeho klubovém domu a další brožura o kulturní a sportovní činnosti klubu. Přináší vzpomínky zaměstnance firmy Laurin a Klement, Mladá Boleslav a také několik reportáží ze závodů v ploché dráze, které se konaly v Mariánských Lázních v roce 1947.

Sbíрка obsahuje sportovní řády, programy a propozice automobilových a motocyklistických závodů, písemnosti vzniklé z úřední činnosti českých i světových autoklubů ad. Významnou součástí sbírky jsou také cestovní deníky Emanuela Kotulského z jeho cesty kolem světa na motocyklu z první poloviny 30. let 20. století.

Sbíрка má rozsah 3 kartony (20 inv. č.). V roce 2000 ji zpracovala a inventář vyhotovila Radka Součková. NAD č. 164.

MUZEA SPORTU

1980–2010

Sbíрка shromažďuje písemnosti týkající se činnosti světových muzeí sportu. Jedná se hlavně o propagační tisky, pozvánky, či letáky vydávané jednotlivými sportovními muzei aj.

Sbíрка má rozsah 6 kartonů. Je nezpracována. NAD č. 166.

OLYMPIJSKÉ HRÝ

1900–2011

Novověké, vrcholné mezinárodní soutěže pro amatérské sportovce všech národů, navazující na starověké olympijské hry a pořádané od roku 1896 každým čtvrtým rokem (kromě let 1916, 1940, 1944) střídavě v různých světových městech. Návrh barona Pierra de Coubertin na obnovu olympijských her byl přijat v roce 1894 v Paříži, kde byl zároveň ustaven Mezinárodní olympijský výbor a rozhodnuto, aby se první olympijské hry konaly v roce 1896 v Athénách. Zimní olympijské hry se konají od roku 1924. Ženy se účastní olympijských her od roku 1900, zimních olympijských her od roku 1924. Program olympijských her tvoří atletika, sportovní gymnastika, bojové hry (šerm, box, zápas, judo, lukostřelba, střelba), vodní sporty (plavání, veslování, kanoistika, jachting, vodní pólo a skoky do vody), jízda na koni, moderní pětiboj, dráhová i silniční cyklistika, vzpírání, sportovní hry (badminton, házená, fotbal, basketbal, volejbal, pozemní hokej, stolní tenis, tenis). Program zimních olympijských her tvoří

lyžování, bruslení, lední hokej a jízda na bobech, na saních a biatlon. Rozsah programu pro jednotlivé olympijské hry schvaluje Mezinárodní olympijský výbor.

Sbírka obsahuje převážně programy, tisky a ostatní písemnosti vzešlé z přípravy a pořádání olympijských her od roku 1900 do současnosti.

Sbírka má rozsah 127 kartonů. 100 kartonů zpracováno, 27 kartonů nezpracováno. Zpracována část je opatřena prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 167.

OLYMPIÁDY DĚTÍ A MLÁDEŽE

2003–2011

Soutěže pořádané pro děti a mládež v různých sportovních olympijských i jiných disciplínách.

Sbírka obsahuje propagační materiály, diplomy ad.

Sbírka má rozsah 2 kartony. Je nezpracována. NAD č. 201.

PLAVÁNÍ

1919–1951

Plavání se pěstovalo zpočátku ve veslařských a jachtařských klubech. Jako samostatný odbor měl plavectví na dlouhou dobu pouze A. C. Praha 1890. Teprve po roce 1910 došlo u dalších klubů k zakládání plaveckých odborů. V letech 1818 a 1819 pak vznikly samostatné plavecké kluby Č. P. K. a A. P. K. První závody v plavání uspořádal A. C. Sparta 25. srpna 1895 na Vltavě mezi Střeleckým a Slovanským ostrovem. V r. 1919 začal svou činnost Československý amatérský plavecký svaz. Spojoval devět klubů. Roku 1922 se k němu připojily plavecké kluby maďarské a židovské. Německé kluby sjednocené ve Verband der deutschen Schwimmvereine in Böhmen se připojily ke svazu v r. 1925. Čs. APS se ovšem nikdy nestal plaveckým ústředím. K vytvoření ústředí došlo až v r. 1948 po sjednocení tělovýchovy. Tímto ústředím se stala sekce plavání Sokola. Výbornými závodníky v Čechách byli Židé. Mezi jejich kluby vynikal především klub Hagibor. Pro technické zázemí plavání udělala velkou službu YMCA. Pořádala nejen kurzy plavání pro mládež, vydávala plavecké příručky, ale také poskytovala bazény. Na olympijských hrách 1908 v Londýně založili zástupci plavání mezinárodní federaci amatérského plavání FINA. Československo se stalo jejím členem v roce 1920. Další mezinárodní plavecká organizace, Evropská liga plavání (LEN), zahájila svou činnost v roce 1927. Jejím prvním předsedou se stal Čech, Ing. Ladislav Hauptman.

Sbírka obsahuje programy plaveckých závodů z let 1925–1980, písemnosti FINA, upomínku ke stému výročí Asociace amatérského plavání Velké Británie a dokumentaci. V dokumentaci se nacházejí mimo jiné metodické návody k plavání. Jejich větší část vydala YMCA. Součástí dokumentace je i několik vyobrazení z plaveckých soutěží.

Sbírka má rozsah 2 kartony. Je zpracována a opatřena prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 15.

PRIMÁTORKY

1993–2009

Primátorky jsou závod veslařských osmiveslic, založen Českým veslařským klubem r. 1909. První ročník se konal 19. června 1910. Závody se konají pod patronátem pražské městské rady (primátora).

Sbírka obsahuje programy závodů. Další materiály jsou uloženy ve sbírce Veslování.

Sbírka má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 243.

RAGBY

1893–1981

Podle anglického města Rugby, evropské ragby – branková sportovní hra. Vznikla ve Velké Británii na univerzitě ve městě Rugby. První pravidla byla vydána 1846. Do Čech se ragby dostalo v devadesátých letech 19. století, na rozdíl od jiných evropských států se však příliš nerozšířilo. Kromě ragby evropského existuje ještě ragby americké, australské a kanadské.

Sbírka obsahuje pouze čtyři tisky. *Třicet let ragby* z r. 1966, *15 let ragby TJ Baník 1. Máj Karvinná*, *The Spalding's official Foot-ball guide 1892 New York-Philadelphia* a *Spielregeln des Rugby-Fussballspiel* z roku 1893. Sbírka má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 168.

SBÍRKA DIPLOMŮ

1883–2006

Sbírka diplomů zachycuje sportovní a tělovýchovný diplom s jeho významnými grafickými tvůrci až do současnosti (všesokolské slety, dělnické olympiády, Federace proletářské tělovýchovy, turnerské organizace v ČSR, zahraniční diplomy ad.).

Sbírka má rozsah cca 4101 kusů. Je opatřena kartotékou. NAD č. 196.

SBÍRKA KRESEB A KARIKATUR

20.–60. léta 20. st.

Sbírka má rozsah 2 kartony. Je nezpracována. NAD č. 169.

SBÍRKA MAP

1880–2005

Sbírka map obsahuje běžné bedekry, klasické speciální mapy z období Rakousko-Uherska, meziválečného období, mapy politické, turistické, školní, speciální pro geologii, nacionální členění země atd. Významnou část sbírky tvoří automobilové a cyklistické mapy od vzniku těchto sportů do poloviny čtyřicátých let 20. století.

Sbírka má rozsah cca 1345 kusů. Je opatřena kartotékou. NAD č. 197.

SBÍRKA NOVINOVÝCH VÝSTŘÍŽKŮ

1900–1960

Sbírka obsahuje novinové výstřižky týkající se různých sportů, sportovních událostí, osobností a Sokola.

Sbírka má rozsah 282 kartonů. Je nezpracována. NAD č. 204.

SBÍRKA PLAKÁTŮ

1862–2011

Sbírka je velice rozsáhlá. Nejstarší plakáty pocházejí z období formování Sokola, nejpodstatnější část sbírky tvoří dokumentace jednotlivých mistrovství světa, Evropy, olympijských her a dalších mezinárodních událostí (např. Asijské hry, Panafrické hry). Sbírka má v současné době na 9500 plakátů, z nichž část jsou prvotisky, mnoho z nich pochází z autorských dílen Muchy, Urbana, Švabinského, Svolinského a dalších významných malířů.

Sbírka má rozsah cca 9500 kusů. Je opatřena kartotékou. NAD č. 198.

SKAUTING

(1900) 1913–1948

Skautská organizace v Čechách vznikla z iniciativy A. B. Svojsíka, který se inspiroval zakladatelem skautingu R. Baden-Powellem. Svojsík popularizoval svou publikační a přednáškovou činností skauting v Čechách a sám také poprvé tábořil se skupinou chlapců z žižkovské reálky, které vyučoval, ve volné přírodě. Skauting byl původně organizován jako odbor Svazu českých spolků a přátel pro tělesnou výchovu. Roku 1914 došlo pod Svojsíkovým vedením k vytvoření samostatného skautského spolku, který dostal jméno Junák – český skaut. Vedle skautingu se

rozvítel woodcraft (zálesáctví) a tramping. Skautské a woodcrafterské organizace vzniklé v Čechách do roku 1919 se Svojsík pokusil sjednotit ve Svazu junáků skautů RČS. Ovšem již roku 1920 došlo k založení konkurenčního uskupení Federace československých skautů, jehož vznik byl iniciován Sdružením socialistických skautů a skautek. Členstvo Svazu a Federace se během první republiky různě proměňovalo. Mezi skautskými spolky existovaly také stranické skautské organizace. Tak například strana soc. demokratická podpořila vznik Skautů práce, Junáci volnosti pocházeli z členů československé strany sociální, Federace dělnických tělovýchovných jednot zakládala oddíly Skautů Spartakových.

Stejně jako při vzniku První republiky, kdy skauti pomáhali Národnímu výboru ve spojovatelské činnosti (skautská pošta, skautské známky byly prvními československými známkami), zapojili se skauti také do protiněmeckého odboje za Protektorátu. V důsledku protiríšské činnosti došlo za války k likvidaci skautské organizace – Junáka (28. října 1940). V činnosti zůstali za války pouze Skauti FDTJ, protože nešlo o samostatnou organizaci, ale pouze o složku tělovýchovné jednoty, která nebyla zakázána. Junák pracoval dále ilegálně, jeho členové se aktivně podíleli na akcích květnového povstání v Praze. Po únorových dnech 1948 převzal vedení Junáka akční výbor. Posléze byl Junák začleněn jako dětská organizace do Svazu české mládeže. Ztratil tak svou samostatnost a de facto existoval dál jen formálně. Členská základna upadala, řada oddílů vstupovala do Sokola, do oddílů turistických a kanoistických. Dne 13. září 1950 vyšlo v Úředním listě oficiální oznámení o zániku Junáka. V letech 1951–1967 existoval Junák opět v ilegality a v exilu. Junák byl znovuobnoven až 29. března 1968 a opět zrušen v druhé polovině roku 1970 (Československý Junák 17. června a Český Junák 1. září). Jeho majetek přešel na nově vybudovaný SSM. K rehabilitaci Junáka došlo v závěru roku 1989. Obnova činnosti Junáka se uskutečnila na setkání skautských činovníků v Městské knihovně v Praze 2. prosince 1989.

Sbírka se skládá z písemností Junáka, českého skauta, dalšími původci jsou Obec čl. psohlavců – horních chlapců, Sdružení socialistických skautů a skautek, Skauti DTJ, Spartakovi skauti práce a Československá obec junáků volnosti. Zcela samostatně stojí dopis z r. 1900 od zakladatele světového skautingu R. Baden-Powella pro neznámého příjemce. Největší část sbírky tvoří členské, oddílové a klubové písemnosti Junáka, českého skauta a junácké písemnosti zařazené do dokumentace. Mezi písemnostmi v dokumentaci stojí za upozornění materiály k Slovanskému jamboree, které se konalo v Praze r. 1931, dále junácké časopisy Činovník, Junák, Trn a časopisy slovenských skautů Buď připravený. K časopisu Trn se dochovalo několik originálů kreseb v časopise uveřejněných. Bezprostředně k dějinám skautingu lze uvést prohlášení Svazu českých spolků a přátel pro tělesnou výchovu, které přednáší výzvu k zakládání skautských oddílů (1913), Svojsíkův článek Skauting reflektující zakládání skautingu v Čechách a vznik Junáka, českého skauta a Svazu, příručka o vzniku socialistického skautingu a Federace československých skautů *Počátky a vývoj soc. skautingu v Československu* (1926).

Sbírka má rozsah 3 kartony. 2 kartony zpracovány, 1 nezpracován. Je opatřena prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 6.

SPARTAKIÁDY

1953–1990

První spartakiádu uspořádala FDTJ již za První republiky, poprvé v roce 1921. Název spartakiáda převzal v roce 1955 ČSTV pro svá celostátní tělovýchovná vystoupení. Celostátní spartakiády byly pořádány v letech 1955–1985 v pětiletých cyklech. Od počátku měly tři hlavní části: hromadná tělovýchovná vystoupení jako hlavní část programu, sportovní soutěže a turistické akce, doplněné o Večery družby a další odborné a kulturní pořady. Přípravou pro I. spartakiádu bylo 311 okresních spartakiád, vyvrcholení se uskutečnilo v Praze na Strahovském stadionu na přelomu června a července (23. 6. – 5. 7.). II. spartakiádu v roce 1960 poprvé organizoval ČSTV. III.

spartakiáda proběhla v roce 1965. Pro rok 1970 se připravovala IV. Spartakiáda s novým názvem „IV. Československá spartakiáda“. Avšak kvůli politickým poměrům se spartakiáda v Praze neuskutečnila. Místo ní se konaly ve všech okresech ČSSR Tělovýchovné slavnosti 1970, při nichž se předvedly skladby připravované pro Strahov. Od roku 1975 se pořádaly československé spartakiády (1975, 1980 a 1985). Poslední připravovaná spartakiáda pro rok 1990 byla kvůli politickým změnám zrušena a nacvičované skladby se předváděly pouze v rámci krajů a měst.

Sbírka je tvořena materiály vztahujícími se k přípravě spartakiád, nácvičku jednotlivých skladeb, hudebnímu doprovodu a písemnostmi k organizaci a propagační tisky.

Sbírka má rozsah 8 kartonů (521 inv. č.). V roce 2007 ji zpracovala a inventářem opatřila Lucie Swierczeková. NAD č. 171.

SPORT PRO VŠECHNY

70. – 90. léta 20. st.

Šlo o akce propagované ČSTV pod heslem „Buď fit“ propagující tělesné cvičení, které mělo vézt k zlepšení fyzické kondice obyvatelstva.

Sbírka obsahuje propagační tisky.

Sbírka má rozsah 2 kartony. Je nezpracována. NAD č. 173.

SPORT V ČESKOSLOVENSKÉ ARMÁDĚ

1924–1956

Od vzniku československé armády v r. 1918 byl kladen důraz také na zlepšení fyzické kondice vojáků, což vedlo k rozvoji sportu v rámci armády. Po roce 1951 byl založen Svazarm (Svaz pro spolupráci s armádou), jenž byl československou brannou organizací ustanovenou po vzoru sovětského DOSAAF. Svazarm sdružoval zájemce o některé odbornosti. Pouze pod hlavičkou Svazarmu mohli pracovat například střelci či sportovní letci.

Ve sbírce se nachází tisky a příručky Vojenské technické akademie Antonína Zápotockého, propagační materiály Tělovýchovné a sportovní organizace Rudá hvězda, články o armádní tělovýchově, strojepis *Boj zblízka* a jiné materiály.

Sbírka má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 174.

SPORTOVNÍ FILATELIE A LOTERIE

1970–2010

Sbírka shromažďuje filatelii a losy se sportovní tematikou, či vydanou k různým sportovním událostem a výročím.

Sbírka má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 199.

SPORTOVNÍ GYMNASTIKA

1889–2006

Gymnastika byla pěstována již v antice. Ve starém Římě patřila mezi základy vzdělání v duchu ideje kalokagathia. V době renesance se stal návrat k antice všeobecným trendem, který s sebou přinesl také tělesná cvičení. Gymnastika byla obohacena o systémy, které sledovaly pedagogické a zdravotní cíle. Současné pojetí gymnastiky vychází z tělocvičných systémů, které vznikly v Evropě na začátku 19. století v souvislosti s protinapoleónským národním osvobozenecským hnutím. Německý systém nářadového tělocvičku, mezi jehož zakladatele patří F. L. Jahn a E. W. Eisel, vedl ke vzniku cvičení, jež vychází z konstrukce náradí a stal se základem výkonnostního pojetí sportovní gymnastiky. Oproti německému stojí švédský model zdravotní a léčebné gymnastiky, který založil P. H. Ling. Tento model podřídil tvorbu cvičení anatomicko-fyziologickým zřetelům. Základy našeho tělocvičku položil M. Tyrš v soustavě tělocvičného cvičení sestaveného pro Sokol. Gymnastická cvičení tvoří převážnou část obsahu

I.–III. odboru Tyršovy tělocvičné soustavy (tj. cvičení prostná a pořadová, cvičení na náradí s náčiním, cvičení skupinová a hromadná).

Sbírka obsahuje písemnosti mezinárodní gymnastické federace (F. I. G.). Materiály české provenience, z Francie a jiných evropských zemí. Z české provenience je třeba zmínit články a referáty Ladislava Serbuse, který se významnou měrou zasloužil o klasifikaci gymnastického cvičení. Zajímavá je také vzpomínková práce Miroslava Klingera, která se věnuje problematice gymnastiky v letech 1907 až 1956. Druhá nejstarší písemnost připomíná výpravu sokolských gymnastů do Nancy v r. 1892.

Sbírka má rozsah 13 kartonů. 7 kartonů je zpracována a opatřena prozatímním inventárním seznamem. 6 kartonů je nezpracováno. NAD č. 175.

SPORTOVNÍ KALENDÁŘE 1957–2011

Sbírka zahrnuje kalendáře vydávané sportovními organizacemi nebo se sportovní tematikou.

Sbírka má rozsah 2 kartony. Je nezpracována. NAD č. 161.

SPORTOVNÍ REKLAMA 1984–2011

Sbírka obsahuje materiály propagující nebo nabízející potřeby pro sport a tělesnou výchovu, nebo se sportu dotýkající.

Sbírka má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 200.

SPORTOVNÍ METODIKA druhá polovina 20. st.

Ve sbírce se nalézají metodické příručky.

Sbírka má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 177.

STÁTNÍ TĚLOVÝCHOVNÉ KURZY 1923–1947

Tělovýchovné kurzy představovaly mimořádnou a doplňkovou formu zkvalitňování přípravy učitelů tělesné výchovy pro národní a měšťanské školy, absolventy učitelských ústavů a další zájemce (např. mediky a lékaře). Organizovány byly v letech 1922–1938 pod patronátem ministerstva veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy, nebo ministerstvem školství. Kurzy měly různou délku i zaměření.

Ve sbírce se nachází také materiály vztahující se k budování speciálních středisek (ze znárodněných budov) a táborů pro nové kurzy z r. 1947.

Sbírka obsahuje písemnosti vzniklé z činnosti státem pořádaných tělovýchovných kurzů.

Sbírka má rozsah 5 kartonů. Je nezpracována. NAD č. 228.

STOLNÍ TENIS 1936–1989

Stolní tenis vznikl přenesením tenisu na stůl a do místnosti. Předchůdkyní stolního tenisu byla stará japonská hra gossima, kterou přinesli Angličané do Evropy v osmdesátých letech 19. století. Zpočátku měly stoly různé rozměry, míčky byly gumové nebo korkové. Pálky byly nejdříve pergamenové, později se hrálo s pálkami ze dřeva. Používání celuloidových míčků zavedl Angličan Jams Gibb v roce 1899. Od roku 1900 se šířil stolní tenis i do střední Evropy. Po první světové válce se hrál téměř na všech kontinentech. V roce 1926 byla v Berlíně založena Mezinárodní federace stolního tenisu (International Table Tennis Union – ITTF). První mistrovství světa se konalo

v Londýně 1926. Další významnou organizací je Evropská unie stolního tenisu (European Table Tennis Union – ETTU), která byla založena v roce 1958 v Budapešti. Mezi jejími zakládajícími státy bylo i Československo. Na zasedání MOV v Baden-Badenu v roce 1981 byl stolní tenis přijat do olympijského programu sportovních soutěží na olympijských hrách 1988.

První turnaj pořádaný Československem se konal v Praze v dubnu v roce 1902. Nejvýznamnějším propagátorem stolního tenisu u nás byl ing. Zdeněk Hejdůška. Od roku 1925 se začaly zakládat různé kluby a oddíly: Studentský domov na Albertově v Praze, SK Viktoria Vinohrady Praha, YMCA Bratislava aj. V březnu téhož roku byl vytvořen Ústřední výbor ping-pongový v Praze, ze kterého vznikla v říjnu Československá table-tenisová asociace. V současnosti působí jako vrcholný orgán Česká asociace stolního tenisu.

Sbírka obsahuje hlavně reklamy a plakáty. Nejstarší plakát je z roku 1936 z mistrovství světa v Praze. Dále zahrnuje programy, časopisy a novinové výstřižky. Některé výstřižky jsou v němčině, převážná část časopisů pak v angličtině. Zajímavostí je podrobný rozpis programu mistrovství Evropy z roku 1986.

Sbírka má rozsah 2 kartony. Je částečně zpracována. NAD č. 178.

STŘELECTVÍ

1929–1995

Závodní provádění střeleckých sportovních disciplín podle jednotných mezinárodních pravidel. Počátek sportovní střelby v dnešní formě je v 19. století. Mezinárodním řídicím orgánem sportovní střelby je Mezinárodní střelecká unie, která vznikla v r. 1907. Na programu olympijských her je sportovní střelba od jejich počátků.

V Čechách byly zakládány střelecké jednoty od osmdesátých let 19. století. Sportovní střelce a příznivce sportovní střelby sdružuje Český střelecký svaz jako dobrovolné, politicky i jinak nezávislé sportovní občanské sdružení.

Ve sbírce se nalézají programy střeleckých soutěží od dvacátých let 20. století, novinové články. Písemnosti a novinové výstřižky mistra střelby Rudolfa Stoupy a materiály německých střeleckých spolku v pohraničí z let 1933–1940.

Sbírka má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 179.

ŠACHY

1843–1995

Šachy pocházejí z Indie. Původní, indická forma hry se lišila od dnešní počtem hráčů i chodem figur. Od Indů se šachy dostaly přes Persii k Arabům. Za maurských výbojů do arabského světa byla hra přenesena do Španělska.

V oblasti východní Evropy se šachy rozšířily z Persie do Ruska prostřednictvím obchodníků

V Čechách vznikl v roce 1867 v Praze utrakvistický šachový klub. R. 1872 se konal v jeho prostorách první sjezd českých šachistů. Sjezd moravských šachistů se uskutečnil r. 1899 v Olomouci. Na začátku 20. století (1902) byly založeny Šachový klub Dobruský a Dělnický klub šachistů v Praze. Roku 1905 vznikla Ústřední jednota českých šachistů. Jednalo se o první šachový svaz v Rakousko-Uhersku. Svaz byl r. 1919 přejmenován na československý (ÚJČŠ). Mezi lety 1945–1952 spadala ÚJČŠ pod ministerstvo školství a národní osvěty. Roku 1952 přešla pod ČSTV. V současné době je vrcholným orgánem Šachový svaz České republiky.

Sbírka obsahuje několik písemností šachových klubů, programy ad.

Sbírka má rozsah 1 karton. Je zpracována a opatřena prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 180.

ŠERM

1890–2007

Český šermířský klub byl založen r. 1886 po úspěšné šermířské akademii, kterou organizovali žáci předního českého šermířského mistra Gustava Hergsella (byl posledním ředitelem Královské zemské české stavovské šermířské školy, do r. 1914). O čtyři roky později byl založen druhý český šermířský klub (utrakvistický) a to při šermířské škole poručíka Riegla. Po Rieglově odchodu r. 1902 přeměnili čeští členové klub na Český šermířský klub Riegel. V Sokole pražském byl šerm pěstován od r. 1862.

Český šermířský svaz byl založen v roce 1913. Podnětem k jeho založení byla snaha českých šermířů zajistit si možnost účasti na mezinárodních turnajích pořádaných Mezinárodní šermířskou federací (FIE), která vznikla v témže roce. Vznik svazu iniciovaly dva největší české šermířské spolky Český šermířský klub a Český šermířský klub Riegel. Jednání o vzniku svazu probíhala diskrétně, neboť se česká strana obávala možných protestů německých a maďarských šermířů. Prvním předsedou ČŠS svazu se stal Josef Gruss, jeho nástupcem Jaroslav Říha. Svaz sjednocoval šermířské kluby a odbory. V r. 1921 byl ČŠS přeměněn na Československý svaz šermířský. Po sjednocení tělovýchovy r. 1948 převzala úkoly ČŠS šermířská komise, byl organizován ve svazu šermu ČSTV. Od r. 1990 je šermířský svaz členem Českého svazu tělesné výchovy, který nahradil ČSTV.

Sbírka obsahuje písemnosti svazu organizační povahy – stanovy z r. 1913, jednací řády, závodní řád aj., písemnosti z valných hromad a schůzí, vesměs pozvánky, přehledy, korespondenci. Nejbohatší část představuje dokumentace, v níž nalezneme materiály FIA, dále učebnice šermu od J. Černohorského a brněnského mistra šermu R. Tvarůžka. Cenné jsou rukopisné sešity jednoho z nejlepších mistrů šermu u nás Adama Sokolowskeho, které obsahují výklad o šermu fleretem.

Sbírka má rozsah 2 kartony. Je zpracována a opatřena prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 17.

TECHNICKÉ SPORTY

1995–1996

Sbírka obsahuje Zpravodaj Svazu branně-technických sportů České republiky z r. 1996 a propagační tisk Sdružení technických sportů a činností České republiky z r. 1995 a několik strojopisů.

Sbírka má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 181.

TĚLOVÝCHOVNÉ LÉKAŘSTVÍ

1910–1948

Ve sbírce se nalézají tisky z kongresů, články k problematice tělovýchovného lékařství a další písemnosti.

Sbírka má rozsah 1 karton. Je nezpracována. NAD č. 183.

TENIS

1889–2011

Počátky organizovaného tenisu v Čechách se datují do roku 1893, kdy byl založen První Český Lawn-Tennis Klub v Praze (jeho zakladatelem byl J. Rössler-Ořovský). Přestože se tenis hrál v Čechách již dříve, od devadesátých let 19. století začaly vznikat české lawn-tenisové společnosti, které sice neměly stanovy, ale tenis se v nich začal pěstovat hlavně sportovně, nejen jako společenská záležitost. Ve stejném roce jako pražský byl založen také tenisový klub v Olomouci, tenisový odbor Plzeňského klubu velocipedistů, v následujícím roce 1894 vznikl tenisový klub v Brně. V roce 1895 se hrálo první mistrovství zemí Koruny české. Soutěž se hrála pravidelně do r. 1914 a přispěla k velkému rozmachu tenisu v Čechách. O dobré úrovni českého tenisu svědčí i to, že čeští hráči byli nominováni do rakouských reprezentačních týmů k mezistátním a meziměstským utkáním.

Dne 15. května 1906 byla založena Česká lawn-tenisová asociace (ČLTA), která sdružovala sedm klubů. Jedním z cílů asociace byla úplná samostatnost na Rakouském tenisovém svazu a možnost přímého styku s ostatními

zahraničními tenisovými svazy. Byly zakládány nové kluby, kroužky a společnosti. Rozšiřoval se počet turnajů a meziklubových a meziměstských utkání. Od r. 1911 se začal pravidelně organizovat turnaj dorostu o Pohár České lawn-tennisové asociace, od r. 1913 se každoročně hrálo utkání Čechy–Morava. Čeští tenisté se účastnili olympijských her. Mezinárodní tenisová federace (ITF, původně ILTF) byla založena v roce 1913. Rozvoj tenisu přerušila světová válka.

Po vzniku Československa, 13. prosince 1918, se sešla mimořádná schůze České lawn-tennisové asociace. V roce 1919 byla založena Československá lawn-tennisová asociace. Důležitým mezníkem se stal rok 1921, kdy se ČSR poprvé zúčastnila soutěže o Davis Cup. Českoslovenští tenisté dosahovali v letech První republiky mezinárodních úspěchů. Od r. 1929 řídila Československá lawn-tennisová asociace tenisový sport prostřednictvím žup (r. 1938 bylo v župním zřízení 14 žup).

Po sjednocení čs. tělovýchovy a sportu v r. 1949 se z tenisových klubů staly oddíly TJ a řídicím orgánem tenisu se stala ústřední sekce tenisu ČOS (Sokol), od 1952 ústřední sekce tenisu SVTVS. Avšak tenis získal nálepku „panský sport“ a jeho rozvoj se značně zbrzdil. Zcela ustaly mezinárodní tenisové styky a s československým tenism se ve světě přestalo pomalu počítat. Přesto bylo v roce 1951 obnoveno národní mistrovství Československa. Od roku 1955 se přece jen začalo pracovat na obnově slávy československého tenisu. Postupně se začala rozšiřovat účast na mezinárodních turnajích. Tenis měl nově také svou ústřední sekci při Tělovýchovných sportovních organizacích ROH, v roce 1956 se obě řídicí sekce spojily a zůstala ústřední sekce tenisu SVTVS, od r. 1957 tenisová sekce ČSTV.

Po roce 1969 se začala tělovýchova budovat na federálním základě a vznikly dva tenisové svazy: Český tenisový svaz a Slovenský tenisový svaz. V témže roce byl zvolen nový vedoucí orgán Československá tenisová asociace (od 1970 Československý tenisový svaz, tenisový svaz ČSTV). Od roku 1993 je vrcholnou tenisovou organizací Český tenisový svaz.

Sbírka má rozsah 7 kartonů a 5 knih s novinovými výstřižky (277 inv. č.). V roce 2007 ji zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 161.

TURISTIKA

1896–2006

Organizovanou turistiku začali v Čechách pěstovat jako první čeští Němci. Prvním českým turistickým klubem byla u nás Podhorská jednota Radhošť, založená v roce 1887 a o rok později založený Klub českých turistů (KČT, KČST), který se stával čím dál tím více hegemonní složkou mezi všemi pozdějšími turistickými spolky.

Po první světové válce zaměřil KČST svou činnost na tři důležité úseky: stavební, propagační a organizační. V období první republiky klub disponoval stovkami chat a hotelů. Bylo vytvořeno mnoho značkovaných turistických cest a některé hrady a zámky byly převzaty přímo do správy KČST. Propagaci prováděl klub formou vydávání map a průvodců a zřizováním turistických kanceláří. Byla navázána také spolupráce se zahraničními turistickými organizacemi jako Alliance Internationale de Tourisme, prostřednictvím které byly v cizině zakládány turistická informační střediska (důvěrníci KČST) k oživení turistického ruchu v Československu. Po roce 1945 se všechny turistické spolky začleňují do Ústředního národního tělovýchovného výboru. Po únoru 1948 klub vplynul do jednotné organizace Sokol. Později do Československého svazu tělesné výchovy. Po roce 1989 došlo k znovuoživení Klubu Československých turistů (po 1992 KČT). Turistické oddíly mládeže jsou sdruženy do Asociace TOM.

Druhá největší turistická organizace v Československu byla Československá obec turistická (ČOT), která vznikla 25. listopadu 1925 v Plzni. Do schválení stanov vystupovala jako volné sdružení pod patronátem tělovýchovného oddělení strany národně socialistické. Funkci ústředního orgánu až do r. 1928 vykonával turistický odbor Prahy II. Členové této organizace byli až do r. 1923 příslušníky Svazu československých dělnických turistů, založené v roce 1912 MUDr. Schwarzem. Tato organizace se po roce 1920 rozštěpila na tři části. První se sloučila s nově se tvořící Federací proletářské tělovýchovy, druhá jednala o sloučení s KČST, které se však nepodařilo a třetí dále působila pod názvem Svaz dělnických turistů RČS. Po roce 1945 využívala ČOT svého vlivu získaného za protektorátu a snažila se převzít vedoucí úlohu mezi ostatními turistickými organizacemi, ocitla se také pod přímým vlivem strany národně socialistické. Nesouhlasila se sjednocením všech turistických organizací a hájila jen federativní spojení. V roce 1949 byl spolek včleněn pod jednotnou organizaci v čele se Sokolem. Od padesátých let až do roku 1990 se organizovaná turistika pěstovala hlavně v turistických oddílech, které zaštitily tělovýchovné jednoty pod vrchním vedením ČSTV.

Samostatný archiv KČST nikdy neexistoval. Písemnosti KČST, ČOT a Československé obce sokolské byly převzaty do Muzea tělesné výchovy a sportu na začátku padesátých let. V letech 1974–1975 bylo muzeum nuceno většinu spolkových archiválií předat do Národního archivu.

V archivu se k činnosti turistických organizací dochovaly pouze jednotliviny. Největší část sbírky se skládá z turistických příruček a průvodců domácích i zahraničních a ze zajímavé „cestovní“ pozůstalosti průvodce Klubu Československých turistů vrchního odborného rady ministerstva pošt JUDr. Vratislava Krále (1890–?) a jeho manželky Leopoldiny (1896–?).

Sbírka má rozsah 17 kartonů (797 inv. č.) + 3 kartony přírůstků. V roce 2006 ji zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. NAD č. 186.

Další fondy týkající se turistiky:

Národní archiv:

Československá obec turistická, 1928–1948, inventář: Z. Hainz, 1974.

Klub československých turistů, 1888–1948, inventář: V. Babička, 1977.

TURNĚŘI

1846–1946

Turnerstvem nazýváme tělocvičné hnutí vzniklé v Německu, vycházející ze systému tělocviku vytvořeného začátkem dvacátých let 19. století F. L. Jahnem a E. W. B. Eiselenem. Jeho obsahovou náplň tvořila zpočátku především přirozená cvičení (chůze, běhy, skoky, hody), později převládla cvičení nářadová. Silný nacionální a politický podtext hnutí měl od počátku jednoznačný cíl, a to sjednocení Německa. Po počáteční etapě (první polovina 19. století), kdy se hnutí nevyhnuly potíže (zákaz činnosti), došlo k výraznému sepětí turnerstva, především jeho pravicového proudu a státu. Jedná se o dobu po roce 1848 a zejména od založení vrcholné všenněmecké organizace Deutsche Turnerschaft (1860). Významným příznivcem turnerského hnutí a čestným členem řady jeho spolků byl kancléř Otto von Bismarck. Turnerství pevně zakotvilo i za hranicemi Německa, v USA, Austrálii, Rusku a v řadě dalších evropských zemí. V českých zemích inspirovalo vznik národně české tělocvičné jednoty Sokol. V průběhu svého vývoje se turnerské hnutí štěpilo, od hlavního proudu se oddělili levicovní turneři, socialisté, republikáni. Roku 1893 tak vznikla tělovýchovná organizace socialistů Arbeiter-Turner-Bund. V období mezi dvěma světovými válkami patřilo turnerské hnutí k důležitým převodním pákám Hitlerova režimu, v tehdejší Československu vznikl Deutscher Turnerverband, stojící na politických základech.

Sbírka obsahuje písemnosti turnerských spolků v Čechách i v Evropě, různé spisy a letáky ze spolkových slavností. Sbírka má rozsah 1 karton. V roce 2002 ji zpracoval a inventář vyhotovil Vojtěch Scheinost. NAD č. 161.

VESLOVÁNÍ

1884–1994

Moderní veslování má svůj původ v Anglii, kde se rozvíjelo od začátku 18. století. V Čechách začalo být veslování pěstováno v polovině 19. století a patří tak k nejstarším sportům u nás. Nejstarší veslařské závody v Čechách se jely roku 1845 u příležitosti příjezdu prvního vlaku do Prahy. V roce 1850 pěstovaly sportovní veslování v Praze společnosti Concordia a Bohemia. Jejich základnou byl Střelecký a Slovanský ostrov. Společnosti pořádaly i veslařské závody. Samy o sobě ovšem nebyly ještě veslařskými kluby. První veslařský kroužek založili v Praze žijící Angličané, kteří si přinesli zálibu v tomto sportu ze své země. Jejich kroužek, v němž byli členy také jejich čeští přátelé, se jmenoval English Crow. Později byl přejmenován na English Rowing Club. Klub měl své stanoviště na dnešním Slovanském ostrově. Veslování bylo pěstováno společně s dalším sportem, bruslením. Jedna z takových společností, která v sobě spojovala oba sporty, byla česko-německá společnost Vereinigter Eis und Ruderclub Regatta (1868). Sdružovala posádky, které nesly názvy podle jmen svých lodí. Byla mezi nimi také loď Mathylda s posádkou Link, Rössler-Ořovský, Palla. Rössler-Ořovský byl vůbec průkopníkem veslování v Čechách. Roku 1879 se osamostatnilo české mužstvo Regatty a založilo skutečně první samostatný český veslařský klub, který dostal jméno S. K. Blesk. Obdobou česko-německé veslařské a bruslařské společnosti byla roku 1869 založená veslařská a bruslařská česká společnost. Ta se ustavila r. 1875 jako Český veslařský a bruslařský klub. Již v roce 1870 vznikl veslařský odbor Sokola. Roku 1884 se sdružilo sedm českých klubů a dalo vzniknout Ústřední jednotě veslařů z Čech. V r. 1895 založil J. Rössler-Ořovský Jarní skulerský závod, který je dodnes součástí závodu o Primátorský štít. Ústřední jednota veslařů z Čech se r. 1908 přejmenovala na Svaz českých veslařských klubů. Po vzniku republiky změnila název na Svaz veslařů RČS a teprve toto naše veslařské ústředí bylo r. 1920 přijato do FISA. Německé veslařské kluby měly od počátku vlastní ústředí – Landesverband der deutschen Rudervereine in Böhmen und Mähren. Teprve po řadě let, kdy byla vedena jednání mezi oběma ústředími, byla r. 1934 po vzájemné dohodě vytvořena společná vrcholová organizace Československý veslařský svaz. Za války byl svaz omezen pouze na protektorát. Po osvobození nabyl opět původní působnosti. V r. 1948 při sjednocení tělovýchovy se staly veslařské kluby i jejich ústředí součástí ČOS. V poválečné historii se v Československu konaly tři vrcholné veslařské akce, ve Sportovním centru v Račicích. V čele českého organizovaného veslařství dnes stojí Český veslařský svaz.

Sbírka je rozdělena na pět skupin. První skupinu představují nejstarší archiválie, jejichž původci byly veslařské kluby S. K. Blesk, první český veslařský klub, Český veslařský klub v Praze, Veslařský klub Jordán a Český Yacht klub a dále písemnosti německých veslařských klubů. Následují archiválie veslařského ústředí a to chronologicky jak se ústředí přejmenovávalo – Svaz českých veslařských klubů v Praze, Svaz veslařů RČS a Československý veslařský svaz. V této skupině je zajímavý návrh dohody s německým veslařským ústředím z roku 1931. Do třetí skupiny byly zařazeny písemnosti mezinárodního ústředí FISA (1925, 1952). Rozsáhlou část sbírky tvoří dokumentace závodů z let 1884–1993.

Sbírka má rozsah 3 kartony. Je zpracována a opatřena prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 18.

VODNÍ PÓLO

1936–1945

Kolektivní míčová hra ve vodě, při níž se hráči pohybují plaváním a snaží se vhodit míč jednou rukou do branky soupeře. Hra vznikla v poslední čtvrtině 19. století ve Velké Británii. První zápas byl sehrán v roce 1874 v Londýně, první pravidla vznikla roku 1876 (za oficiální uznána 1911). V roce 1928 na olympijských hrách v Antverpách byla založena komise vodního póla při Mezinárodní federaci plavání (FINA). V roce 1900 bylo vodní pólo poprvé zařazeno do programu olympijských her). Hlavní mezinárodní soutěže jsou olympijské hry (od roku 1900), mistrovství světa a mistrovství Evropy jako součást příslušných soutěží v plavání.

U nás byl první oficiální zápas sehrán v roce 1914 (v prvním zápase se utkaly A. C. Sparta a S. K. Podolí). V České republice je liga organizována každoročně od roku 1919. Vrcholným orgánem tohoto sportu se po roce 1993 stala Česká federace vodního póla.

Ve sbírce se nalézá vyobrazení ze závodů (mezi nimi se nachází i fotografie našeho prvního pólového stadionu) a pohled z mistrovství ČSR v Teplicích (1945).

Sbírka má rozsah 1 karton. Je zpracována a opatřena prozatímním inventárním seznamem. NAD č. 19.

VOLEJBAL

1940–2009

Volejbal vznikl ve Spojených státech na konci 19. století. V českých zemích a na Slovensku měl premiéru v roce 1919 a začal se velice rychle šířit. V roce 1921 pak začal dostávat i organizační strukturu a díky tomu je tento rok uváděn jako počátek organizovaného volejbalu u nás. Jako první organizační celek se utvořil u pražské YMCY volleyballový svaz. V prvních letech pod názvem podbíjená. Často také pod anglickým názvem. V padesátých letech se pak anglická podoba názvu vyskytovala řídce, bylo nařízeno užívat český termín odbíjená.

První oficiální soutěž sehráli muži v roce 1924 a vítězem se stal tým pražské Strakovy akademie. V témže roce byl založen Český volleyballový a basketballový svaz (ČVBS). V roce 1936 nastal nový rozmach tohoto sportu do ČVBS vstoupila Trampská volleyballová liga (TVL). Svaz, který do té doby slučoval asi čtyřicet klubů z celé republiky, byl posílen do té míry, že zaznamenal nejen přírůstek 50 klubů, ale i značný organizační vzestup, hlavně zásluhou funkcionářů TVL, kteří do svazu přešli.

V roce 1946 (31. března) vznikl samostatný Československý volejbalový svaz (ČVS) a byly položeny základy k založení FIVB (mezinárodní volejbalové federace), která byla ustanovena v roce 1947. Rok poté byl uspořádán první šampionát v Římě (Československo zde získalo historicky první titul). ČVS podléhaly Český volleyballový svaz a Slovenský volleyballový svaz. V roce 1949 bylo uspořádáno mistrovství světa v Praze, poprvé se ho zúčastnily i ženy.

Padesátá léta dvacátého století byla pro československý volejbal dobou mezinárodních žní (zlato a stříbro z mistrovství světa mužů, dva tituly mistrů starého kontinentu, do evropské špičky patřily i reprezentantky Československa, které získaly dvakrát zlato a jednou stříbro). Volejbal získával na popularitě. Zrodily se nové turnaje. V roce 1954 to byl největší turnaj na světě „Dřevěnice“ (v roce 1987 převzal patronát nad tímto turnajem Mezinárodní olympijský výbor). A na základě 53. zasedání Mezinárodního olympijského výboru v Sofii v roce 1957 byl volejbal zařazen do programu olympijských her. V dalších letech rozmach volejbalu pokračoval.

V roce 1990 vznikla Česká a slovenská federace volejbalu (ČSFV), ale již v září 1992 se dělí na Český volejbalový svaz (ČVS) a Slovenský volejbalový svaz.

Sbírka obsahuje písemnosti volejbalových klubů, ale i materiály zahraniční provenience a písemnosti a tisky Českého volejbalového svazu.

Sbírka má rozsah 31 kartonů. 8 kartonů v roce 2007 zpracovala a inventář vyhotovila Lucie Swierczeková. 23 kartonů je nezpracováno. NAD č. 188.

Literatura: 80. let organizovaného volejbalu v České republice, 2001

VZPÍRÁNÍ

1966–2002

Jako sport se vzpírání rozšířilo ve druhé polovině 19. století. Kolem roku 1880 vznikaly v Německu kluby provozující vzpírání, zápas a přetah lanem. První světová soutěž za účasti profesionálů i amatérů byla konána v roce 1887 v Londýně (v Čechách 1894 v Praze 1. ročník mistrovství Čech ve vzpírání břemen). V roce 1920 byla založena Mezinárodní federace vzpírání (FIH, od 1959 Mezinárodní federace vzpírání a kulturistiky, FIHC). A v roce 1928 ustálena pravidla vzpěračského trojboje (provozován 1919–1972). V současném vzpírání jsou závodníci rozděleni do deseti hmotnostních kategorií (muší, bantamové, pérové, lehké, střední, lehkotěžké, polotěžké, první těžké, druhé těžké, supertěžké). Hlavní mezinárodní soutěže jsou olympijské hry (od 1896 s výjimkou let 1900, 1908, 1912), mistrovství světa (od 1887, oficiálně od 1922), pořádaná každoročně a mistrovství Evropy (od 1896, oficiálně od 1921). V roce konání olympijských her se pořádá mistrovství Evropy odděleně. Na olympijských hrách, mistrovství světa a mistrovství Evropy může startovat nejvýše deset závodníků jedné země, v jedné hmotnostní kategorii smějí startovat maximálně dva vzpěrači z jedné země. Od roku 1975 se koná každoročně mistrovství světa a mistrovství Evropy juniorů. Mistrovství České republiky se pořádá rovněž každoročně.

Sbírka obsahuje písemnosti, letáky a tisky týkající se vzpírání. Hlavně materiály pocházející z mistrovství Evropy v roce 1978, které se konalo v Praze a mistrovství světa z r. 1987. Je úzce propojena se sbírkou Zápas (díky písemnostem Svazu těžké atletiky z let 1931–1948).

Sbírka má rozsah 4 kartony. Je nezpracována. NAD č. 189.

ZÁPAS

1897–1995

Úpolový sport, boj dvou soupeřů stejné hmotnostní kategorie podle stanovených pravidel. Nejrozšířenější jsou zápas v klasickém stylu (zápas řeckořímský) a zápas ve volném stylu, kromě toho existuje řada národních zápasů. Zápasnická utkání byla zařazena již do programu starořeckých olympijských her. První pravidla zápasu byla zpracována v devadesátých letech 19. století. V roce 1912 byla založena Mezinárodní federace těžké atletiky (r. 1921 přejmenována na Mezinárodní federaci amatérského zápasu – FILA). Zápas v klasickém stylu je součástí olympijského programu od roku 1896, ve volném stylu od roku 1904. Mistrovství světa se koná od roku 1898 (ve volném stylu, v klasickém stylu od roku 1904), mistrovství Evropy od 1899 (v klasickém stylu, od 1929 ve volném stylu).

V Čechách, jmenovitě v Praze, kde se jiné atletické cviky a cvičení s činkami těšily oblibě již okolo roku 1890, začal být pěstován řecko-římský zápas intenzivně provozován teprve po návštěvě slavných zápasníků Christola, Jagenforfera, Doubliera a Pierriho, kteří u nás získali několik nadšenců pro tento sport. Nejprve byl zápas organizován pod hlavičkou Svazu těžké atletiky, v současné době je vrcholným orgánem Český svaz zápasu.

Sbírka obsahuje materiály týkající se zápasu a písemnosti Svazu těžké atletiky.

Sbírka má rozsah 2 kartony. Je nezpracována. NAD č. 190.